

Exercitationes duae. Quarum prior de passione hysterica: altera De affectione hypochondriaca ... / [Nathaniel Highmore].

Contributors

Highmore, Nathaniel, 1613-1685

Publication/Creation

Oxon : Excudebat A. Lichfield, impensis R. Davis, 1660.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/rjhk57rg>

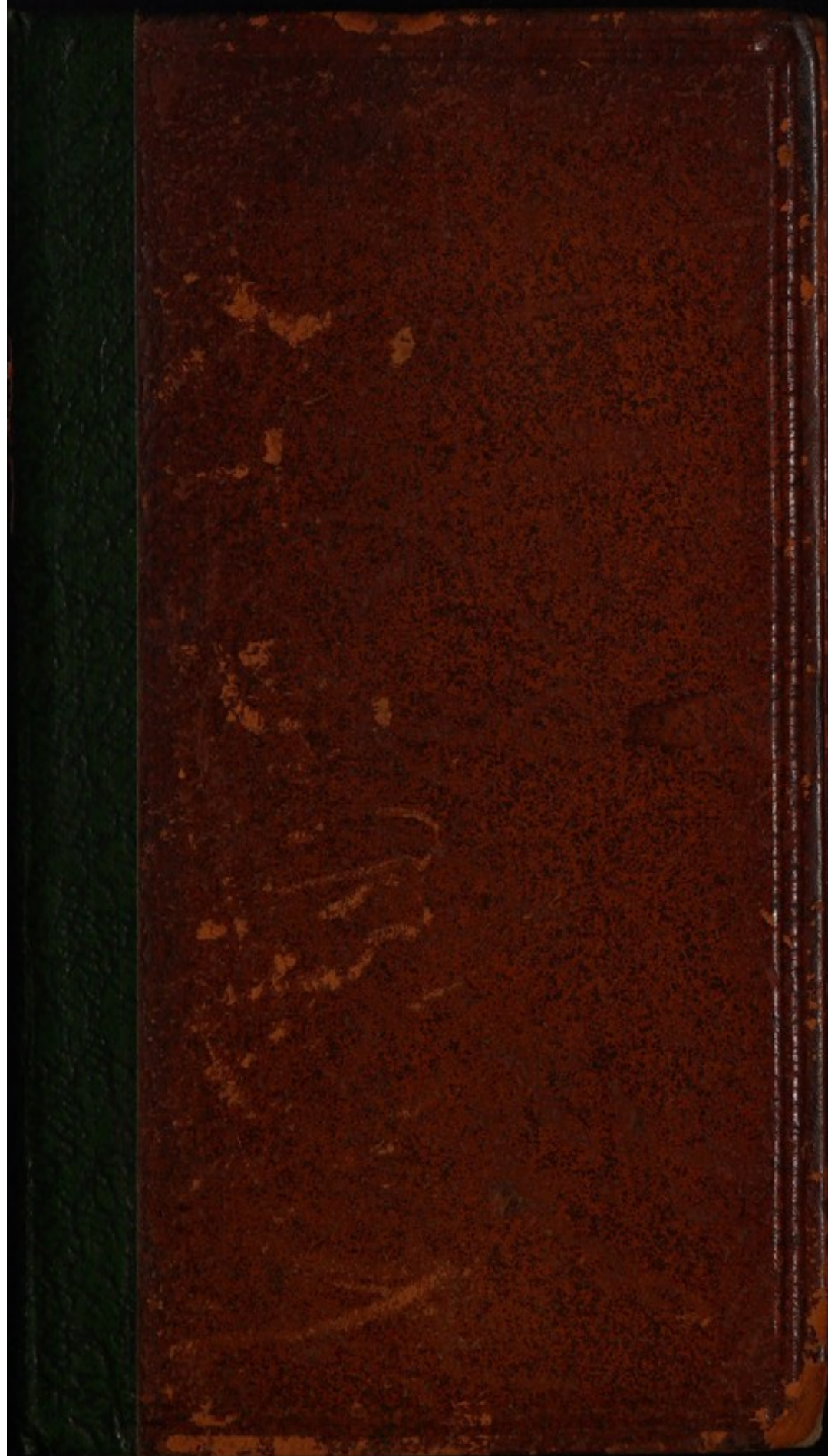
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

SIGILLUM
EX LIBRIS
DUARUM

F. X. P

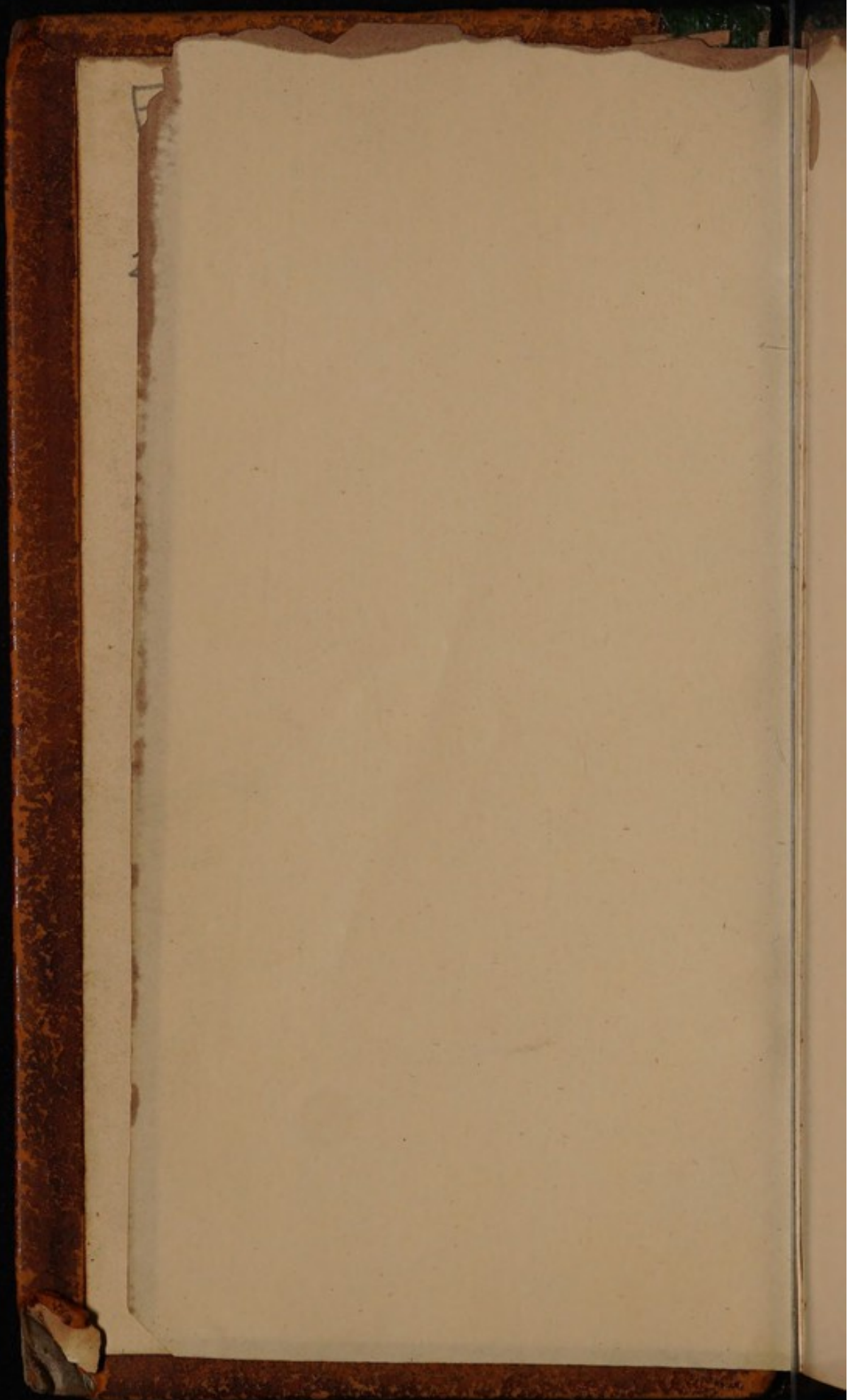
17

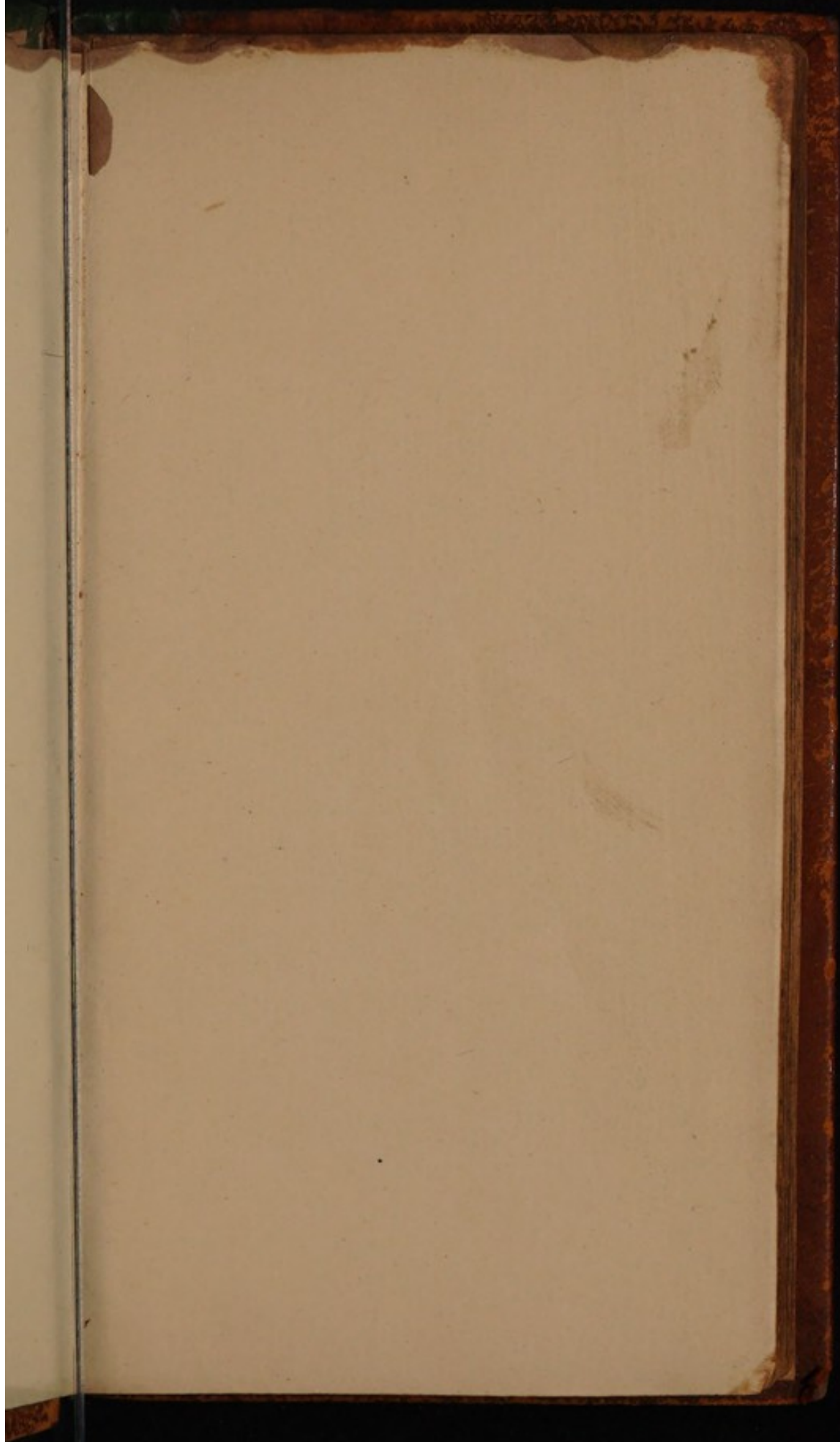
28,679 / A

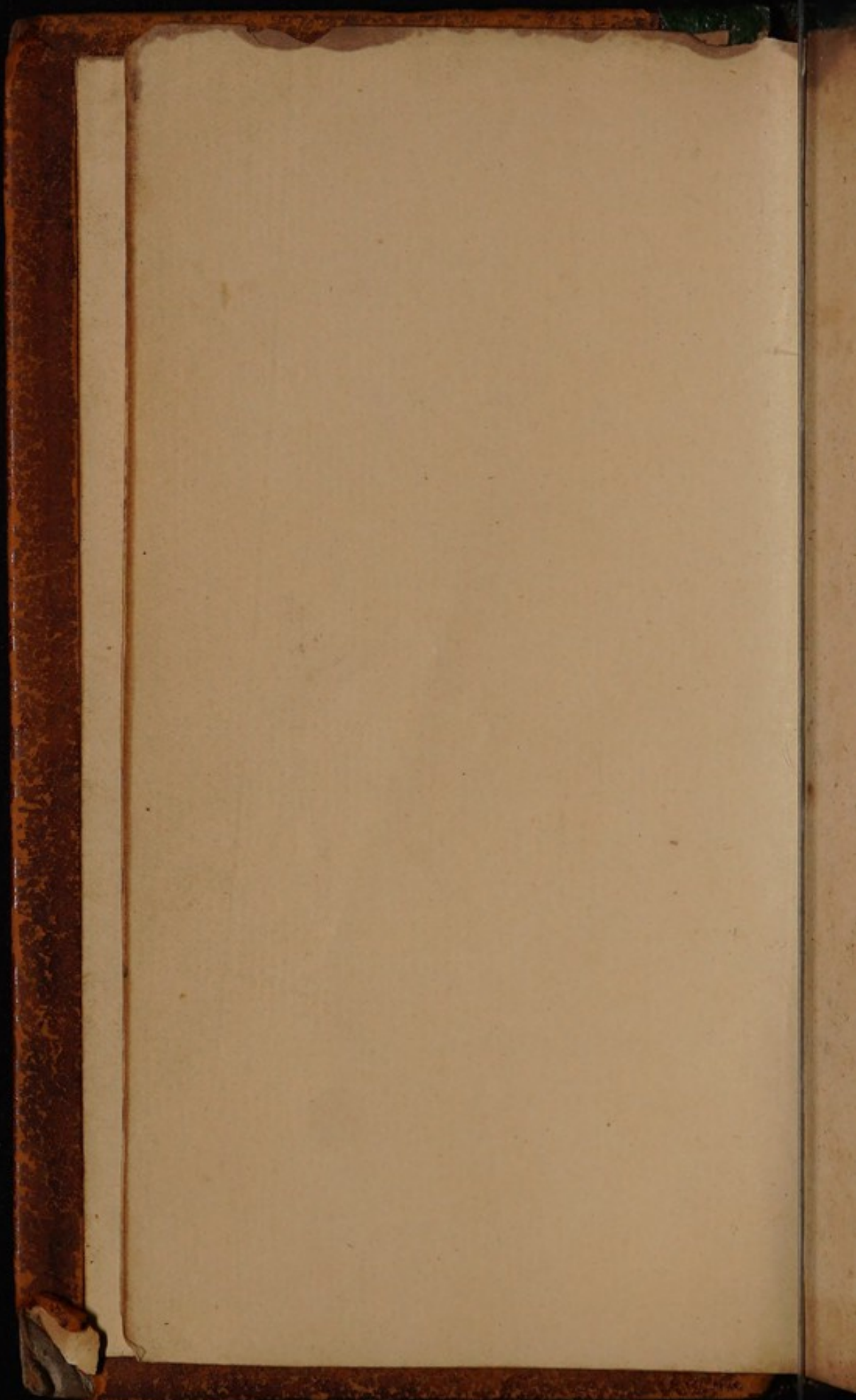
63-13-47

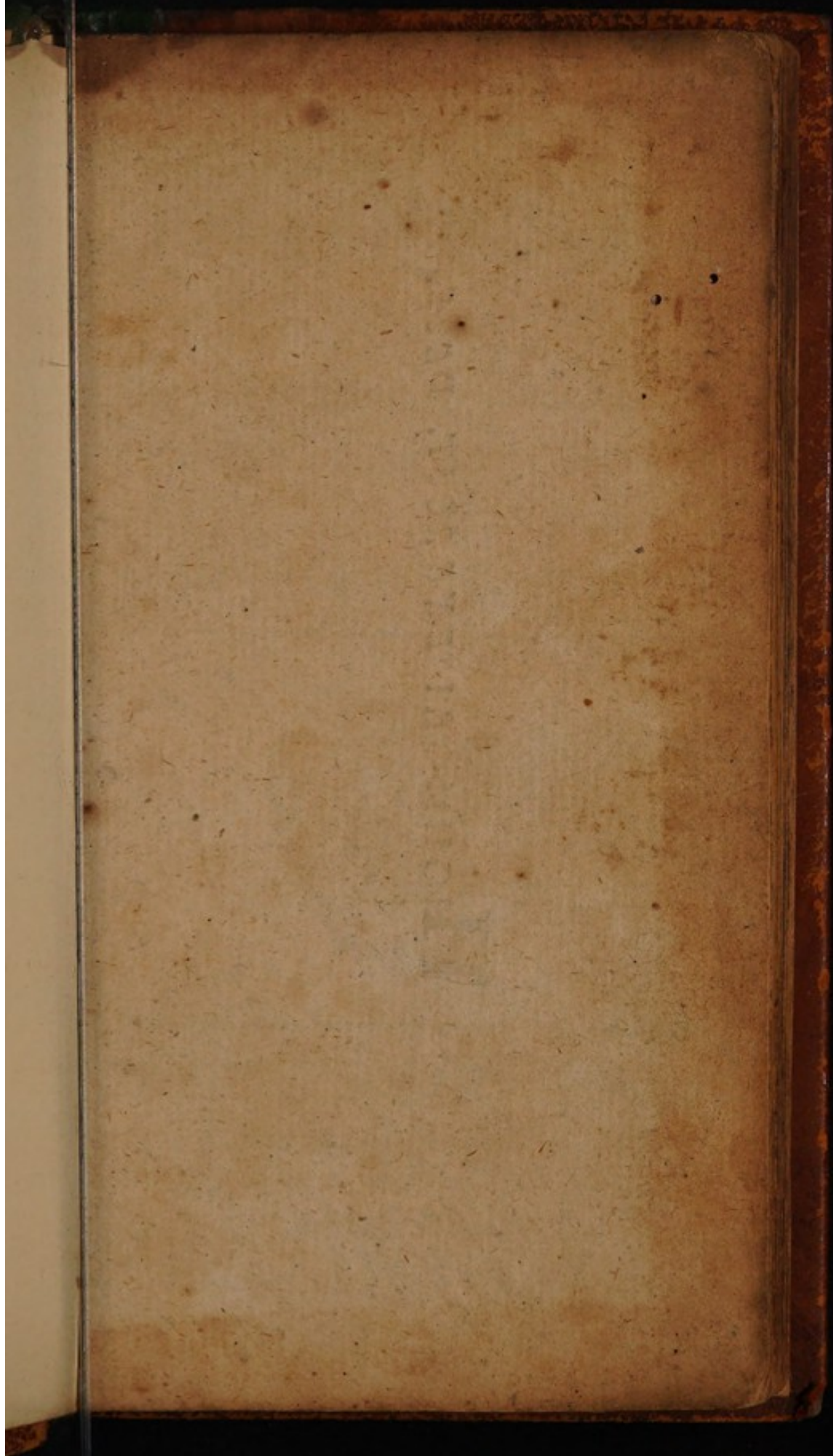
29548

page 147/14

HIGHMORI EXERCIT. PH. A.

EXE

D

De

NAT

A

Exc

L

EXERCITATIONES DUÆ.

Quarum prior

De Passione Hysterica:

Altera

De Affectione Hypochondriaca.

Authore

NATHANAELE HIGHMORO,
Artium & Medicinae Doctore.

OXON.

Excudebat *A. Lichfield*, Acad. Typog.
Impensis *R. Davis*, Anno Dom,
c1o. 1o. c. LX.

• 29548

OXON
OR
TH
REGI
RAD
MED
ET
IND
SC
SIB
EXE
PA
AFF

ALMÆ MATRI
OXONIÆ CELEBERRIMÆ ACADEMIÆ
ORNATISSIMISQUE VIRIS,
THOMÆ BARLOW
REGINENSIS COLLEGII PRÆ
POSITO DIGNISSIMO,
ET,
RADULPHO BATHURST
MEDICINÆ DOCTORI
ET COLLEGII *Stæ.* ET
INDIVIDUÆ TRINITATIS
SOCIO ORNATISSIMO;
SIBI MULTUM COLENDIS:
EXERCITATIONES
HASCE MEDICAS
DE
PASSIONE HYSTERICA;
ET,
AFFECTIONE HYPOCHONDRIACA:

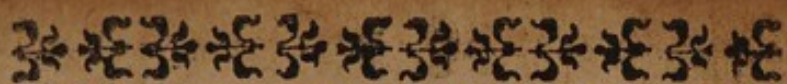
Amoris ergo officiose & ex

Animo D. D. D.

Nathanael Highmoreus

AD HONORANDUM
MAGISTRI
THOMAE BARLOW
REGNIENSIS COLLEGIUM
FUGIO DICENS
H. T.
BRADSTEPHUS BATHONENSIS
MEDICINAE DOCTOR
ET COLLEGIUM
INDIVIDUE TRINITATIS
SOGIO ORNATISSIMO
SIBI MULTUM COLENDIS
EXERCITATIO IN
HABERE MEDICAS
DE
PASSIONE HYSTERICAE
E. T.
AFFECTIONE HYPOCHONDRIACAE
Auctoris Gregorio Barlow & c.
Anno M. D. C. C.
Lugduni Batavonum

LE
A
difficul
fria
incassu
agoras
quibus
lignis de
rum san
anast
tinaciter
cum
diabati
Lia
nam
occurre
fno obno
simil
nam
immediat
Neque mi
corum ac
genia
perspe
illius nidi
sua error
poliziores

LECTORI CANDIDO.

Affectiones istae (Lector Amice) non minus doctorum ingenia, quam laborantium corpora duntissime cruciaverunt. Neque adhuc difficultates hasce solertissimorum extricavit industria, quin animus veitatis avidus in obscuro adhuc & tenebris versatus, quasi in luto hareat; nec incassum minus satisfactionem, quam remedium agorus in discordantibus multorum opinionibus quaesiverit: uti cuius morborum phenomena perlustranti, eaque serio cum causis in scriptorum paginis designatis conferenti, erit manifestum. Mirum sane non est tot miseros misellasque cujusvis aetatis, sexus ac conditionis, morbos hosce tam pertinaciter, ad Medicorum usque opprobrium, afflictari: cum neque pars affecta, nec causa morbi immediata rite cognita, remedium direxerit. Uterus ac Lien in affectibus his male semper audiverunt, quam injuste autem facile erit ostendere. Quod ad primum spectat, non alia inducti ratione uterum accusant, quam quod foeminae solum affectui haec sint obnoxia, aut quod motum perobscurum in paroxysmis sentiant in abdomine; cum interea ceterorum symptomatum & causa, & partes, à quibus immediate effluxerunt, negligantur aut ignorantur. Neque minus erronea est ista Lienis Hypochondriacorum accusatio. Multum sane illorum miror ingenia, qui partis alicujus delicta & errores tam perspicue designare poterint, cum de officio & usu illius nihil certi constat. Cum itaque prioris evicta erronea de usu ac vitiis partium, morbos hosce volitiores potius ac rebelles magis reddiderunt,

¶ 2

curamque

euraque difficilem in annos sepe, quandoque ad
 vitæ usque terminum protraxere: quod in scriptis
 reperire non potuerim, diligentiori scrutinio in vivis
 spirantibusque exemplis perquirere statui. Diu ita-
 que morborum symptomata, eorumque varia perpen-
 dens phenomena: cum motum illum in hysteriarum
 abdomine, non ab ascendente utero, sed à descen-
 dente diaphragmate profluxisse; lassamque respiratio-
 nem pulmonum infarctuum, non uterum effecisse
 animadverti: Lienisque structuram cum officio non
 convenire, nec locum pro hypochondriacorum fluctua-
 tionibus ac murmurationibus in illius angustiis re-
 periri, & ventriculum semper fuisse inflatum, cum
 pertumidum medici damnarent lienem, ab alio fonte
 emanasse symptomata intellexi. Quod itaque cre-
 bris observationibus sedulo sum exploratus, hic in
 medium proferens doctiorum examini submitto; &
 quod nostra assequi non poterit imperfecta observatio,
 à felicioribus sequentis ævi ingenii in apricum
 proferri exoptamus. Quos si ad penitiorum veritatis
 indaginem hoc nostro labore incitaverim, & agrotis
 rei que publicæ medicæ pergratum opus me exegisse
 1691.

N. H.

INDEX CAPITUM.

Exercitatio Prima.

CAP. I.

Particularis morbi Historia, pag. 1

CAP. II.

De causis affectus hujus uterini, secundum authores tam veteres, quam neotericos, 2

CAP. III.

De parte affecta, & morbi definitione, 22

CAP. IV.

De morbi causa continente & antecedente, 36

CAP. V.

De iuvantibus quomodo mali causam illustrent, 41

3

CAP.

Index Capitum.

CAP. VI.

*Quae in affectu hoc nocent morbi causanz
denuntiant,* 47

CAP. VII.

*Quomodo passiones affectum hunc incita-
verunt,* 53

CAP. VIII.

Cur femina solum hoc cruciantur malo. 61

CAP. IX.

*Quare in omni sanguinis fusione & febri-
bus non invadit hystericus paroxysmus.* 67

CAP. X.

3°. *Quomodo spiritus animales in cerebro
& nervis repositi in sanguinem cateros-
que humores & in copulentiora mus-
culorum corpora agere poterint.* 69

CAP. XI.

4°. *Quomodo spiritus hi de signatas par-
tes petunt?* 72

Exerci-

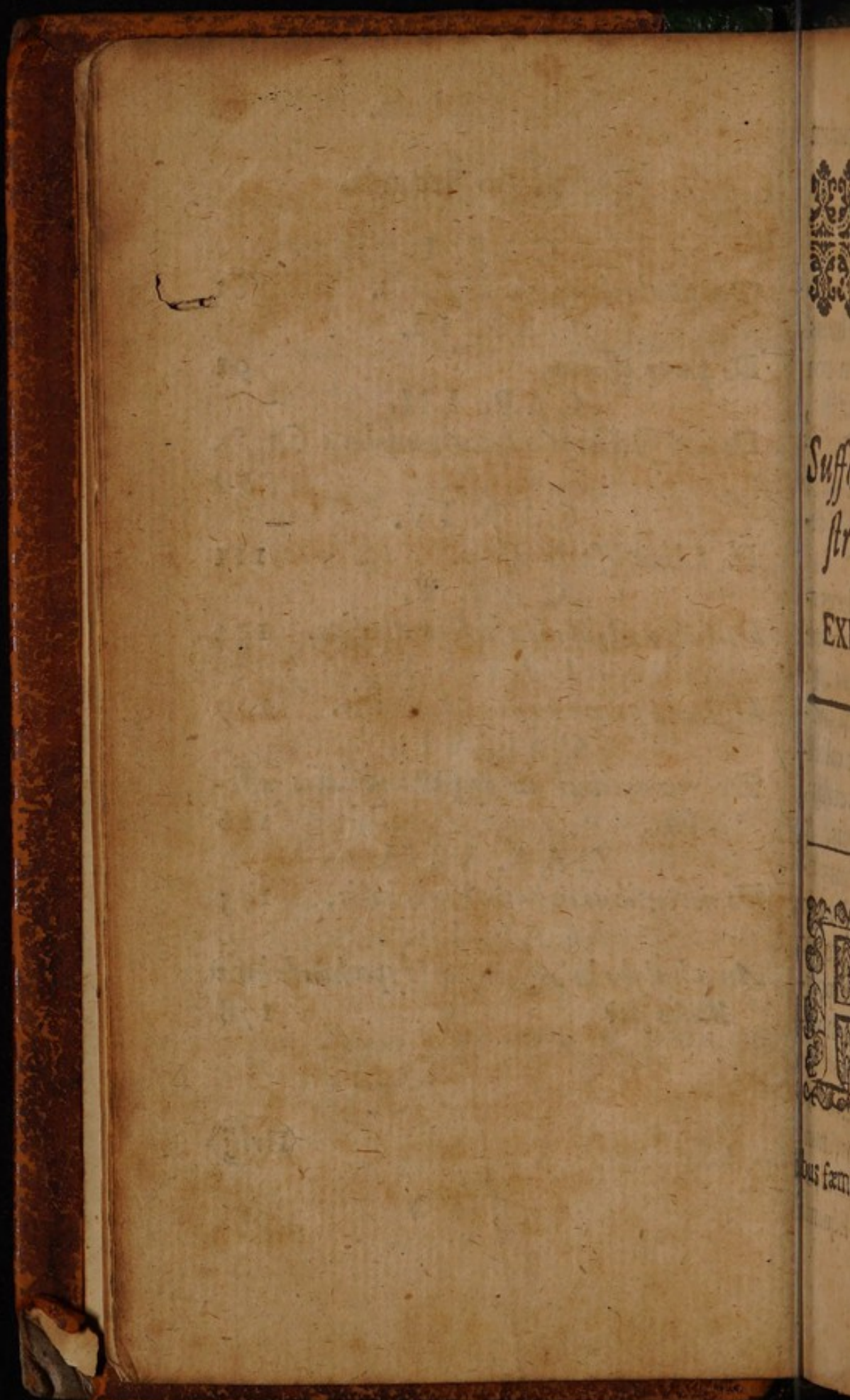
Index Caputum.

Exercitatio Secunda.

	CAP. I	
	<i>Particularis morbi Historia.</i>	81
	CAP. II.	
	<i>De parte affecta,</i>	91
	CAP. III.	
	<i>De Affectionis Hypochondriacæ Causis.</i>	99
	CAP. IV.	
	<i>De Lienis usu & officio.</i>	111
	CAP. V.	
	<i>De succo Acido seu Melancholico.</i>	134
	CAP. VI.	
	<i>Historia cum causis examinatio.</i>	149
	CAP. VII.	
	<i>De invantibus in hypochondriacis affe-</i> <i>ctibus.</i>	166
	CAP. VIII.	
	<i>De nocentibus in hypochondriacis.</i>	175
	CAP. IX.	
	<i>An chalybs in Affectione Hypochondriaca</i> <i>utilis sit?</i>	178

Finis

Exerci

2 *De Hysterica passione.*

dira hæc mirandaque symptomatum
cohors ortum peteret.

De nominis Etymo parum solliciti,
hic non multum litigabimus uti nec
morbus, an symptoma fuerit hæc pas-
sic. Sed ut clarius atrocissimi hujus
affectus innotescat naturam; cum non
minus sit in accidentibus mirabilis,
quam in symptomatibus varius, ut in-
expertis sæpe suspicionem numinis
præbuerit, historiam ejus brevi sic de-
pingendam curavimus.

Affectus hic sive symptoma plures a-
ctiones lædens in Temperamentis præne
singulis, præcipue autem cholericis, ad
iram pronis & otio educatis, in quibus-
vis ætatibus virginibus præcipue calidi-
oribus, veneri pronis, viduis vetulis,
etiam pregnantibus cacochymicis, &
puerperis cernitur. In juvenibus ple-
rumque desinit cum parere incipiant. In
senioribus si diutiùs duraverit propter
cacochymiam vix curatur, in preg-
nantibus & puerperis periculosum val-
de habetur malum.

Statis nonnunquam affligit periodis
certosque circuitus nunc annuos, nunc
quovis mense, septimana qualibet, &
liquando

De Hysterica passione 3

aliquando singulis redit diebus. Nunc vagus, prout externis accidentibus, infueto aere, vel passionibus commoveantur humores, nunc crebrius, nunc rarius, paroxysmo nunc brevior nunc longiore in misellas furit.

Insultus paroxysmi frequenter subitaneusest, nonnunquam verò prænuntios habet magnos, capitis, frontis maxime, temporumque dolores, aurium tinnitus & pulsationes, tristitias, cordis tremores, aliquando durabiles fatis, nunc citò rursus evanescentes, cibi fastidium, aspectum tristem, ac faciei pallorem, spontaneas lassitudines, vagosque in artubus dolores.

Paroxysmo invasuro graviora ingruunt symptomata, excruciantque cordis gravitas insignior, animalium actionum omnium torpor. In ventre infimo, præcipue sub Hypochondriis, globi ascendentis motus Diaphragma impetuose comprimit. Rursus, oscitatio, pandiculatio, respiratio brevis ac crebra & tandem nulla, morbi adventum monstrant; Cordis inde palpitatio fit

De Hysterica passione.

vehementior, pulsus imminutus aut nullus. Per gulam quiddam respirationem intercipiens ascendere sentiunt. Mox brachiorum crurumque varii motus convulsivi, distortionesque capitis ac manuum stupendæ, gesticulationes miræ, desipientia, fletus, risusque alternatim insequuntur, frontis temporumque venæ turgescunt, totaque facies aut summè rubet, aut tandem livescit. Oculi inversi sunt, palpebræ frequenter dehiscentes totum oculi album ostendunt, dentes arctissimè cohærent, ac inter se colliduntur, cervicis vasa, venæ scilicet & arteriæ distenduntur; vox ut in strangulatis aufertur, nihilque nisi gemitus & suspirium est; etiamsi vehementer inclames, non sentiunt. Sensus interiores omnes abolentur, simul et exteriores, finito paroxysmo, aliquando ipsis nihil ignotum erit, nonnunquam omnia circa ipsas acta ignorant: deliria & convulsiones cum syncope, spumâ nonnunquam per os profluente, tragædiæ huic complementum addunt. Oculi clausi manent vel fixi. Totumque corpus refrigeratur adeo, ut per

dies

dies al
numen
pitis a
pe lan
fese re
Sten
at cito
dit.
Plac
capit
languic
ficutæ
rent.
Que
quo m
sic à m
Abd
à fscil
paroxy
ruti &
autem
gida h
vehem
tremat
clystera
desse
theriac
& huj

De Hysterica passione.

3

dies aliquot non raro inter mortuas e-
numerentur. Tandem sus-
piriis altis emissis, fletu sæ-
pe largiore accedente ad
se se redeunt.

Paraus
lib. de ho-
minis gen.

c. 46.

Schenkus
obs. c. 283

Sternutatio si superveni-
at citò paroxysmum clau-
dit.

Placato paroxysmo de angore cordis
capitisque gravedine conqueruntur.
languidæ corpore, viribusque de-
stitutæ per dies aliquot insequentes ja-
cent.

Quæ juvant, aut levamen saltem ali-
quo modo inferre videantur, sequuntur
sic à medicis enumerata.

Abdominis utrinque compressio, vel
à fasciis valida constrictio, usque ad
paroxysmi finem plurimum juvat; si-
cuti & graveolentia naribus, pudendis
autem suaveolentia admota. Aquæ fri-
gidæ h'ustu largiori sæpe à Paroxysmi
vehementia liberantur. Frictiones ex-
tremarum partium, ligaturæ dolorificæ,
clysteresque revellentes multum pro-
desse videntur. Aquæ spirituosæ,
theriacalis scilicet, Epileptica Langii,
& hujusmodi simplicibus calidioribus,

B 3

vapores

6 De Hysterica passione.

vapores ac flatus discutientibus medicata, maximè accessionem minuunt; atque ideo Bezoartica omnia maximo cum emolumento exhibentur.

Quæcunque sanguinis orgasmum concitatiores restringunt tenuioresque ejus partes increassant, & ad debitum temperamenti statum reducunt, contra illius impetum maximè valent.

In ipso paroxysmo, sanguinis ab extremis artibus detractio manifestè levat, eaque reïteratâ solâ, sapissimè insultus vehementiam fuisse fractam, motusque convulsivos profligatos vidimus, cum cætera omnia remedia nihil profecere.

Sunt & quæ extrinsecus adhibita paroxysmi furorem irritant, vel insultus adventum accelerant, & durationem augent: Ita suaveolentia vel in accessione, vel extra ferre nequeunt, imo sæpe horum solummodo odore recrudescit malum. Quavis vehementi passione commotæ, vel ad iram, timorem, amorem, aut si nimum calore æstatis, hypocausti violentiore subito infervescant, aut frigore intensiori diu pori constringantur corporis, passio hæc incitatur.

Extra

Ext
bus, ca
partiu
mitiqu
petent
tis art
imped
efficit
sine n
freque
audiat
sine a
nem n
tur. Et
es, &
vener
tionē
moriā
animal
de rec
Sum
ri, m
na; c
ant, l
servit
Conve
chond
convul

De Hysterica passione. 7

Extra paroxysmum, dorsi doloribus, capitis gravedine ac distentione, partium extremarum cruciatibus fumisque calidioribus faciem ac caput petentibus vexantur. Aliquando laxatis articularum ligamentis, motus vel impeditur, aut cum fragore quodam efficitur; palpitationes cordis spississime molestant, murmura ac rugitus frequentissimè sub Hypochondrijs exaudiuntur: nunc frigida, nunc calidissima aura ascensus per dorsi longitudinem nonnunquam rapidissimus percipitur. Et si diutius duraverit intemperies, & accessionum frequentia supervenerit; etiam extra paroxysmum actiones læduntur animales, & vel memoriâ abolitâ, aut diminutis cæteris animalibus actionibus insipientes exinde redduntur.

Sunt & alia symptomata huic cognata, maribus æque ac fæminis communia; quæ ut historiam hanc perficiant, sic ad causarum detectionem interservire poterint. Suntque Epilepsia, Convulsio, Incubus & affectio Hypochondriaca. In quibus præter motus convulsivos, in paroxysmo adsunt sus-

8 *De Hysterica passione.*

locationis metus, faciei livor, venarumque ejus summa distensio, respirationis interceptio, thoracis laterisque maxima compressio, quibus manum ut dolentibus semper admovent. In singulis vero hisce symptomatibus non omnia enumerata reperiuntur signa, sed in omnibus quædam inveniuntur, à quibus atroci huic affectui cognationem vendicent.

Absolutâ sic morbi historiâ, quæ & futuri & præsentis paroxysmi signa illustravit pathognomica, quibusque remediis contemperatur symptomatum furor, quibusque incitatur, designatis, facile erit hinc & partem affectam & mali authorem seu causam investigare.

De

nis co
vapore
ventre
Diph
is sumo
sione e
merue
cope,
Alii
lencian
res, à se
utero c

CAP. II.

De causis affectus huius uterini, secundum auctores tamen veteres, quam neotericos.

Quia affectus hic muliebris est, utrum mali auctorem esse penè unanimo consensu contendunt Medici, quem seminis corrupti, aut sanguinis menstrui vapores sursum ferentes, motus in ventre ascendenti globi æmulantur: Diaphragma, respirationis organa, ipsaque cor inde violentâ compressione oppugnantur, & suffocatio serio metuenda est: tandem succedunt Syncope, cordis motus, & pulsus abolitio.

Alii hanc uteri in Diaphragma violentiam suspectam habentes, ad vapores, à seminis aut menstrui sanguinis in utero corruptelâ, malignos recurrunt;

10 De Hysterica passione.

cui prout in diversas elevati distribuuntur partes earum actiones lædunt. Libi ad cor ferantur, ejus actiones prosternunt, ac spirituum influxu ad extrema inhibito, totum extra frigidit corpus, facies pallefcit, pulsus immittitur, imo Lypothymia & Syncope, sequuntur.

Neque cerebrum diu à vaporum furore ascendentium est immune, sed venenata illorum qualitate consternatum, spirituum fluxus animalium prohibetur, sensus & motus omnis læditur, thoracis actio & Diaphragmatis impeditur, & respiratio redditur difficilis: Eodem modo quo dormientibus Incubo vox intercipitur; sensus tam interni quàm externi depravantur, motusque incitantur convulsivi.

Carolus Piso motus convulsivos in hoc affectu non à vaporibus, sed à repletionem cerebri ex proluvie serosa enasci putat, cum scilicet à repletionem serosa in latus distendatur cerebrum ac sese brevius efficiat, totum genus nervosum ad se trahere, atque sic motus illos inordinatos edere constantesque inde rigores in Hysterics inveniri

niri
ad m
lum p
lium,
rantur
move
modi
onem
tis ina
classe.
Hec
à viri
tit in
one in
tu nu
que m
alterat
vocati
nat.
aut vir
ciren
bri ver
cludit.
virus h
à pulm
mor: vi
in ver
thorax

De Hysterica passione. **II**

niri autumat. Recentiores verò cum ad membrorum motum, nervos solum pro spiritibus vicem supplere canaliculum, quibus aliis partibus transferantur & musculos immediate partes movere singulas intellexerunt; hujusmodi nervorum à repletione contractionem, non minus quam Hypocritis inanitionem à causarum excluderunt classe.

Hec literis affectus hujus causam, nec à viri contubernio consueto omisso, ut in viduis, nec a feminis corruptione in vetulis, quæ virorum concubitu nunquam gavisæ sunt, admittit, neque minus cordis refrigerationem, vel alterationem, vel fugam ad extra, vel revocationem ad intra caloris, factam damnat. Quin nec dissipationem spirituum, aut vitalis humiditatis (cum citò excitentur) fieri contendit. Quod cerebri verò & cordis quietem effici concludit. Cor autem ventriculos, ne virus Hystericum ingrediatur, contrahit, à pulmonibus aerem non repetit, sed humor vitalis quasi coagulatus immobilis in ventriculis latitat, pulmones & thorax ad motum non sollicitantur, à cerebro

cerebro vim moventem non flagitant & Cerebrum à veneno consternatum cessat a motu: prout membrorum horum arces dispositas reperit, ita suas actiones dirigit venenum. Non autem a reatu omnino uterum excusat, sed ad spasmodicam affectionem ejus errorem accedere opinatur, quæ si reliquis conatis partibus nervosis communicetur, assurgunt & illæ in hostem. Primò abdominis, mox thoracis partes musculosæ tenduntur, respiratio hinc difficilis, mox impedita fit, medicamentis verò dissipantibus absumuntur vapores, ac uterus ad locum redit proprium.

Quod ad matricis spectat motum five proprium (quasi animal foret, uti narrant cogitasse Platonem) five a vaporum inanitione (unde appetitu humici sursum ferri uterum vult Hippocrates) five à plenitudine (ut mavult Galenus) five à vaporibus ac flatibus incitatum, cum ascensus cujusdam quasi globi in ventre inferiore Diaphragma prementis, paroxysmi hujus semper sit comes crudelis, nefas erit jam Mulierculis non consentire, motumque hunc ac mali totius causam non ascribere

bere
medi
adhi
Ut
confe
affe
pende
fra de
quo d
utero
cende
non fit
ut co
vapo
mcar
tum
Mo
i. Qu
(quali
ris, Pla
si quis
ti mov
efficitu
inmot
do ult
mobile
poteri
memb

bere utero, præsertim dum tota penè medicorum cohors illarum insomniis adstipulatur.

Uterum verò hujus erroris fuisse conscium admittere nequeam. 1. Quia affectus hujus symptomata ab aliis dependere causis videntur, ut fusiùs infra demonstrabitur. 2. Quia talis motus quo Diaphragmati vim inferre videtur, utero non competit. 3. Si motus iste ascendens cujusdam in ventre infimo non sit matricis, nulla cogit necessitas, ut cor aut cerebrum aliasve partes a vaporibus uteri malignis periclitari, mirandorumque omnium symptomatum authorem fuisse concedamus.

Motus vero iste utero non competit.

1. Quia omnis motus locomotivus (qualis iste uteri, secundum Hippocratis, Platonis, Galeni & aliorum placita, si quis sit, foret) per fibras nervosas parti movendæ, alterique mobili affixas efficitur; quibus contractis mobile ad immotum trahatur. Neque ullo modo ultra fibrarum principium, seu immobile illud quod movetur, progredi poterit. Uterus autè cū sit pars corporis membranosa inferioribus duobus vinculis

14 De Hysterica passione.

culis, totidemque superioribus, regi-
oni propriæ affixa; nec se movere, nec
à ligamentis ultra spæhrâ attrahi pote-
rit. Accidit vero nonnunquam ut
laxatis malèque dispositis superioribus
vinculis, propria uteri gravitas deor-
sum tendat; laxatis etiam inferiori-
bus, arrodente vapore incitata superi-
ora sursum trahere uterum certum est.
Ultra vero partem, cui & ipsa affigun-
tur ligamenta, matricem attollere ne-
queant. Vincula superiora, cum ossis
Ilei lateribus annectantur nequa-
quam ad septum usque auxiliari-
bus hisce uterum adigere poterint: quia ul-
tra fibrarum originem nulla datur
trahendi potentia. Os verò Ilei infra
septi stationem multo deprimitur.

Neque magis a flatibus inclusis eleva-
tus uterus quam à motu proprio aut gra-
vidatione in puerperis aut ventriculi &
coli inflatione offendit. Ad ventriculum
usque extensa matrix in gravidis, nec
talem edit motum, nec tam atroces
generat affectus. Inflatus ventriculus
Diaphragma forsan premit, motum e-
jus liberum aliquantisper restringit;
non respirationem tollit, aut convul-
sas

fas relinquit. Medicorum observatio-
nes de uteri inflatione & hydrope, se-
veriori scrutinio examinentur, & stu-
pendas ejus extensiones ulnas nonnun-
quam binas vel tres excedentes, cum
variis humoribus inclusis, iisque pu-
trescentibus, non tamen symptoma-
rum horum suffocationis aut ascenden-
tis globi, conscias inveniemus.

Senertus hujusmodi pressus angusti-
is, uterum suis vinculis restrictum,
regioni propriæ affixum reliquit, &
Testiculos fæmineos (qui laxius pen-
dent, nec alicui arctè alligati, ut ute-
rus) hujus mali motusque reos arguit.
Qui a feminis corrupti vaporibus in-
cluis elevantur, & ascendentes sep-
tum violarunt, ac respirationem læ-
dunt. Opinione & observatione Rio-
lani suffultus, qui Anthropograph. Lib.
2. Cap. 34. Scribit se in Hystericis
virginibus deprehendisse testes pugno
grandiores, feroso semine turgentes,
quinetiam Tubam uteri amplificatam
& valde dilatatam.

Qui ve-o in dissectionibus versatus a-
natomicis testiculorum structuram & si-
tum accuratiùs perpenderit, & illos
etiam

etiam regionibus propriis affixas et immobiles inveniet. Neque major in illis reperitur levitas, quam in utero, ut inflati septum violare poterint. Vapores inclusi partes illorum distendere ac intumefacere, non locomovere possunt: ut ascendant globi instar. Neque semper in hoc affectu semen invenitur corruptum. Juvenculæ nuptæ quæ plures ex viri contubernio proles susceperunt, vel in mediis virorum amplexibus hujusmodi sæpe cruciantur symptomatibus.

Nec minus injustè sanguis accusatur menstruus, licet retineatur. Non enim in gravidis per novem menses detentus, nec in quibus ad annum viceessimum & ultra fluxus hic expectatur, symptomata hæc concitat. Alios vero, rectè accedentibus mensuris, Hæmorrhoidibus identidem ubertim fluentibus, quibusque singulis quatuordecem diebus fluxus iste irritatur, ab atroci hoc affectu etiam vexari, medicorum observationes & frequentior experientia abundè testantur. Non itaque à retentis mensuris generatur.

Prædictis non acquiescentes ulterius
objiciunt;

ciunt; licet semen in utero aut vicinis
vulvibus non corrumpatur, neq; sanguis
menstruus retentus sit, ut eo nomine
putredinem acquirat, unde vapores ve-
nenati vitalia ac cerebrum oppugnent;
humores tamen illic congesti peculiari
modo corruptionis à peculiari uteri
substantia nato, malignitatem induente,
putrescere & ad partes nobiliores vapo-
res malignos transmittere poterint.
Quasi connata & naturalis in utero foret
malignitas, quæ humoribus putrescenti-
bus hoc contribueret venenū. Humores
in aliis corporis partibus corrupti, vel
sanguis seu bilis, aut pituita, talia non
generant symptomata, sed peculiaris u-
teri substantia illud quod Phlegmonem
duntaxat in aliis partibus efficeret, hic
in venenū cōmutat. Sed hic rationē af-
ferre debeant quare malignitas illa na-
turalis sine humorū accessione perpetuos
non evomat vapores: aut quomodo pa-
roxysmi fit intermissio, aut quare sexus
muliebris totus crudeli huic non sit ob-
noxius affectui? in singulis enim uteri
peculiaris ista reperitur substantia, nec
desint humores qui malignitatē istā in-
duant; a singulis lunare non solvitur tri-
butum

nec causa nec materia desunt, solum effectus desideratur, omnes crudeli hoc carnifice non cruciantur. Pereant itaque & hæ claudicantes Hysteri-
corum symptomatum hypotheses, nec majorem antiquorum insomniis inveni-
ent gratiam.

In Hepatis Anatomia a Dre. Glis-
sonio nuper edita aliam hujus affectus
rationem invenio. Ubi uterum par-
tem principaliter esse affectam statuit;
motum verò illius ascendens quasi
globi in ventre, & suffocationem ab
illo proficisci non posse indicat. Sed
vel per sympathiam, vel a vaporibus
ab utero elatis Musculi abdominis affe-
cti, ut malum excutiant vehementi nisu
contrahuntur, intestina fortiter com-
primunt, tantaque violentia sursum
adigunt, ut Diaphragma inde mo-
tum suum deorsum versus expedire ne-
queat, unde suffocatio advenit: motum
verò illum seu tumorem ascendentem
in ventre, esse duntaxat partium qua-
rundam musculorum abdominis pecu-
liarè mobilemque convulsionem, nempe
in uno aliquo musculo, aut nonnullis il-
lius fibris arbitratur; adeo ut convulsio
ejusmodi

De
ejusmodi
culi aut
niam fib
aut tume
mutat,
alii tume
marrici b
scribent.
Motus
ricarum,
à partic
convulsio
tramur.
1. Qui
mine dur
artollere
distendit
gidæ fu
extrosur
introsur
deprimur
rem seu
illarum p
tio requi
2. Cor
motus ille
brarum re
pice versu

De Hysterica passione. 19

ejusmodi ab his in illas ejusdem musculi aut alterius fibras repret, & quoniam fibras quas obsidet instar nodi aut tumoris attollit, locumque variè mutat, inde factum ut tum agræ tum alii tumorem hunc mobilem sentientes matrici hanc loci commutationem adscribant.

Motum vero illum in ventre Hystericarum, atque inde suffocationem, à particulari musculorum abdominis convulsione provenire non posse arbitramur.

1. Quia Musculorum fibræ in abdomine dum contrahantur, in tumorem se attollere nequeant, contractæ enim distenduntur in latus, breviores & rigidæ fiunt, suisque affixæ terminis, extrorsum non impelluntur, sed omnia introrsum adigunt, simulque & ipsæ deprimuntur, atque ideo ut in tumorem seu nodum talem convellantur, illarum potius relaxatio quam constrictiono requirit.

2. Convulsio fibrarum atque inde motus ille & perreptatio secundum fibrarum rectitudinem fieri debet à capite versus caudam ejusdem musculi. Atque

Atque sic tumor ille nobilis vel obliquus descenderet, si in musculo oblique descendente; vel oblique ascenderet, in oblique ascendente, vel transversim in musculo transverso perreptaret. In rectis solum versus Diaphragma ascenderet, qui cum medium abdominis ad latera umbilici utrinque occupent, mobilis illa fibrarum convulsio & tumor solum in medio ventris inveniretur. Admota vero manus etiam in Hypochondriis utrisque inveniri do. ebit.

3. Motum illum ascendentis globi & suffocationem in expiratione solum sentirent, si à contractione & convulsione musculorum abdominis fieret. Musculi enim abdominis expirationi ancillantur, quorum nisu & contractione inspiratio omnis intercipitur, viscera inferioris ventris comprimuntur: & abdomen decidit ac detumescit, sed tumorem illum, dum inspirat ægra, aliter ascendere admota manus docebit; dum scilicet septum continuatâ suisque contractione viscera inferiora, ventriculum scilicet inflatum deprimat, & intestina, tunc abdomen attollitur & ventriculus inflatus cum intestinis tumorem

D
morem e
quolibet
ascendat,
cernitur.
Musculor
Motus
diximus.
phragm
tinuo de
licet insp
omnem
videretur,
quia cont
ptum cor
nis non
nun exp
guinis sp
la contem
unde nece
Causa
peritissim
oribus pro
tilium. I
historia q
na soluta
damnat
quens det

De Hysterica passione. 21

morem efficit in hypochondriis ; ut a qualibet septi contractione novâ, ultra ascendat, & quasi movere quidem cernitur. Ergo non a contractione Musculorum abdominis producitur.

Motum hunc, inspirante ægrâ, fieri diximus à contractione & descensu diaphragmatis, cujus motus obscurus continuo deprimit intestina & ventriculû, licet inspirare non cernatur ægra ; imo omnem respirationem planè intercipi viderur, & inde suffocatio insequitur : quia contractum & quasi convulsum septum contractioni musculorû abdominis non cedit, adeo ut nullâ fiat fuliginum exspiratio, aut pulmonum a sanguinis spirituosâ infarctu lacunatio, nulla contemperantis aeris novi admissio, tandem necessario sequitur suffocatio.

Causarum hujus mali catalogum, à peritissimis tam antiquis quàm recentibus prolatum medicis, habetis ventilatum. Neque tamen quamvis morbi historiæ quadrantè, aut ejus phænomena soluturam invenio : quis itaque in damnatarum locis substituimus subsequens demonstrabit enarratio.

CAP. III.

De parte affecta, & morbi definitione.

MAli causam descripturus, definitionem primo expediam, partemque affectam designandam esse necesse est.

Passio hæc (Hysterica dicta) est strangulatio à nimio sanguinis subtilis ac flatulenti in pulmonum vasibus cordisque thalamis, infarctu orta: Quo pulmones motum sequi thoracis & Diaphragmatis inhabiles, ac cor suos sinus ab infarctu illo pleniori, per pulsus, licet frequentiores, liberare ineptum redduntur. Atque hinc necessario insequitur primo dyspnoea, & inde suffocatio, quam ut effugiat natura, facultatem invitat animalem, quæ nè simul cum vitali pereat, spiritus suos copiose, licet inordinate & irregulariter emit, qui sic profusi, motus tales irregulares, quos convulsivos vocant, excitant.

Definitio

Defini
historia e
& morbi
facile cor
nim caus
bus vel p
bus non
um caus
judicatu
De pa
Authores
res pagin
nes ut c
non ref
definitio
atrocissim
furore p
mones,
Pulmones
tulenti, t
que rarefa
yati, à sep
tente, m
thalamis
sanguinis
licet repe
ipsum p
cordis an

De Hysterica passione. 23

Definitio hæc descriptiva ex morbi historia examinata, & affectam partem, & morbi symptomatumque causam facile monstrabit. Quæcunque enim causa huic assignabitur, & omnibus vel plerisque historiarum observationibus non respondet, eam ex sufficientium causarum catalogo delendam esse judicamus.

De parte affectâ garrulam satis inter Authores foveri controversiam superiores paginae retulerunt, quorum opiniones ut claudicantes & historiarum morbi non respondentes repudiavimus. In definitione verò statuimus partem in atrocissimo hoc affectu, & in paroxysmi furore præcipue laborantem esse pulmones, cordique contermina vasa.

Pulmones sanguinis flatulenti, tenuioris subitoque rarefacti infarctu gravati, à septo agrè sollicitante, moveri non poterint. Cordis thalami & auriculæ, copiâ irruentis sanguinis inflati, per pulsus laboriosè licet repetitos lacunari nequeant. Hoc ipsum prænuntiæ indicant tristitiæ, cordis anxietas, tremor, palpitatio, pulsus

Pars affecta in Hysteriis.

24 De Hysterica passione:

pulsus frequentia, debilitas, intermissio, & tandem quies, cum motus cordis planè defecerit, Lipothymia & Syncope. Pulmonum gravitas & ad motum ineptitudo, anhelitus graves, suspiria alta & frequentiora, thoracis quasi compressio, & in gulam ascendentis cujusdam respirationem planè interceptis sensus; ac labor diaphragmatis sollicitus, quo onere isto gravatos pulmones liberet, partes hascè laborare demonstrant: cum enim pulmones adeò infarcto sanguine graventur, ut à motu thoracis & diaphragmatis agrè attollantur, quasi quidquam in gula ascenderet, queruntur misellæ: cum revera ipsi pulmones ob pondus insuetum movere, & ob quietem aerem admittere nequeant. Actiones hæc læsæ, propria & pathognomica Hystericæ affectionis signa, locum affectum seu proprium morbi subjectum enodant; utrumque à reatu prorsus excusant. Præcipuè pulmones affectos esse diximus, cum verò incensus suam sanguis extendit tyrannidem, in singulas penè corporis regiones diffusus dominium exercet; dum in pulmonibus sistatur motus

ejus

ejus circularis, vasibus illorum sanguine jam copiosè infarctis, cordis dexter ventriculus hincunari nequit. Sed obice hinc sanguini objecto, jam ebullienti, in vasa refluit majora, truncum Cavæ descendentem, & jugulares, quæ ab arteriis continuatis istibus successivè adimplentur, capitisque vasa distendit multum, ac inde primo gravellines, dolores insignes, ac pulsationes efficit, deinde faciei, frontes, ac colliment venæ, totaque facies ex abundantanti sanguinis æstuantis profluvio ruet maximè, ac tandem liver. Nequeliter sese habent malo hoc laborantes, uam si funibus strangulatæ forent, eodemque modo spiritus suffocantur & mors ipsa inducitur. Huic ideò non rò supervenit Apoplexia, cum à distensis vasibus spirituum animalium interdicator profluvium.

Hinc per dies aliquot paroxysmo peto, a vaso um summâ distensione, de pitis gravedine, hebetudine spirituum, angore cordis, & triticiâ conqueantur. Oculis etiam caliginem, ventriculo nauseam, & ciborum fastidium, extremis dolores excruciantes, articu-

26 De Hystorica passione.

lis debilitatē affert paroxysmus præteritus. In intestinis viscosos hūores discutit in flatus; atque hinc rugitus & murmura, dolores in hypochondriis luxuriant acuti. Unde lien semper malè audit, ventriculus & colon flatibus distenduntur, adeo ut & extra paroxysmi furorem, diaphragmatis illarum inflatione impediatur motus, & anhelitus gravis & difficilis reddatur, ut ægre sua munia obeant consueta.

In abdomine quiddam ascendere, & laborantes hystericæ, simul & adstantes opem ferentes affirmant, manus enim admotas strenuè attollit & diaphragma comprimit.

Uterum a motu hoc erratico supra vindicavimus; hic ejus loco intestina, visceraque abdominis à diaphragmate violenter depressa substituimus, quæ

motum quendam assiduum, quasi cujusdam ascendentis simulant; Qui motus quoniam à diaphragmatis motu dependeat, illius actionem & motum consideremus.

Motus hic diaphragmatis licèt modo naturali

Motus in Hypochondriis Hystericarum causa.

natura
ration
sivus q
infra il
A&
est par
extrem
tenfunt
inde de
cium fi
chondr
lunt: th
ditur,
inspira
phrag
propria
minis c
in thot
rum, vi
pochond
ratio.
Ad m
axationi
anguine
phragma
um perf
ejus tex
cedente

naturali & ob finem consuetum (respirationem scilicet) fiat, tamen convulsivus quodammodo est & irregularis, ut infra illustrabitur.

Actio diaphragmatis in respiratione, est partium fibrosarum contractio, quæ extrema ad centrum, & totum summum tensum deorsum feruntur, & substrata inde deprimuntur viscera. Quæ ut spacium sibi congruum obtineant, hypochondria utrinque & abdomen attollunt: thoracis inde cavitas amplior redditur, distenduntur pulmones, & fit inspiratio. Laxatis autem fibris, diaphragma, visceribus & intestinis loca propria petentibus, à musculis abdominis compressis cedit: & inde rursus in thoracis cavitatem impellitur septum, viscera sequuntur, decidunt hypochondria ac pulmones, & fit expiratio.

Ad motum hunc contractionis & relaxationis fibrarum, necessitate cor ac sanguinem refrigerandi incitatur diaphragma, quod ope spirituum animalium perficitur: qui à cerebro in fibrosam jus texturam affluentes, & alternatim redeunt, & contractionem, & relaxationem.

28 *De Hysterica passione.*

laxationem celebrant. Dum affluunt spiritus, infarciuntur fibræ, extenduntur in latus, & fiunt breviores; Unde necessario sequitur contractio. In relaxatione omnia contrario modo accidunt. Motus hujus necessitatem urget sanguis in cordis sinibus summe incallescens, qui in pulmones continua pulsatione ejectus, & inspirato aere refrigeratur, & ampliore conciliatâ cavitate in pulmonibus, jam à septo distentis, uberius è corde exilit. Vasa enim capaciora reddita copiosius sequacem exhauriunt sanguinem, præcipuè si ob calorem tenuior, aut ob passionem aliquam concitator fiat motus. Atque sic quamlibet Diaphragmatis contractionem necessitati huic obedientem, cum in abdominis cavitationem deprimatur, pulmonum distensio, vasorum sanguine & aere repletio, & hypochondriorum elatio sequuntur; depressis enim intestinis attolluntur hypochondria & abdomen. Relaxationis verò comites sunt thoracis & pulmonum compressio, ascendente septo in pectoris cavitationem, & casus hypochondriorum; ita ut Diaphragma sursum ac deor-

deor
quer
chon
depr
H
in ab
& d
ction
possi
pulm
irruer
ut ad
desid
quob
finu
dunt
cende
nem r
(cuj
contra
nes
irritat
fibras
stringi
qualib
unde
bis, p
fina d

De Hysterica passione. 29

deorsum alternatim actum, Motum
quendam assiduum ad extra in hypo-
chondriis & abdomine simulare facile
deprehendamus.

His ita statutis, causam motus illius
in abdomine (quem uteri esse fingunt)
& doloris spasmodicam Septi contra-
ctionem sequentis, facile explorare
possumus. Sanguis enim in cor, ac
pulmones impetuosius præter solitum
irruens, illorum vasa summè distendit;
ut ad Septi relaxationem fatiscere ac
desidere (uti solent) nequeant. Sed
quolibet pulsu plus à cordis æstuantis
sinu arripitur, magisque semper disten-
duntur, & tandem quasi in gulam as-
cenderent pulmones tumidi suffocatio-
nem minuitur. Diaphragma (interim
(cujus actio solummodo est fibrarum
contractio) calore circa cor ac pulmo-
nes (à retentione fuliginum) arcto,
irritatum; nè suo deesse officio videatur,
fibras suas vehementius ac creberrimè
stringit, & se in abdominis cavitatem
qualibet contractione altiùs deprimat;
unde pulmonum vasa, amplificatis lo-
cis, pleniori infarctu distendit. Inte-
stina depressa abdomen & hypochon-

dria attollunt, motumque sic ascendentis cujusdam illic æmulatur, tantòque vehementior fit ascensus, quantò violentiore contractione intestina cæteraque viscera compresserit Diaphragma, ut cuilibet, ubi libuerit, experiri licet, si in libera inspiratione manum hypochondriis imposuerit. Continuatæ has fibrarum contractiones, perpetuâ necessitate sollicitatas, quàm brevissimæ & quasi tentatæ interpellant relaxationes, quibus pulmo flatulento ac ebullienti sanguine infarctus minime cedit; atque ideò brevissima & quasi incepta solummodo expiratio continuò interrupta, repetitâ contractione simulatur; quæ cum crebra ac parva sit, motus ille in abdomine nunc cessat parùm & quasi descendit, dum brevissima illa in situatur pulmonum laxatio; statim verò intenditur, altiùsque ascendit, cum deprimitur septum magis, magisque ad motum manum propellit; & hinc quodammodo mobilem tumorem illum sentiunt. Ac tandem cum ultrà adigi nequeat septum, irritæque relaxationes ad sanguinis flatulenti expressionem nihil profuerint strictis fibris summè, dis-

sientum

stent
oleu
tur hy
larere
ricule
rica;
motur
fuger
minis
spirat
copios
Intest
contra
cis ca
dister
expre
trabit
spirati
furore
rursus
nis mu
rursus
cludur
mobile
alta ill
termin
Sep
si supe

De Hysterica passione. 31

stentum à motu plane desistit, tota ab-
oletur respiratio, & maximè attollun-
tur hypochondria, tumorque ille fixus in
latere manet. Donec tandem ut à pe-
riculo maximè urgente liberetur Hyste-
rica; facultas animalis (ut nullum im-
motum relinquat lapidem quo in alium
fuget) spiritus ejus in musculos abdo-
minis expirationem facientes (cùm in-
spiratione continuatâ nondum levetur)
copiosè effundit, qui, contractis fibris,
Intestina impetuosè, etiam sursum,
contranitante Diaphragmate, ad thora-
cis cavitatem comprimunt, & pulmones
distentos, sanguine aerèque fuliginoso
expresso, desidere cogunt. Inde se con-
trahit Diaphragma, magnâque fit in-
spiratio sanguinis conflagrationem &
furorem compescens, & sinus cordis
rursus lacunant pulmones. Abdomi-
nis musculis alternatim constrictis, fit
rursus exspiratio, pulmones suum ex-
cludunt onus, & in hypochondriis
mobile illud descendere sentitur. Hinc
alta illa eduntur suspiria, quibus semper
terminatur paroxysmus.

Sæpe etiam excitatur sternutatio, quæ
si superveniat, bonum esse denuntiat

aphorismus: idq; ut signum & ut causa, fortem enim & excitatam animalem facultatem, & Diaphragma à convulsivâ contractione liberum indicat: ut causa bonum est, quia violenta illa musculorum abdominis contractione, pulmones ab infarctu sanguineo distenti comprimuntur, & fœlicior magisque ordinatus fit, illorum ac diaphragmatis motus.

Si qui viscosi humores in ore aut glandulis laryngis motus hoc solvantur, à perpusillâ illâ expiratione, quam supra tantum inchoatam non perfectam esse diximus, in spumam efflati per os sæpe profluunt, ut in Epilepticis etiam solent,

Similem huic Diaphragmatis motum, & effectum non dissimilem illi consequentē, in risu profusiore & immoderato videre liceat: qui aliquando tantus est ut Syncopes & vitæ periculum sæpe inde provocentur; suffocationem, vasorum omnium in capite, ac facie, summam à sanguine repletionem, atque inde rubedinem insignem, & tandem livorem (symptomata mali hujus pathognomica) concitat; imò ab hoc solùm inordinato,

dinac
tur.
ctus
est.
Rit
tercib
citur
expira
dulca
animal
affectu
ex mo
cum r
laxatio
conti
jus al
perfect
inspirat
corde p
nes atq
tur. H
frens, fr
missus i
gis effu
Diapbra
terine.
pulmon
ctis, ce

De Hysterica passione. 33

dinato, affectio hæc Hysterica excitatur. Quomodo autem tam tristis effectus à risu ortum habeat inquirendum est.

Risus à motu Diaphragmatis interterciso frequenti & quasi tremulo efficitur; quo multiplex & interrupta exspiratio in vocalibus instrumentis modulata sit. Damnum quod animali ab inordinato hoc affectu contingit, enascitur ex motu Septi interciso: cum nondum peractâ relaxatione, sequente alterâ fibrarum contractione, interrumpitur motus ejus alternus: adeò ut nec exspiratio perfecta, quâ fuligines effundantur, nec inspiratio proportionata, quâ sanguis è corde promatur, & ab aere in pulmones attracto contemperetur, celebratur. Hinc sanguis nimium excandescens, frequentibus è corde pulsibus emissus in pulmonum vasa copiose magis effunditur, quàm ut ab interruptâ Diaphragmatis relaxatione depleri poterint. Atque inde restagnans vasibus pulmonum & cordis sinu dextro infarctis, cervicis capitis & faciei vasa æstu-

*Quomodo
risus hunc
affectum
generat.*

anti sanguine impensius distenta turgent, ruborque perpetuò usque ad livorem auctus diffunditur; in corde suffocantur spiritus & ob quietem incipit grumescere sanguis, atque inde Syncope; In cerebro, à vasorum nimia distensione, spirituum animalium impeditur effluxus; atque sic artuum debilitas, aut motus convulsivus inducitur. In Capite & Cervice autem, quia frequentiores & majores sunt venæ quam in aliis partibus, distensio hæc facilius & gravius discernitur.

Diaphragmatis motu sic perturbato, cerebro etiam cordèque periclitante, ne totum ruat, in consensum vocantur omnes actiones: spiritus animales, ut ab inimico liberentur, impetuosè & inordinatè in omnes partes propelluntur, ac diversos edunt effectus. In corde vehementium contractionum, pulsusque primò inordinati tandem intermittentis, inde tremuli (donec infarctis nimium ventriculis planè cessat motus) sunt authores. In ventriculo inordinatè fibrarum contractione vomitum causant. Oculorum glandulas & musculos stringentes, lachrymas involuntarias copiosè

piose
nos, m
fant c
ras, var
ut hi
muscul
etiam
diu rig
net; c
externi
natural
verfi ve
trahunt
& in fla
fxpe a
ructus
que nu
cujusda
fulminis
ris dele
(prout
ente ca
hoc etia
cidit.

piosè exprimunt. In musculos nunc hos, nunc illos profluentes, motus causant convulsivos, gesticulationes miras, variasque partium distorsiones; prout hi vel illi spiritibus distendantur muscoli. Si spiritibus vapores flatulenti etiam adjunctentur, pars ita distenta diu rigida & inflexibilis, convulsa manet; donec spiritus illi flatulenti vel externis admotis, aut calore partium naturali discutiantur, aut muscoli aduersi vehementiùs acti, in contrarium trahunt. In intestinis humores fundunt, & in flatus attenuant, ut præsens inde sæpe augeatur malum. Rugitus hinc, ructus & murmura excitantur, flatúsque nunc sub cute repentes, animalis cujusdam gressum fingunt, nunc instar fulminis prouunt, nunc aquæ frigidioris delabentis, jam æstuantis fugam (prout eminùs aut cominùs à rarefaciente calore distant) mentiuntur; atque hoc etiam extra paroxysmum sæpe accidit.

CAP. IV.

De morbi causa continente & antecedente.

CAusam itaque continentem hujus strangulationis, Inflationem sanguinis flatulenti & serosi, ebullientis in vasibus pulmonum & cordis, esse statuimus. Atque hoc non solum medicorum testantur observationes, sed mali historiâ examinatâ, nullam aliam admittere causam queat hysterica hæc suffocatio. Inter observatores Medicos, Felix Platerus obser. de respirationis defectu narrat quandam ante mensium eruptionem hystericis accessionibus & sanguinis expuitione semper laborare; cui vena quotannis in manu, & sæpe in pedibus, ut copiosè afflueret, aperiebatur, & nisi hoc illi factum fuisset; sanguinem copiosè expueret, & hysterica foret. *D. Hechsteterus* in suis obser. historias affert plures Hystericarum; quarum aliæ remoratis mensibus, aliæ

De Hysterica passione. 37

aliæ fluxibus mensium inordinatis, singulis quatuordecem diebus redeuntibus, symptomata hæc perpeffa; solâ sanguinis missione decussatim per artus, eaque sæpius repetitâ convulsiva (nihil cæteris proficientibus) terricula-
menta profligata fuerunt. *Areæus* co-
quam noctu sanam lectum ingressam manè ore à spasmo occluso inventam, venâ in pede sectâ & anti-hystericiis sanavit. Ex observatione propria plures cruentâ hâc vindictâ ab immani accessionum ferocitate liberatas; alias ex paroxyfimi ipsius furore revocatas novimus. Unam atque alteram menibus ritè fluentibus, sanguinis verò expuitione tempore intermedio, antecedentibus tristitiis, crebris anhelationibus, respirationis interceptione, & quasi syncope tentatas; repetitâ solum sanguinis è pedibus detractioe, pristinæ restitimus sanitati.

Præterea quotquot hoc conflictatæ morbo fato immaturo fugebantur, post mortem dissectæ, capitis, pulmonum ac cordis sinus & vasa admodum sanguine grumoso distenta magis quam par erat, aut in aliis cadaveribus solet, hoc

hujus
m san-
ebul-
ordis,
solum
es, sed
aliam
ca hæc
Medi-
espira-
n ante
accesi-
semper
manu,
afflu-
factum
teret, &
in suis
sterica-
entibus,
aliæ

38 De Hysterica passione.

in fœtu sanguineo suffocari spiritus atque mortem inde accire ostendunt.

Causæ antecedentes internæ *απονημύου* quæ continentem efficiunt ac movent, sunt 1°. Sanguificationis vitium, quo tenuior quàm par erat generatur sanguis. Sanguis tenuior fit, vel quia serum debito non separetur modo, ob renum vitia, aut impeditâ perspiratione, restrictis poris, quâ semper laborant hystericae; vel quia talis efficitur, & licet abundè serum per urinas aut sudores evacuetur; qui remanserit in venis, dilutus, tenuis & aquosus relinquitur. Hoc accidit à debilitate coctionis, in hepate (secundum placita Authorum) in ventriculo (me iudice) malè ingestos cibos comminvente. Unde partes ciborum fibrosæ & crassiores, sanguinis fibras constituentes, intactæ ventriculi laborem effugientes, in intestina seclusæ, cum excrementis, à Lacteis negliguntur. Sola tenuior spirituosa nimium, aquosa & dilutior chyli pars arripitur; ex quâ quid nisi serosus, tenuis & dilutus fluxibilisque exoritur sanguis? A debilitate coctionis non solum tenuitatem

ob-

obtinu
quibus
tiam n
calore
vetur,
ac pen
tio & t
guis, qu
nis huj
damus.
2. P
turalis
taria in
numero
rum si
stringe
tenuis i
si flacci
zibus fib
bit ac di
Menfi
caractie
precipue
nuicas i
corrup
sistitur e
vedinem
morum

obtinuit, sed & flatus adjunguntur: quibus laxas magis distendit partes, etiam non incitatus sanguis: cum verò a calore externo aut passionibus commo- vetur, fulminis instar evolat, discutit ac penetrat; Atque sic ventriculi vitio & tenuis & flatulentus efficitur sanguis, quibus auxiliaribus eum suffocatio- nis hujus authorem esse facile conclu- damus.

2. Pulmonum laxitas infueta, vel naturalis uti sæpius accidit, vel acciden- taria inter procatarcticarum causarum numerum recenseri debet. Cum vaso- rum fibræ adeò relaxantur, ut sese stringere & contrahere nequeant; unde tenuis ille & flatulentus sanguis in va- sa flaccidiora irruens, illa non reniten- tibus fibris, præter modum attollit, in- flat ac distendit.

Mensium etiam retentio inter pro- catarcticas meritò enumerari poterit, præcipue si retentioni adjungantur te- nuitas illa & flatulentia, licet non corrumpatur sanguis. Quibus lunaris sistitur evacuatio, circa præcordia gra- vedinem, respirationem difficilem, ad motum & laborem pigritiam, lassitu- dines

40 *De Hysterica passione.*

dines spontaneas sentiunt, affectus hujus præludia. Suffocatione vero hac convulsivâ non affliguntur, nisi tenuitas illa flatulenta, cum pulmonum flacciditate retentioni adstipulatur; multum tum paroxysmi adventum & furorem accelerat sanguinis illa accumulatio.

Animi pathemata in catalogo causarum, suaveolentia etiam externa, aliâque de quibus infra, locum habent.

Causarum hic catalogus ut historiæ observationibus exactè respondeat, sic & damnatum uterum à reatu vindicat; ut vero dubia solvantur omnia, ulterius, an juvantia etiam & nocentia, ut in historia morbi referantur, cum causis hisce conveniant, examinandum restat.

CAP.

C A P. V.

De iurantibus quomodo mali causam illustrent.

Quæ in atrocissimo hoc affectu juvant, etiam sanguinem mali authorem facile suadent. Quæ sunt præcipue sanguinis missio; quæ si in brachiis administratur, minus auxiliatur levaminis, quia sanguinem ad superiora moveri invitatur magis. Maxima autem cum utilitate in pedibus instituitur: quo enim longius à corde ac pulmonibus revocatur sanguis, motusque ejus ad inferiora flectitur, qui modo impensius fursum in viscera hæc ruebat, eo thoracis ac diaphragmatis motui sequaciores redduntur pulmones ac cor, quæ liberior efficit systolen, quo sinus ejus ab infarctu illo liberentur, vasibus scilicet copia minori distentis. Nec sanguinis orgasmum solum, atque inde accessionum frequentiam & hæmoptosin
iterata

iterata venæ sectio prohibet : Sed & in ipso paroxyfmi vigore, cum summa repletionē vasa laborant pulmonum, ita ut in gula n̄ quasi ascendentes lobi, respirationem tollant; unico hoc remedio ad exteriora revocatur sanguis, vasaque deplentur, atque ita liberior statim fit pulmonum motus, & terminatur paroxyfmius.

Ligaturæ dolorificæ extremorum, præcipue pedum ac crurum frictiones, uti & omnia revulsionum genera, per clysteres, purgantia mitiora cucurbitulas ac vesicatoria, tam accedentem paroxyfmius, quàm crudelia ejus terriçulamenta fugant, & sanguinis in pulmones impetum refrænant.

Ideo profunt ligaturæ, quia sanguis, qui per arterias in venas effunditur, ob ligaturas ad interiora recurrere nequeat, dum à fasciis constringuntur venæ, & in illis sic retardatur, ut pulmones cordisque thalami quodammodo per arterias inaniantur, placideque fatiscen- tibus thoracis musculis desidant, qui modò inordinato sanguinis affluxu nimium distendebantur.

Cucurbitulæ extremis affixæ idem efficiunt

De Hysterica passione. 43

efficiunt ; violentiâ enim attracti-
one, sanguinem in minoribus & cu-
aneis venis retardant, ut præceptis ad
interiora refringatur motus. Si verò
mammas aut thoraci applicentur, respi-
rationis difficultatem, hujus affectionis
præludium, etiam in sanis pariunt, quia
hoc modo sanguinis motus ad pulmones
centrumque acceleratur.

Quæcunque sanguinis orgasmum re-
tænare, illumque increffare poterint
medicamenta, plurimum juvant ; ideo-
que largior aquæ frigidæ haustus, dum
per Oesophagum transit, ob arteriarum
majorum vicinitatem æstum sanguinis
contemperat paulisper, & adventantem
nonnunquam paroxysmum retundit. I-
tem agit vitrioli stipticitas sangui-
nem figendo, cohibendo, & vasorum
bas stringendo, & contrahendo, unde
distensionem ab irruente sanguine adeò
innoxia non sunt : eâque de causa spe-
ficum creditur in hâc & Epilepsia
medicamentum. Opiata etiam omniâq;
arctosin habentia, nisi illa quæ spiri-
bus igneis abundant, sanguinem
indunt potius & accendunt, uti vi-
n & aquæ fortiores spirituosæ. Quæ-
cunque

cunque verò somnum placidè inducant
& sanguinem figunt, huic adversantur
malo.

Bezoartica omnia & alexipharmaca,
quibus à centro ad circumferentiam te-
nuiore sanguinis partes & vapores ac-
censì per diaphoresin educuntur, sudore
erumpente plurimum juvant. Qualia
sunt corallia, succinum, Margaritæ,
ruta, lapis Bezoar, castoreum, &c.
Quorum spiritibus alexipharmacis cor-
dis refocillantur vires; ut copiosius
sanguinem æstuantem effundat; vaso-
rum etiam fibræ spiritibus recreantur &
stringuntur, ut fortius se contrahen-
tes, irruentem sanguinem non tam fa-
cile admittant. Partes item sanguinis
tenuiores, serosi, & flatulenti illorum
calore benigno in minimas inciduntur
particulas, & ad extrema fugantur, at-
que sic Diaphoresis promovetur, ut
transpirantibus particulis tenuioribus
sanguinis inde diminuatur copia, re-
tardetur præceps ad interiora incur-
sus, & pulmones cæteraque vasa inde
depleantur.

Fermentationi etiam humorem ad-
versantes, illos & quietos reddunt, &
ingratam

De Hysterica passione. 45

ingrätam in ventriculo aciditatem (quâ multum augetur fermentatio in venis, latiusque ubertim excitantur) compe- cere & indulcorare soleant. Unde san- guis minus flatulentus, modestius in analibus circulatur.

Graveolentia naribus admota, vicem obtinuerunt remedii: sicuti & suaveo- lentia pudendis; cujus administrationis sum, non sine causa suspectum habe- mus. Cum Plinii errori (nimirum verum esse animal, quod ex propria voluntate movere poterit, ac odoribus hinciebatur) patrocinari videtur de sua- veolentium naturâ, & quid boni vel mali huic affectui contribuunt, infra declarabitur. Fœtida autem ideò auxi- um præstant quia sulphure narcotico, quo maxime abundant; & à quo grave- lentiam acceperunt, spiritus, sangui- nem & humores figunt, & furorem cõ- escunt. Hujus classis sunt plumarum, cencsarum ac cornuum odor, castorei, succini & asæfætidæ halitus; tabacci fu- us, &c. quæ cum maximè graveolent, opiam sulphuris narcotici, spiritus ac- umores figentis, & orgasmum cohiben- s, fatentur.

Ab:

46 *De Hysterica passione.*

Abdominis utrinque compressio le-
yamen adfert ; ut uteri corpus ascen-
dentis deprimatur, asserunt mulierculæ.
At cum matricem immotam supra de-
claravimus, non eo nomine expectatur
auxilium. Abdominis verò compressio
ideo valet, quia inde compressa valide
intestina, Diaphragma sursum violenter
impellunt, unde fibræ ejus à frequen-
tibus & spasmodicis contractionibus
non lacesuntur : & thoracis capacitate
diminutâ, pulmones compressi sangui-
nem quodammodo quasi expuere co-
gantur, fuliginesque retenti expirant ;
atque sic contemperato sanguine, &
depressis pulmonibus, quiescunt &
symptomata.

CAP.

C A P. VI.

*Quæ in affectu hoc nocent morbi
causam denuntiant.*

QUÆ nocent & affectum hunc
concitare solent non minus
sanguinem accusant.

Suaveolentia vel in accessione vel
extra ferre nequeunt : imo sæpè hujus-
modi solummodo odore malū incitatur.
Moschus & Zibetha præcipue , aliaque
hujus classis caput gravare dicuntur,
& affectionem hystericam promovent.

De Moscho refert Sennertus ocula-
tissimus , si accepto vulnere in thorace
nullus effluat sanguis , isque in pectore
retineatur; æger granum unum moschi
retineat sub linguâ , ita enim statim
sanguis fluere incipiet , quod nonnulli
secreto habent. Generosum quem-
dam sexagenarium & amplius novi, qui
x moschi , ambræ aut hujusmodi vel
cervi odore, statim de dolore capitis in-
signi,

48 *De Hysterica passione.*

signi, non sine narium hæmorrhagia leniendo, conquereretur. Affectuum horum authores esse suaveolentia constat: at unde virtutes hæc acceperunt examinare non foret inutile.

Ex observationibus prædictis à sanguinis fusione fieri credamus: tenuiores enim biliosæ & igneæ suaveolentium particulæ cum sanguine ac spiritibus admixtæ, ebullitionem ac fermentationem concilians, vasorum distensionem, atque inde gravedinem & dolorem causant, & hoc primò in cerebro percipitur, ubi odores primò apprehenduntur, unde capitis dolor primò affligit: Inde deorsum versus cor ac pulmones, sanguis particulis hisce inquinatus per venas recurrens totam contaminat massam, ubi vis illam fundit; unde circa cor ac pulmones, ubi naturaliter incalescit, odoribus hisce fusus, conflagratio accenditur, ut ab æstuanti ejus furore etiam pulsus variatur, intermittit ac cor ipsum tremat, laxæque pulmonum fibræ impensius inflatæ & distentæ copioso ac æstuanti infarciuntur sanguine, ut immobiles penè labor reddat; inde suffocatio

D
focatio
si sangui
lentum
volentes
choleic
culis aut
tum pon
tis inior
nem sit t
facile ex
iunt aut
generant
Atque
chi & T
ant, cu
puta sang
inem p
rope un
rofluit,
mercator
obis tran
a, mihi
atur.
Incolæ
dia orient
is non a
enibus di
de cum p

De Hysterica passione. 49

Locatio hæc petit originem: præcipue
i sanguinem sequacem, tenuem, flatu-
entum & copiosum invenerint hæ sua-
volentes particulae; uti in mulieribus
holicis præcipue fieri solet. In mas-
culis autem nonnullisque fæminis, qua-
um pori sunt patentiores, ac diaphore-
s maior, nec sanguis ad liquefactio-
em sit tam facilis; igneæ hæ particulae
acilè expirant, neque tanti incendiū
unt authores, neque inde tam gravia
enerant symptomata.

Atque hoc illorum, præcipue Mo-
chi & Zibethæ naturæ suadere pote-
nt, cum ex animalium excrementis,
ita sanguine bilioso putrefactis, ori-
nem petant. Moschus ex abscessu
rope umbelicum animalis cujusdam
ofluit, referente Gesnero, vel uti
ercator quidam regionibus istis, unde
bis transportatur, faciens commer-
a, mihi narravit, ad hunc modum ef-
itur.

Incolæ (dixit) regionis cujusdam in
dia orientali, cum animal istud (da-
is non absimile) invenerint: p. imò
nibus diu insequuntur venaticis, de-
de cum persecutionem ultra ferre ne-

D

queat

50 *De Hysterica passione.*

queat canum, fessum & anhelans plagis
abunde excipiunt, donec tota cutis san-
guine grumoso à verberibus canumque
morbibus maxime infletur, & intumes-
cat; tum cum incalescat adhuc, pellem
ubivis attollunt & ligaturis strictiori-
bus illam cum sanguine illo grumoso
incluso circumligant totum in nodos;
deinde statim vivente adhuc animale,
abscissis nodulis sanguine illo plenis,
pro moscho optimo reservant, qui nobis
sic in bursis coriaceis, ut ab animali ab-
scindantur, à mercatoribus transfertur.

Zibetha est exudatio hujusmodi
humorum in capsulam quandam,
prope testiculos cujusdam animalis,
à natura institutam, unde eruitur ad
usum.

Atque sic Moschi & Zibethæ genera-
tio quocunque modo sive à profluente
abscessu, sive à grumoso sanguine crude-
lium incolarum verberibus collectofiat;
à sanguine accenso & bilioso petunt o-
riginem. Hoc non tantum temperamen-
ti similitudo persuaserit, cum & bilis
& moschus, uterque calidis particulis
abundant. Sed quia odor utrisque mul-
tum similis invenitur. Bilis si distilletur

aut

De Hysterica passione. 51

aut concoctione ulterius elaboratur, moscho æquiparatur odore, quæ odoris similitudo, naturæ etiam convenientiam ostendit. Cum itaque de naturâ bilis participant hæc suaveolentia; mirum non est si igneæ horum particulæ (ob cognationem facilè avideque admissæ) partes sanguinis jam tenues & biliosas undant magis, & accendant. vapores, qui humano corpori similitudinem obinuerunt, facilius se insinuant, spiritusque prodiderunt.

Ætatis, Hypocausti aut balnei calore intensiori excitatur etiam malum hoc pestiferum. Cum ab æstu nimio & exandescenti, incalescit nimium sanguis attenuatus, & fluxilis; unde spacium amplius, quo contineatur, petens, in aëra pulmonum majora ac laxa proruit: quæ cum à spongiosa carne investiantur, distensionem facile cedunt; Donec ponere nimio gravati diaphragmatis motum ulterius sequi nequeant.

Nec in minore periculo sunt, quam si pori multum frigore constipantur; præcipue si tenuis & flatulentus sit sanguis: hinc humoribus serosis magis abundans, ob vapores retentos facilius

attenuatur & accenditur.

Sanguinem hunc tenuem, biliosum & flatulentum attenuant etiam & accendunt violenta exercitia & motus inordinati; ita ut sæpe affectus hujus existant authores. Nonnullas novi fæminas à motu solum violentiore sub sole, in æstate, crudeli hujus affectionis furore statim prehendi.

Quæ diu ac sæpius infantulos lactarunt huic, affectui multum obnoxia inveniuntur. Fæminam novi quæ cum per annos penè viginti vel gravida vel nutrix vixerat, tam facilem ac violentum sanguinis fluxum crebriori lactatione versus thoracè conciliaverat, ut partus posteriores, tristitiæ, anxietates, cordis palpitationes, gravedines & lassitudo spontanea (hujus affectus prodromi) semper concomitarunt. Continua enim lactatione sanguinis motus (pæcipue si tenuis ac fluxilis nimium fuerit) versus cor ac pulmones concitator revocatur; adeo ut partes illæ non minus aliquando copioso gravantur sanguine, quàm si cucurbitulæ mammis affigantur, quarum violenti attractione, (uti supra monuimus) respirationis difficultas etiam in sanis promovetur.

C A P.

Quo

Q

sanguis
fæminam
Sp
sus, ob
ingrati
in sensu
condun
Si sub
in aures
cum in
solicita
pæcipu
vocant.
respicit
Caus. Fe
nominat

C A P. VII.

*Quomodo passiones affectum hunc
incitaverunt.*

Quavis vehementi passione si cō-
moveantur, recrudescit ma-
lum; turbato inde & accenso
sanguine: quod modo sequenti fieri exi-
stimamus.

Spiritus animales per externos sen-
sus, objectorum species tam gratos, quā
ingratos animali recipientes, commu-
nī sensui; statim communicant; ubi se-
cundum cujusvis naturam excipiuntur.
Si sub specie boni, avide & comiter;
sin autem sub mali specie ingratae sunt,
cum improbatione & quasi nausēā, ac
solicita totius provisione admittuntur;
præcipue autem partium quas principes
vocant. Inter has vero Cor præsertim
respicitur; quod *ἡσταν τῆ ἐμφοῦλε δεξιῆ, καὶ
ἄωνς*. Focum calidi innati, ac vitæ fontē
nominant; ad cujus nutum ac bene esse

reliquæ moventur omnes; ad cuius præ-
 servationem ceteræ conformantur par-
 tes. Sensuum organa speculatorum of-
 ficia huic præstantia, amicos ab inimicis
 discernunt; interim sensus, animæ fa-
 cultates, satellites ac Manipulares, in-
 telligentias & detectas species probant;
 ac cum aliis prius admissis comparant.
 Qui ex continuata experientia & noti-
 onibus anticipatis in memoria repositis;
 sedulaque nuper admissarum compara-
 tione, cum repositarum natura ac affe-
 ctibus, de illarum conditione, an grata,
 vel ingrata, toti vel alicui parti sint pro-
 futura, dijudicant. Scientiam hanc ex-
 perientiâ acquisitam fuisse; animalium
 tabulæ rasæ (uti animam vocat *Aristote-
 les*) indicant. Quorum sensus commu-
 nis de rerum naturis experimentaliter
 & scientificè judicare nequeat; neque
 exemplaria ex repositoriis memoriæ,
 adhuc vacuis, & quasi rasis petere possit;
 atque ideo omnia tam bona, quam ma-
 la, avide æque appetit & amplectitur,
 aut averfatur. Flammam non minore
 dilectu, quam papillam in fauces in-
 gerit infans, & objecta amabilia non mi-
 nus formidat, quam terribilia & inimi-
 ca:

ca: n
 re fa
 atare
 infor
 qui au
 ab iis
 paucio
 rimen
 viore
 ros &
 sonibu
 tis pau
 turis
 compe
 cile p
 holce
 res.
 Ob
 compe
 ti, pra
 antibu
 cis De
 jecton
 copis
 distri
 ipse
 comm
 ques

ca: non potens discrepantes distinguer-
re facultates. Est enim in tenella hac
ætate sensus communis ac imaginatio
instar novæ alicujus advenæ in mundo,
qui aut miratur objecta sibi nova, aut
ab iis perterretur, & perturbatur, & quò
pauciora in memoria reponuntur expe-
rimenta, eò passionibus moveri procli-
viores redduntur. Atque ideo post pue-
ros & infantes, fæminæ promptius pas-
sionibus sunt obnoxia: quia experimen-
tis paucioribus instructæ, recte de na-
turis rerum dijudicare, vel actiones
comparare nequeant. Atque ideo fa-
cile passionibus aguntur, & ad insultus
hosce vel epilepticos inde sunt pronio-
res.

Objectorum natura communi sensui,
comparatione facta jam nota cuivis par-
ti, præcipue cordi, ministris suis medi-
antibus (scilicet spiritibus,) quasi Ac-
cis Domino, & præfecto, certam ob-
jectorum notitiam, una cum subsidiariis
copiis transfert, & ex diverso spiritus
distribuendi modo, quam objectorum
ipse admisit apprehensionem, cordi
communicat; ipsosque in illo motus,
quos passionibus vocant, excitat. Ex. gr. si

56 *De Hysterica passione.*

objectum speciosum & amœnum appa-
 reat ; avide & cum gaudio amplectitur
 sensus , unde statim copiam spirituum
 per sextum par nervorum Cordi profu-
 tius mandat , ventriculo, hepati , pul-
 monibus , aliisque non neglectis parti-
 bus. Quorum pleniori accessu , fibræ
 multum distentæ sunt, ac quælibet pro-
 movetur actio. In corde cujus fibræ spi-
 ritibus impregnatæ motum evidentio-
 rem edunt ; subsidiorem effectus cla-
 rius manifestatur. Quo enim plures
 communicantur spiritus , eo vehemen-
 tius contractæ fibræ sinus ejus constri-
 gunt , inclusumque sanguinem in arte-
 rias & pulmones propellunt ; qui in ar-
 terias effunditur, pulsus varietatem pas-
 sionibus conformem ; qui in pulmones,
 respirationis differentiam constituit, ut
 in grati & amabilis objecti receptione,
 larga & æqualis fit spirituum transmi-
 sio ; Cordis fibrarum magna contractio
 & constans, ventriculorum ejus constri-
 ctio proportionata, larga & ordinata san-
 guinis emissio, pulsusque magnus sequi-
 tur, tardus & rarus (cum magnitudo
 necessitate urgenti satisfaciat) quem
 Medici lætitiæ signum indicant. Iffe-
 ctus

ctus
 confu-
 fusio
 monu-
 dine
 frequ-
 lation
 vener-
 laxa fa-
 catio
 sequit-
 Si
 lum p-
 irrecte
 permi-
 illam
 vel ut
 alienis
 telligi
 nomin-
 fixi ab
 tu dub-
 de core
 rarum
 monib-
 quoda
 ipsaqu
 autem

De Hysterica passione. 57

Etus motum hunc cordis ac spirituum consequentes sunt copiosa sanguinis profusio in singulas arterias, præsertim pulmonum; qui inordinatâ hac plenitudine & calore abundantiori, ad motum frequentiore[m] sollicitantur, unde anhelationes, & suspiria; & si sequacem invenerit sanguinem, vasaque pulmonum laxa satis ad distentionem apta, suffocatio frequenter hæc, imò mors sæpe insequitur.

Si admissæ species objectum ut malum phantasiæ ostendunt, vel ut malum irrefragabile, horrore plenum & toti perniciosum apprehendit, & passionem illam quam *timorem* vocant, generat; vel ut malum cui propriis viribus, aut alienis adversari & resistere poterit, intelligit unde affectus ille quem *irans* nominant exoritur. In timore spiritus fixi ab inopinata mali eruptione, & exitu dubio consternati, renuisse & languide cordi transmissi, motum debilem & rarum excitant, adeo ut sanguis in pulmonibus & cordis sinibus restagnans, quodammodo concrescit, unde syncope, ipsaque mors non rarò supervenit. Sin autem mali horror non intendatur, spiritus

ritus copiosa transmissione defectum compensantes, impetuose irruentes, sanguinem colliquant & exagitant, pulsum reddunt magnum & frequentem, & in pulmones laxos copia excandescens propellitur sanguinis, eosque ultra modum extendit ac graviores quam ut à debili adhuc diaphragmatis contractione commoveantur; unde suffocatio hæc insequitur inevitabilis.

Si objectum ut resistibile apprehendatur, ira excitatur; phantasia omnes suas exerit vires & spiritus, subsidia copiose & frequentissime cordi transmittit; & pulsus inde magnus, celer,

Fra quomodo affectum hunc generat? creber ac vehemens excitatur. Cujus repetitis istibus larga sanguinis portio in pulmones propellitur, qui si æquali ac proportionato diaphragmatis motu non lacunentur, si sanguis tenuis & flatulentus sit, excandescentium copia spirituum impregnatus, instar lactis ebullientis extumescit, ac pulmones, ut antea dictum est, gravat & immobiles reddit, & insequitur paroxysmus hystericus.

Desipientiæ causam in affectu hoc ad spirituum

spiri
turb
bro.
maus
men
defe
long
figan
sevo
ribu
irreg
miru
gesti
pluri
Cen
soqu
tione
rituu
am a
mi h
quan
conu
conu
mo a
insec
ria.
denti
causa

De Hysterica passione. 59

spirituum motum inordinatum, ac perturbationem in ipso fonte, scilicet cerebro, & sensuum organis referre debemus; cum enim à nimia sanguinis fermentatione volatiles nimium & exardescentes generentur spiritus, aut si à longiori pugna fermentatione peracta figantur nimium, aut ad alia peragenda sevoentur, magnumque in contractionibus convulsivis & gesticulationibus irregularibus illorum fiat dispendium; mirum non est si rite semper de rebus gestis non dijudicent, & omnium vel plurimorum circa ipsas acta ignorent. Cerebrum insuper calidiori illo incensoque distentum sanguine; & ingeneratione, dispositione & distributione spirituum turbatur, adeo ut spiritibus etiam accensis, delirium non raro paroxysmi hujus fit comes frequentior. Aliquando vero cum levior sit spirituum conturbatio, & facultates internæ minus commotæ fuerint, ipsis quod in paroxysmo accidit, nihil nescium erit, nullaque insequitur desipientia aut læsio memoriæ. *Sola quies cerebri sapere facit, prudentiam subministrat, & intelligentiam causat, Hip. lib. de morbo sacro.*

Atque

60 De Hysterica passione.

Atque sic Hystericae affectionis causas & effectus per historiae observationes examinavimus. Nihilque arduum & difficile in illarum explicatione levi pede praetergressi fuimus: restat solummodo ut dubia nonnulla, quae veritatem hujus rei aut obscuram aut ancipitem reddant, diluamus. Et primo hic quaeri poterit, Si à concitatori sanguinis motu, nimiaque effervescentia pulmones distendentis fiat hysterica hæc affectio,
1° Cur solummodo fæminis contigit?
2° Quare in omni sanguinis ebullitione & febribus, & quando pulsus omnes hæc variationes subit, non invadit?
3° Quomodo spiritus animales in cerebro & nervis repositi & conducti, in sanguinem cæterosque humores, & in ipsa corpulentiora musculorum corpora agere poterint? 4° Quomodo spiritus animales in motibus hisce inordinatis & irregularibus, etiam ad certas & determinatas partes disponuntur & prepelluntur?

C A P.

C A P. VIII.

*Cut femina solum hoc cruciantur
malo.*

Masculis non competit hæc affectio licet symptomata hujus quamplurima Epilepticis, convulsis, Hypochondriacis, aliisque tam masculis quam feminis sæpe accidunt. 1° Quia major sanguinis portio cæteris paribus feminis conceditur, quam maribus, uti Menstrua testantur pro fluxiva, quorum fluxus per dies aliquot nunc diutius perpetuatur. Et in secundo septenario id, est, anno decimo quarto plerumque, nunc undecimo eruptentes, ad septimum usque septenarium durant Menses: & post quinquagesimum ut plurimum subsistunt, cum scilicet calor innatus tantam sanguinis copiam non generat. Quæ sanguinis redundantia si non rite statis temporibus per uteri vasa evacuetur, aut acciden-
tali

tali retractione recurrat; ad vasa majora & laxiora retrahitur, eaque distendit. Mares vero tanto solum gaudeant, quantum ad partium nutritionem sufficiat, atque ideo malo hoc non affliguntur. 2° Fæminarum sanguis tenuior est. Viri calidiores sunt & præ fæminis spiritibus abundant, unde plura excrementa ad cutem & extremas partes protrudunt; quæ in fæminis in sanguine reservantur, illumque tenuiorem & dilutum efficiunt magisque fluxilem reddunt. 3° Ob imperfectiorem concoctionem magis flatulentus muliebris semper invenitur sanguis. Unde ob tenuitatem facilius incitatur, ob copiam magis gravat, & ob admixtos flatus magis distendit ac citius funditur.

4° Mulieres pulsu debiliori fruuntur quam viri; unde sanguis ad extrema diminute propellitur, ut vasa interiora ejus redundantia distenta; præcipue in venis pulmonum majoribus & relaxatis, magis quam in Maribus graventur & dyspnæam ac suffocationem cito efficiant.

5° Præterea fæminea Corpora sunt (referente Hippocrate) *du q da pogen ta vix*

per

per sp
mulier
tatem
ne, qui
libere
circu
diffici
tuum
autem
est cor
liberal
frigus
quam f
vapore
guis t
efficit
ctus, n
tur, ea
bilicare
pelli ne
angustia
rat. In
fuligine
prontat
muntur
Vira
quorum
emittit

De Hysterica passione. 63

perspirabilia; molliores & laxiores sunt mulieres carne & cute. Unde ob flacciditatem & concidentiam pororum in carne, quia vasa nimis compressa sunt, haud libere perficitur in extremis sanguinis circuitus, & ob cutis permeabilitatem difficilem, partium serosarum & flatuum impeditur transpiratio. Rarius autem magisque foraminibus pervium est corpus virorum; & inde facilius & liberalius sudat, nec non penetrabile frigus flante Aquilone minus tolerat, quam fæmineum. Quarum pori contracti vapores ac flatus retinent; unde sanguis tenuior, & ad motum proclivior efficitur: ut vel levi occasione rarefactus, majora in pulmonibus vasa adoriatur, eaque distendat; qui ob pulsus debilitatem, tam facile ad extrema propelli nequeat, sed ad interiora retractus angustiam hanc & suffocationem generat. In masculis pori patentiores sunt, fuliginisque sanguinem attenuantes & proritantes frequentiori exercitio absumuntur & expirant.

Viragines etiam aliaque plurimæ, quarum vel porosa cutis facile vapores emit, aut benignior corporis temperatura

64 De Hysterica passione.

natura talem non generat sanguinem, malo hoc non infestantur. Illæ vero pathemate hoc frequentius laborant, quarum temperamentum calidius sanguinem æstuantem ac tenuiorem creat, nec genitus per diaphoresin ventilatur, aut modo consueto non purgetur. Iis autem contigit hic affectus, quibus vel constans vel anticipata mensium evacuatio crudelem hunc reatum à sanguine vindicare videatur; cum vel in ipso profluvii tempore nonnunquam excruciantur. Quia à retentione fuliginum, sanguis jam tenuior, in hac commotione lunari fusus magis, & accensus, & in quamvis partem moveri inclinabilis, facile, vel à passionibus irritatus, vel accidentali pulmonum distentione allectus, recurrere & spatium ampliorem in pulmonibus occupare suadetur: præcipue si evacuatio consueta fusioni non proportionetur. Plures novimus fæminas, quibus ætate juvenili, diu mensium suppressione laborantibus, cum per uteri vasa postea natura evacuationem conata fuerit, quavis levi occasione, aliquando nulla evidenti causa, in ipso profluvii initio, sanguis in momento pæne ad superiora recur-

recur
dinat
brum
plurim
fluant
mia ve
Præ
magis f
lorum
duntur
pau
qui ut
hendum
phantasi
que ide
cent pa
guinem
huic affe
sum est.
Sed hi
distensio
magis al
Pulme
vantur,
parench
circumd
morum co
tera vife

De Hysterica passione. 65

recurreret; neglectisque tramitibus ordinatis, vel pulmones & cor aut cerebrum impetuose peteret. Imo quamplurimæ perpetuis Cephalalgis dum fluant menstrua, à fusione sanguinis nimia vexantur.

Præterea cum fæminæ passionibus magis sint subjectæ, mirum non est si illorum effectibus magis obnoxia redduntur. Muliebris calor languidior & pauciores & debiliores generat spiritus, qui ut objecta male plerumque apprehendunt, sic & debilioribus argumentis phantasiæ & rationi satisfaciunt: atque ideo majus in illas dominium exercent passiones. Quomodo passiones sanguinem ac spiritus conturbant atque huic affectioni ministrant, supra ostensum est.

Sed hic quæri poterit, cur pulmones distensionem huic à sanguine fervidiore magis aliis partibus sint obnoxia?

Pulmones ideo magis copia hac gravantur, quia in illis ampliora sunt vasa, parenchymate dilatabili & spongioso circumducta, adeo ut facilius in eorum motu continuo distendantur; dum cætera viscera minoribus vasibus strictif-
que

66 De Hysterica passione.

que parenchymatum cancellis conclusis gaudeant.

Denique Mulieres malo huic proniores pulmonum gratia dicantur: quia in fæminis angustius pro illis in thorace à natura conceditur spatium, quam viris; quorum thorax multo amplior distentis & inflatis pulmonum lobis facile cedit. In fæminis vero quod sint arctioribus constricti cancellis, cum accidentali quacunq[ue] sanguinis fusione magis quam par erat extendantur vasa; exigua pectoris cavitas pulmones inflatos ita comprimit; ut nisi septum largiori & magis frequenti instaret motu, spacium distensionis illorum proportionatum non inveniretur. Cum vero tenuior illarum sanguis subito rarefactus nimium pulmonum vasa infarciat, propter cavitatis angustiam relaxato diaphragmati non cedunt pulmones: quia tali temporis intervallo depleri nequeant, ut ascendenti septo locum darent. Hinc ut fuliginum sanguinisque furentis excandescentiam tam in pulmonibus quam in corde evitet natura, Septum rursus ad sui ipsius contractionem, ut frigidum inspiret, sollicitat. Atque hinc augetur infarctus,

infarctus, ac suffocatio sequitur. Quæ omnia à largiori thoracis masculi cavitate antevertuntur.

C A P. I X.

*Quare in omni sanguinis fusione
& febribus non invadit hys-
tericus paroxysmus.*

IN febribus non semper excitatur hic affectus (licet convulsio aliquando superveniat) quia sanguis, febrili ardore absumptis tenuioribus ejus particulis incrassatur potius; ut tardiori progressu vasa permeet, non fulguris instar in partes irruat.

Deinde in hoc affectu sanguinis accensio & irritatio subita est; & in laxos pulmonum lobos in instanti pene proluvit, eosque cito distendit.

Materia autem febrilis accensa paulisper vitalia affligit, & sanguis in corde accensus non tantum in pulmones irruat, sed & in singulas Microcosmi regiones distribuitur, vasaque omnia æquiter distenduntur, sanguis ille qui paulisper

lisper excandescit, celeritatem & frequentiam pulsus motui diaphragmatis respondentem excitat; ita ut pulmones frequenti pulsu exantlati & ab infarctu illo instantaneo liberati, non ultra septi regulationem adiguntur, sed ad diaphragmatis relaxationem sponte decidunt.

Convulsio autem febrium tam malignarum quam aliarum comes nonnunquam reperitur, quia à febrili calore cerebrum occupante, spiritus accensi irregulariter & inordinate musculo generi dispensantur. Cum scilicet vi morbi adeo perturbantur facultates animales, ut spiritus nec dirigere, nec cohibere poterint; sed furiose & subsultim effluentes, nunc hos, nunc illos contrahunt musculos, ac motus in partibus irregulares edunt. Quæ diutius rigida & contracta maneat, si spiritus flatulenti una cum animalibus profluunt.

CAP. X.

30. *Quomodo spiritus animales in cerebro & nervis repositi in sanguinem cæterosque humores & in corpulentiora musculorum corpora agere poterint.*

UT spirituum activitatem in sanguinem, cæteraque corpora cognoscamus, & sic ut tertiam siluamus objectionem, naturam illorum dignoscere ac delineare non inutile foret.

Spiritus animales (de quibus hic agimus) sunt Atomi quædam, minutissimæ sanguinis particulæ igneæ, attenuatæ, rarefactæ, calore ac fermentatione in cordis sinibus exaltatæ, & cum anguine simul per arterias cerebro transmissæ, ubi per substantiam ejus variis Meandris rivulisque tenuioribus discurrentes, energia cerebri propria elici-

70 *De Hysterica passione.*

eliciuntur, à sanguine separantur, & in
 meatibus ejus ad usum reservantur. Qui
 ob tenuitatem igneam vel densissima,
 magisque compacta corpora penetrare,
 eaque attenuare, dividere, & distende-
 re queant; ob calorem partes dilatare
 & fovere poterint; ob activitatem, to-
 tum in momento percurrunt microcos-
 mum, & nisi humiditate cerebri con-
 temperarentur, densisque firmarentur
 membranis, cito evolarent, aut excan-
 descentes singulas animæ actiones per-
 turbarent. Cum parti alicui (purissima
 prius cerebri substantia depurati) com-
 municentur; in canalibus idoneis, du-
 ris, crassis, intus vero spongiosis, nervis
 scilicet ducuntur. Nervi hi per totam,
 cui distribuntur, partem in tenuissimas
 fibras & filamenta divisi & sparsi, sin-
 gulis particulis illius partis spiritus
 porrigunt ac distribuunt, quibus copio-
 se si impregnentur fibræ, variorum
 motuum, ac singularum pene actionum
 fiunt authores. In ventriculi fibras
 copiose affluentes spiritus, eas disten-
 dunt, contractiores inde efficientes, in-
 gestos cibos primo leviter amplectun-
 tur, postea asperius paulo comprimunt,
 donec

De Hysterica passione. 71

donec tota chyli exprimatur massa. Hepati cæterisque visceribus deducti, calore suo fovent, & sensationem quandam impertiunt, unde propria alimenta distinguere sapiunt. Genitalibus sparsi, calore illic aucto, partes distenduntur; unde copiosior sanguinis affluxus concitatur; quo partes magis intumescunt; tumescit sperma, & ad venerem proicitur. Cordis musculorumque fibræ oblati; quia carnosiores, laxiores, ac molliores fuerint, nec obliquis (ut in membranis) texturis implicantur, motum conspectiorem edunt; cum illorum fibras impleant, ad latus distendunt, & inde contractiores factæ, partem mobilem fixæ arripiunt; & motus nunc tardus, nunc citatior efficitur, prout spiritus copiosè aut parcius in illas procelluntur. In sanguinem & humores aut spiritus seipsum insinuando, & cum spirituosius particulis uniendo illos turbant & commovent; unde extumescens sanguis aut humor, in quamcunque partem illi cedentem, ut spatium refactioni proportionatum obtineat, intuit. Nonnunquam spiritus partes primo calefaciunt, & relaxant; poros dil-

dilatando ; unde vasa ampliora reddita
facilius majorem humorum admittant
quantitatem, atque hinc caloris ac ten-
sionis majus accedit accrementum ; &
pars excandescens ad continui solutionē
penè intumescit ; inde copiosior afflu-
xus inflammationem accelerat.

CAP. XI.

4°. *Quomodo spiritus hi designatas
partes petunt ?*

Quomodo spiritus hi designatas
partes sine deviationē, aut
errore petant, & hanc, non il-
lam agitant, hic inquirendum
est. In convulsivis motibus licet re-
gularitas illa non semper observetur,
sed promiscuè nunc hunc, nunc illum
distendunt muscūlum. In aliis ordina-
tis autem motibus, cum passionibus i-
tem subserviant, ad locos designatos,
idque semper accurrunt. In ira vel pal-
let facies, aut intensus rubet ac intume-
scit;

scit ; supercilia stringuntur , & con-
tracta manus vindictam serio minatur.
In tristitiâ facies torquetur , oculi
obscurantur , fletus , gemitus & suspiria
alta , ac crebra insequuntur : Lætitiæ co-
nites sunt hilaritas , risus , oculorum
rigor , ac vultus totius serenitas. Pu-
dor erubescenciam , & oculorum
dejectionem causat. Concupiscentiæ
oculorum corruscationem & priapif-
num. Metus soboles sunt pallor , fugæ
ut consternatio ; imo in omni passione,
spiritus ad eas præcipuè tendunt par-
tes , quæ passionibus commoventur. Ne-
que motus hi eadem in omnibus anima-
bus indicant pathemata. Canis quan-
do subblanditur , caudam agit , Leo
irascitur ; complacentiam indicat
canis caudæ erectione ; timorem , ejus-
dem dejectione Canis. Effectus hi va-
rii ac diversi , passionum comites sunt
perpetuæ ; quasi scientificæ , & cum
iudicio phantasia spiritus dirigeret , non
accidentali missione contingeret : at-
que ideo directorem seu conductorem
eorum in sequentibus explorare debe-
mus.

74 *De Hysterica passione.*

Præclarus dominus K. Digby horum effectuum causas ita demonstrare conatur. Cerebrum (inquit) objectis affectum, cordi statim per nervos, spiritibus, à corde prius transmissis, plenos, illa communicat, unde spirituum circa cor fit contractio, vel dilatatio, secundum objecti naturam, & pulsus, vel augetur vel diminuitur. Hinc cerebro vicissim varia sanguinis & spirituum per arterias sequitur transmissio. Spiritus hi per cerebri Meandros discurrentes, humido ejus effluvio commisti & temperati, tandè in ventriculos cerebri ex plexu choroide expirant; ubi gravitantes, exinde in spinalem medullam decidunt; unde in cæteros nervos, vel antecedentes prementes, vel ipsi dilabuntur, & omnium motuum ista compressione fiunt auctores.

Quod ad designatas partes sine errore tendant, ex varietate semitarum, a introitûs in nervorum circulis oriri putat: unde spiritus secundum diversas qualificationes, vel admittuntur, vel repudiantur; aut quia cordis contractiones vel extumescentiæ nervos alii

quo

De Hysterica passione. 75

uos claudant, alios reserant, & in
spirituum admiffione electionem hanc
efficiunt.

Sed pace tanti viri non sic dubia e-
dicta prosternentur.

1°. Enim sanguis, non spiritus à
anguine separatus à corde cerebro de-
mandatur; materia ex qua efficiuntur à
corde transfertur: ipsi spiritus in cere-
bro à sanguine separantur, & postea cor-
di per nervos communicantur.

2°. Ex plexu choroeide non expi-
ant spiritus in ventriculos cerebri, sed
à allecto sanguine in substantia cere-
bri, igniculi hi tenuiores separati in
ad usum conservantur. Ventriculū
item nec illos retinere, nec ad nervos
distribuere poterint. Cum à sinibus
ad palatum retròque versus cere-
bellum ad glandulam pinealem ex-
orsum patent exitus insigniores: un-
de hic contineri ac conservari neque-
t.

Nervorum etiam origines à cerebro
ducto, seu à cerebri & cerebelli
processibus unitis ducantur omnes, non
ventriculis: atque ideo in nervos in-
migrare nequeant spiritus. Ventri-

culorum usum esse cerebri excreta, sero-
sas sanguinis partes, à reliquo in nutri-
tione separatas colligere ac retinere, a-
libi denunciavimus.

Præterea in spiritibus tantam inveni-
ri gravitatem qua pressionem illam, ac
tam veloces, eosque diu continuatos
motus efficiant, haud possibile videtur.
Gravia etiam in descensu equalitatem
quandam, cum in eodem versantur me-
dio servant, neque nunc tarde, nec ce-
leri agitantur motu; & è contra à præ-
cipiti, ac rapidiori cursu statim tardiori
sistantur gressu.

Spirituum motus etiam non semper
deorsum fertur, ut gravitate agant, sed
ad latus, aut sursum non minori
velocitate advolant, quam deor-
sum. Cytharistarum aut chelystarum
digiti sursum elati, non tardiori a-
guntur passu, quam profugorum
pedes.

Spiritus etiam eodem nervi surculo
ad muscolum prolati unico illo musculo
diversos excitare poterint motus. Digi-
ti quatuor distenduntur ab extenso
musculo, ossis humeri tuberculo exter-
no affixo, in quem unicus tantum ner-
vorum

sero-
nutri-
ere, a-
veni-
m, ac
nuatos
detur.
itatem
ur me-
nec ce-
a prae-
ardiori
semper
ant, sed
minor
deor-
ystrarum
diori a-
fugorum
i furcul
o muscu
is. Dig
extenso
ulo exte
rum ne
voz

orum furculus (scilicet primus ab in-
terno ramo quarti nervi brachio expor-
recti) unde spiritibus impregnetur, im-
plantatur ; a unico etiam musculo, pa-
ri nervorum numero animato flectun-
tur. His tamen musculis, digitos va-
rie agit cytharista, primum mobilem
tenet, passu tardiori tertium, quam
tissime secundum digitum ad libitum
etiam movet. Index seu primus digitus
in ira, seu comminatione porrigitur,
medius in derisione, & infamiae nota
habetur,

(---Medium q₃ ostenderet arguem)

teris omnibus contractis & immotis.
Quam in digitorum motu varietatem,
i compressione spirituum ob gravitatem
solam conciliatam oriri multum dubi-
tamus: cum iidem spiritus per eundem
transmissi nervulum ope unius etiam
musculi, diversos imo contrarios, motus
edere nequeat.

Deinde in dissectionibus anatomicis
nulla in nervorum spongiosis canalibus
reperitur varietas, qualis à nobili auto-
re excogitatur.

Neque magis probabilis erit illa ner-
vorum clausura, ex pulsuum varietate

orta. Cum inter nervos & arterias nulla sit communio ; longeque sæpius à se invicem progressi , neutri open ferre , vel alterutrum turbare poterint.

Præterea motus nonnullarum partium, præcipuè celeritas motus, crebris experimentis & longa assuetudine acquiritur ; qui ab ordinario spirituum affluxu (multo minus à nervorum clausura) non expertis nullo modo perfici potuerint , qualis est celeritas illa in chelistarum digitis. Necnon in lusu illo puerorum , quo una manu pectus perfricare, alterà frontem percutere conantur. Licet intentio & imaginatio valida satis, & ad motum perficiendū maxime sollicita fuerit ; non assueti tamen, vel ambabus & pectus & frontem perfricant, aut ambabus percutiant manibus, consentientibus spiritibus ad eosdem in utraque manu musculos transmissis. Neque multum hic aberrare videar, si quemlibet animalis motum voluntatis distamen insequentem experientiæ prolem appellem.

Hisce circumsepta difficultatibus prædicta opinio cum sit, ad ulteriorem horum motuum causæ disquisitionem facile,

facile, non meliori forsan successu, persuadebimur.

Spirituum itaque in motu directorem alium quam *animam* ipsam ex modo & mediis agendi elicere non possumus. Quæ a Philosophis *tota in toto, & tota in qualibet parte* existere dicitur. Existentiam autem illam & habitaculum in spiritibus stabiliri, per singulas corporum particulas dispersis judicamus. In tugurio enim materiali & corpulento, inter partes tangibiles incarcerari, minimè cum spiritali animæ essentia convenit; neque revera sine mediis, alter in alterutrum immediate agere poterit; secundum axioma illud Philosophorum. *Materiale non agit in immateriale.* Spiritus itaque qui exactissima in corde ac cerebro præparatione, ac subtiliatione omnem omiserunt tangibilitatem, media fiunt idonea quibus anima in tangibiles corporis partes operari, & corpus vicissim suas animæ communicare affectiones poterit. In quodcunque itaque corporis latibulum pervagantur spiritus, animam inseparabilem & dirigentem semper comitem

80 *De Hysterica passione.*

obtinuerunt. Quæ nullarum partium
ignara, semitarum singularum devia-
tionibus & labyrinthis satis instructa,
mirum non est, si in omnes quas veli-
tramites sine errore aut deviatione se-
quaces ducat spiritus; eosque ad libi-
rum in furorem exagitet, aut reprimat
rursus & demulceat.

D E

pron-
ribus
à per
medi-

DE

Affectione Hypochondriaca.

EXERCITATIO II.

CAP. I.

Affectio Hypochondriaca cum uterinæ suffocationi effectus non absimiles sæpe producat, cum illa non immerito cognationem habuisse, antea pronuntiavimus. Imo sæpe in mulieribus ita confunduntur symptomata, ut à peritissimis vix distingui poterint medicis, Cujus naturam ab intempe-

82 De Affectione Hypochondriacæ.

riæ calidâ & siccâ vasorum mesenterii, hepatis, & præsertim Lienis dependere vulgò æstimatur; atque ideo semper Lien male audit, & omnium inde symptomatum emergentium author esse creditur. An vero tantorum reus sit facinorum, hic ex historiâ affectionis hypochondriacæ brevi inquirere operæ pretium fuisse animadvertimus.

Affectio hæc ex syndrome plurimum concinnata symptomatum; in temperamentis præcipuè cholericis habitu corporis tenuiori melancholico dicto furere cernitur. In ætate media circa annum trigessimum, usque ad vitæ nonnunquam terminum producta, plerumque invadit; pueros aut adolescentes rarius aut nunquam.

Mares magis ac frequentius affligit quam fæminas, in his verò magis incurabile habetur malum; cui sæpissime supervenit uterinus affectus, aut conjungitur; scorbutus his sæpe jungitur, & fluor albus in fæminis.

Morbus non minus antiquis, quam neotericis notus medicis: hoc licet sæculo frequentius grassatur, adè ut in omnium ore & scriptis inveniatur, ac
pro

De Affectione Hypochondriaca. 83

pro communi quadam calamitate, & seminario quodam omnium penè morborum habeatur. Ab Hipocrate *αἰαίνωνος morbus siccatorius* dicitur. A recentioribus Hypochondriaca affectio, quia præcipua symptomata in Hypochondriis laborantes excruciant; quæ sic a scriptoribus ordinantur. In partibus naturalibus conspiciuntur hæc.

10. Ventriculus semper se male habet, & multa circa eum mala apparent symptomata, cibos ferre nequit, sed male coquendo, in materiam nunc aqueam, acidam, acerbam, ponticam, nunc viscidam mutat. Quæ in ventriculo relicta, nunc sursum repit, & os ac linguam saliva & humiditate aquea copiose replet, ut continuò expuere cogantur ægri; sæpe etiam vomitu rejicitur pituita viscida, & acida. Hæc sæpe in ventriculo humorum præcedit ebullitio, & inde flatuum copia excitatur, qui miro quodam boatu continuo eructantur; vicinas verò distendunt partes, scilicet Hypochondria; ac tantam circa præcordia angustiam & anxietatem concitant; ut ægri interdum in lypothymiam incidant.

Quæ
non

84 *De Affectione Hypochondriacâ,*

non prius demulceantur symptomata, quam quod in ventriculo fluctuat, vomitu rejiciatur; quod verò tenuius & vaporosum in venis reperitur, per poros discutiatur; quod interdum cum horrore febrili accidit, quem calor, cum sudore viscido evanescens sequitur.

Dolores etiam ventriculi adsunt vehementes (qui nonnullis ad dorsum usque procedunt, ut ab ægris, imo incautis medicis sæpe pro nephriticis habentur) qui interdum jejunos, & interdum etiam à cœnâ molestant; nec cessant prius quàm cibos crudos & pituitam acidam, ferventem, viscidam & sibi cohærentem vomitu rejiciunt. Cùm jejunos anxietates & dolores hi affligunt, cum nausæâ & perpetuo vomendi desiderio torquentur miseri; nec quidquam speratur levaminis, priusquam potus vel ciborum ingestione refrænatur ebullientium humorum furor.

Alvus semper adstricta est, & pigre sua deponit excrementa; unde flatus retenti abdomen & hypochondria tendunt; dolor, fluctuatio, rugitus & murmura in sinistro latere audiuntur:

Fæces

De Affectione Hypochondriaca. 85

Fæces bubuli stercoreis non abſimiles, plerumque nigras, terreſtres, limoſas & quaſi argilloſas reddunt, pituita viſcida & tenaci permixtas, quas non niſi acrioris medicamenti ope facultas expulſrix rejicere poteſt. Interdum tamen ſi humores acriores reddantur & exaſperentur, fluxus excitatur alvi, nunc bilioſum humorem, nunc melancholicum admixtum habens.

Æſtus in hypochondriis, & quaſi inflammatorius affectus moleſto ardore & fervore interno, in hypochondrio, nunc uno, præſertim ſiniſtro, nunc utroque egros affligit. Qui ſe magis exſerit, cum ingeſtis aliquo modo agitentur humores; cum largiori potu, aut multiliciborum varietate infarcitur venter: tunc malæ præcipue accenduntur, & tota facies rubore affunditur, & incaleſcit.

Urina nunc tenuis eſt, paroxyſmi inſtantis indicium, ſine ſedimento & inſoncocta; plerumque turbida, craſſa, ſabra, acris, interdum fatida. Quibus urinis sæpe materia aduſta, ſalis partiſeps, quam tartarum appellant, copioſe excernitur; & arenularum rubrarum
inſtar

86 De Affectione Hypochondriaca.

instar parietibus matularum adhærescat; ægrisque calculi metum adferat. Adustam hanc materiam sabulosam, ad latera matulæ hypochondriaci cujusdam, in stellarum figuras hexagonas, non sine ordine conspersas, exactissime formatam vidimus. Nigra urina plerumque morbum seu paroxysmum solvit. In vitalibus hæc cernuntur.

Adest anxietas, cui sæpe accedit hypothyria, cordis palpitatio, velox & inordinatus cordis & arteriarum motus; pulsus varii, duri, nunc tardiores, nunc concitatioris, frequenter intermittentes excruciant ægros, ut jam de salute planè desperare soleant.

Pulsatio præterea in hypochondrio sinistro, præcipue post motum vehementiorem aut iram affligit.

Palatum, lingua & os exiccantur multum, & non levis continuò excitatur sitis.

Respiratio difficilis est, præcipue si insueto modo commoveantur. Dolor & constrictio in pectore sentitur, qui suffocationem minatur; multumque sollicitos reddit ægros.

In capite doloribus ita vexantur, ut

cere-

De Affectione Hypochondriaca. 87

cerebrum é cranio evelli conquerantur. Vertigine & mania inde sæpissimè laborant. Si diuturni dolores sint cum vertigine associati, in Epilepsiâ & convulsiones, vel cæcitatem, interdum in utrumque, nonnunquam in apoplexiâ incidunt. Memoria aboletur, circa oculos caligo obversatur; aliis aurium fit sonitus, loquela deficit, & lingua quasi rigere sentitur. In nonnullis metus, tristitia, falsa imaginatio excruciat, ut se fascinatos, aliisve afflictos morbis facile credunt. In membris lassitudines spontaneæ, quietem afferunt, & ad motum tardiores efficiunt. Dolores insignes & vellicantes in extremis digitis, tam manuum quam pedum, ac fornicationis sensus & stupor excitantur.

Vigiliæ molestæ & somnus perturbatus cum insomniis terrore plenis, præsertim post mediam noctem molestare solent: ad mediam noctem dormientes satis bene, postea vigilant. In quibusdam verò post tertiam vel quartam horam, iterum manè succedit somnus.

Post pastum facies rubore conspersa
multum

88 *De Affectione Hypochondriaca.*

multum accenditur nunc universim, interdum circa genas & nasum solum coruscavit rubor.

Symptomata hæc omnia non in omnibus reperire licet: sed alia in aliis, nunc pauciora, nunc plura apparent; & licet semper hæc laborantes affectione subinde aliquid mali de quo conquerantur, habeant; qui ea tamen graviter afficiuntur, vehementioribus interdum infestantur paroxysmis, cum symptomata, vel præcipua, increbuerunt.

Affectus difficilis est, & quo vix alius tanta symptomatum varietate & ægro & medico plus negotii facessit. Ab alvi tamen laxitate moderata vomituque cum *emphœa* vel narium hæmorrhagia, hæmorrhoidum apertione, mensium in mulieribus profluvio, aut varicibus sæpe expectatur remedium. Sin vero contumacissime opem recuset medicam, vel in scorbutum, aut hydropem degenerat; vel in febres, hecticæ non absimiles incidentes, tabidi moriuntur.

Remedia quibus morbum hunc profligare conantur medici, sunt venarum apertio,

De Affectione Hypochondriaca. 89

apertio, natura vel arte, instituta; eamque per hæmorrhoides præcipue, maximam adferre utilitatem animadvertunt: an verò ab internis vel externis non multum interest: natura externas etiam commodè referat, per easque sanguinem serosum, & falsum sponte evacuari, ab hypochondricis facile intelligamus, plurimumque prodest. A reliquis in brachio, vel alibi venis detrahere, ni simul adsit plethora, aut circa viscera *φλόσωσις* aliqua reperiat, nulla cogit necessitas.

Medicamenta levia vel per vomitum aut sedem subducentia semper in usu sunt: fortiora omnia vitanda sunt, ne exasperantur humores, & malum inde crudelius affligat.

Amara omnia profunt, dulcia & æquida inimica; ideoque cichoreum, absinthium, centaurium minus, geniana ex numero opem ferentium habentur.

Diuretica prodesse sperant, cum natura talem instituentem evacuationem, ut plurimum sanitas restituitur pristina. Si hæc non cedenti remediis, efficacissimis

90 *De Affectione Hypochondriaca.*

mis istis chalybe, acidulis & thermis
occurrendum est.

Nocent omnes in dieta errores, si
potu præcipue vel cibis nimia varia-
te peccetur, aut copia ventriculus
obruatur; præsertim si flatulenta
qualia sunt fructus horarii, acida
musta, & non defæcata cervisia, ve-
fortiores nimium liquores copiose in-
gerantur, vigiliæ nimia, exerciti-
immoderata, aut vita sedentaria, animi
nimia intentio, & lucubrationes præ-
sertim à cœna, animi pathemata gravio-
ra affectum hunc vel producere, ve-
præsertim fovere & augere solent.

CAP.

C A P. II.

De parte affecta.

Absoluta sic morbi historia in
partis affectæ & causarum in-
quisitione laborandum est.

Antiqui medici affectam partem fu-
sse ventriculum (ut ex Hipocrate &
Diocle pateat) cogitarunt: & tali cha-
actere descripserunt. Hip. 2. de morbis
hic affectum hunc delineavit, non ine-
dium, non cibum sumptum ferre potest,
sed jejuna quidem rugitum viscera e-
lunt, ventriculi os movetur, & alias
aria vomit, bilem, salivam, pituitam,
& acutum ac post vomitionem aliquan-
isper melius habere videtur, ubi autem
cibum sumpsit, ructus adsunt, cum ru-
ore incenditur, se semper copiosum
vi recrementum dejecturum putat,
cum vero desederit flatus infra demit-
tur; caput dolore vexatur, totum cor-
pus velut aciculis pungi videtur, crura
travantur, debilitantur & minuuntur,
debilisque evadit.

Dioclem

92 *De Affectione Hypochondriaca.*

Dioclem (referente Galeno) ventriculum affici cogitasse luculenter constat. Oritur, inquit, alius à ventriculo morbus qui ab aliis melancholicus, ab aliis flatuosus nominatur, quem sumpto cibo maxime costu difficili sputum multum comitatur, item ructus acidissimi, flatus, æstus in hypochondriis, fluctuatio non illico, sed cum retinuerint: interdum ventriculi quoque vehementes dolores, qui nonnullis ad dorsum usque procedunt, concoctis inde cibis quiescunt, mox aliis cibis ingettis eadem revertuntur accidentia; quæ interdum à cœnâ molestant, atque evomunt crudos cibos, & phlegmata subamarâ, calida & acida, adeo ut dentes torpedine afficiantur. Galenus Lienem accusat, quasi per idiopathiam ipse, cæteræ vero partes per consensum à liene laborarent, totaque pene medicorum cohors, quasi in verba magistri jurassent, in lienis infamiam conspirasse videntur. Atque illum chyli partem terrestrem per ramum splenicum rapuisse, & melancholicum succum superando reponere statuunt, unde tumidus in ventriculum per vas breve succum illum

De A
lum a
autho
finistr
Ali
culant
tus,
incraf
sangu
mali a
terii
omnin
Ali
culum
bus se
que m
tione
medic
inter f
D.
reacu
cum I
menta
vident
organu
nuores
melan
cat.
A. G.

De Affectione Hypochondriaca. 93

lum acidum effundit; ac singulorum fit author symptomatum in hypochondrio sinistro enascentium.

Alii in Mesenterio obstructions accusant, quasi chylus in ventriculo detentus, ob defectum suctionis venarum, incrassetur, & terrestrior fiat: ut inde sanguis generetur faculentus, totius mali author crudelis; unde vasa Mesenterii obstructa magis, succio tandem omnino depravatur.

Alii cavitates quasdam extra ventriculum in omento & alibi effingunt; quibus sedem huic figunt imperialem: Neque mirum proinde habeatur, si in curatione tam difficilis morbi diu haeserunt medici, cum de ioco affecto tam male inter se convenire videntur.

D. *Hecstieterus* strenue fatis lienem à reatu vindicare videtur; & ventriculum cum Diocle condemnat, cujus argumenta non contemnenda sane decad. 5°. videatis. Lienem verò sanguificationis organum à ventriculo chyli partem tenuiorem sxisse, non succum acidum melancholicum in illum expuere iudicat.

Actio, inquit, læsa ventriculum non
lienem

94 *De Affectione Hypochondriaca.*

lienem laborantem indicat. A ventriculo vomitiones, nausea, flatus & murmura, non à liene ortum petunt, & vere quidem læsum ventriculum ostendunt. Cui & non impertinenter quidem adde-
dere possumus Actionem Splenis prius cognosci debuisse, quam læsam pronuntiamus. Designata enim illi officia Sanguificationis, aut succi melancholici separationis, competere nequeant. Neq; aliud adhuc enumeratur officium quod in affectione hac depravari declaremus. Si itaque officia & actiones lieni à medicis assignatæ, illius non sunt, ut alibi & infra fusius docebitur: & illæso liene ventriculum in hoc malo semper affectum fuisse; illum neque partem affectam, neque mali causam fuisse sequetur: sublata enim causa tollitur effectus.

Doloris symptomatumque maxime urgentium situs idem testabitur; quæ licet in sinistro audiuntur hypochondrio, ventriculum non excusant, licet eadem sede cum suis venis & arteriis lateat Lien; In ventriculi enim cavitate fluctuationes, murmura, & rugitus liberius commoveri poterint, quam in angustiissimis lienis vasibus.

Labo-

De Affectione Hypochondriaca. 95

Laborantium præterea digitus dolo-
em antrosum magis circa ventriculi
undum, & coli intestini reflexionem,
bi versus renem sinistram reflectitur,
z lieni cedens adnectitur; ubi sistantur
atus, & murmura audiuntur; vergere
ocet Splen ad posticas magis locatur
artes, ubi ut situ à dolente sejungatur
arte, sic neque à longioribus emplastris
ubuli splenis formam referentibus,
uasi illam obtinuerat figuram & situm;
uidquam alterari judicamus; cum ven-
riculo magis quam lieni applicari vi-
entur.

Deinde doloris vehementia situm in-
er partes sensibiles ostendit, qualis est
entriculus & colon; non in liene, qui
el nullum, vel obtusum obtinuit sen-
um: In liene itaque partem affectam
venire haud liceat.

Mesenterii neque vasa obstructa af-
ctum hunc Hypochondriacum consti-
iere poterint, ideoque nec hic partem
veniri affectam pronunciamus.

Vasa Mesenterii sunt vel arteriæ &
enæ, vel vasa lactea: arterias & venas
lum, per Mesenterii vasa, ignotis ad-
ac lacteis, intellexere scriptores.

Atque

96 *De Affectione Hypochondriaca.*

Atque hæc obstructæ sanguinem recte quidem distribuere nequeant ; sed quomodo inde mali hujus authores esse censeantur, nondum constat. Distributio impedita sanguinis, succi scilicet, alimentarii, tabem forsan in partibus quibus proferre debuerunt obstructa vasa, conciliare poterit; tanta inde symptomatum series luxuriare nequeat. Vomitus, acidus, fluctuatio, murmura, rugitus syncope, delirium sine febre, &c. à vase obstructo nequaquam petunt originem. Si hinc suctionem impediti dicant chyli à ventriculo; unde increfari & incallescere, sanguinemque talem lentum ac melancholicum confici, atque inde omnium symptomatum authorem fuisse existimarunt: dicimus vasa hæc non in ventriculum sed intestina implantari. Neque (uti somniarunt) chylum eliciunt ab intestinis, sed arteria hisce succum attulerunt alimentarè, & venæ superfluum à nutritione reducunt & in Portam refundunt. Vasa lacte chylum separant; atque sic vasa illa mesenterica à reatu tali excusantur.

Si in lacteis obstructions accusant non meliori successu locum invenient affectuum

De Affectione Hypochondriaca. 97

ffectum: quia denegata chyli transmis-
io, talem forsan totius, non tantam
ymptomatum complicationem conci-
iaret.

Neque magis confictæ cavitates extra
entriculum in omento, aut vasibus cir-
a lienem, hepar aut stomachum, histo-
iæ hypotheses solvunt; cum vitia ista
uæ extra vasa consistant, ut in eâ facile
ffundi, & proinde in corpus hinc inde
iffundi non possint; tot symptomatum,
uot in affectione hypochondriaca ani-
advertuntur, causæ esse non possunt:
mo plerumque non nisi in mortuis
ognoscuntur, cum in partibus ignobili-
is consistant; & observationes Medico-
um docent, plurimos qui talia Mesen-
rii, omenti, pancreatis &c. mala passi
nt, de affectione hypochondriacâ con-
estros non esse: vomitiones acidæ, &
ctus à materia, hinc in ventriculum
fusa, causari nequeant? quia ductus
illi reperiuntur in dissectione, quibus
a communicetur materia. Locus ita-
e in quo affectus hypochondriaci cau-
contineatur, talis est constituendus,
quo humores hinc inde fluere possint.
eoque nec in hisce cavitatibus ima-

F

ginarius,

98 *De Affectione Hypochondriaca,*
ginariis, morbi hujus crudele hospitium
est inquirendum.

Quam itaque partem, sedem morbi
aliam præter ventriculum constituam?
Hippocrates & Diocles ventriculi mor-
bum denominant. Symptomata omnia
à ventriculo male affecto, illæsis cæte-
ris, oriri poterint. Præterea assignati
jam loci nequaquam historiae hypothe-
ses solvunt, cum ex suppositio falsoque
principio stabiliantur, ex ignorantia sci-
licet officii lienis, ut supra ostensum est.

Quid aliud itaque agendum est,
quam ut infamiam, qua lienem & Me-
fenterium immerito calumniati sunt
Medici, in ventriculum debilem, rela-
xatum, & in officiis oberrantem figa-
mus? quomodo vero ibi generatur cau-
sa Mali, infra docebitur.

C A P

CAP. II.

De Affectionis Hypochondriacæ
Causis.

CAusam hujus affectionis im-
mediatam, esse Melancholi-
am, à liene in ventriculum
immissam, unanimo consensu suffraga-
runt omnes pæne Medici: per melan-
choliæ, humorem salsa, acida & amara
qualitate impregnatū, qui vomitu ejici-
tur, intelligunt. An vero talis naturaliter
in homine sano generetur, statim erit
inquirendum.

Diocles licet morbi sedem in ven-
triculo posuit, causam fore venarum
mesaraicarum obstructionem & calo-
rem seu inflammationem pylori voluit,
sunt & hodie plurimi, qui nihil nisi
obstructiones in singulis pæne morbis
accusant.

Alii intemperiem partium natura-
lium, hepatis, lienis, & ventriculi dam-

100 De Affectione Hypochondriaca.

nant. Humores illos crassos, viscidos, instar glutinis qui vomitu rejiciuntur à frigiditate ventriculi generari fatentur; sed a vitioso sanguine à liene nutritus, rectè suum officium exequi nequit, ideoque tales humores & generat & accumulatur ventriculus. Alii vero ventriculum caloris & siccitatis arguunt, quasi suo calore chylum in crassando, obstructionum & flatuum inde causa foret. Qui ventriculi frigiditatem accusant, in hepate & liene præsertim, vasibusque, quæ ab illis ad ventriculum tendunt, intemperiem siccam & calidam esse contendunt. Atque ita *διπλωξία* quandam inter ventriculum frigidum & viscera calida fuisse statuunt; quam non solum difficilem reddere curam, sed & pugnantium singulorum symptomatum auctorem esse cogitarunt.

Causam vero præcipuam, à qua causa proxima, humores scilicet vitiosi, generantur, esse lienem statuunt singuli; licet hepar quandoque non extra culpam sit, ventriculum vero etsi ad mali hujus generationem facere possit; non tamen causam proximam esse, sed remotam; quatenus chylum pravum sup-
peditat,

De Affectione Hypochondriaca. 101

peditat, quo viscera naturalia obstructa intemperie calida & sicca laborent.

Si vero Morbi symptomata, & pars affecta recte perpendantur, causam hujus mali proximam esse ventriculum, debilem, relaxatum & male coquentem; non lienem alimentum ventriculo suggerentem vitiosum, facile erit ostendere, 1°. Quia lien non sanguificat, nec ventriculi est promptuarium, uti alibi ostensum est. 2°. si tale fuisset adeptus officium, ventriculo, cæterisque partibus accusatis alimentum suppeditare nequeat, quia vasa omnia quæ cum ventriculo communionem habere videntur, venæ scilicet, præsertim decantatum illud *vas breve*, non à liene ad ventriculum tendunt, sed è contra à ventriculo versus lienem spectant; uti Valvularum situs, sanguinis à ventriculo refluxum versus lienem facile admittebat, non è contra, manifeste docebit. A vitioso itaque nutrimento à liene communicato ventriculi officia non deturbantur: Nec eo nomine mali hujus causa judicari debuit Lien.

Affectionis hujus neque causam habere lienem posse judicamus, si revera

illud alterum quod effingitur officium fit adeptus: nempe si ad usum stomachi, succum melancholicum à sanguine separet. Quia si talis in sano corpore naturaliter inveniatur humor: quærere tamen licet ad quem finem talis in ventriculum effunderetur succus; nihil temere evenisse putandum est. Vel in ventriculum tanquam excrementum effunditur, vel ut aliquod illi communicetur bonum, vel ad propriam nutritionem, aut ad usum publicum, ad concoctionem facilitandam utile. Non ut excrementum in ventriculum deponitur: per venas fieri nequit, cum ut dictum est, valvulæ omnem à liene transmissionem denegant, neque vas aliud excretorium illi peculiare conceditur, quo in ventriculum, aut in aliam aliquam partem hoc deponat excrementum; ergo non separat melancholicum succum sub excrementi notione. Neque 2°. ut aliquod ventriculo præstet officium; Illo non nutritur, omniaque sine illo recte sua peragit officia. Ingestos comminuit cibos, benè coquit, neque deficit appetitus. Imo è contra si casu talis in ventriculo succus hospitatur acidus,

De Affectione Hypochondriaca. 103

acidus, appetitus statim deicitur, digestio depravatur, ructus nauseant acidi, fermentatio perpetua flatus ac vapores excitat, uti infra monstrabitur. Non itaque ad usum publicum in ventriculum à liene transmittitur succus iste.

Quod ad viscerum obstructions attinget, neque hasce affectionis hypochondriacæ causas fuisse primarias judicamus. Obstructions vel in vasibus, vel in parenchymatum poris fiunt, unde humores libere percurrere nequeant; hinc si succi alimentaris impediatur distributio, contabescunt partes: si humor excrementitius in parte aliqua retineatur, intumescit, & inflammatio forsan & abscessus, aut, si frigidi fuerint humores, scirrhus sequetur, vomitiones acidæ, eructationes, murmura, mœstitiæ, vanæ imaginationes, convulsiones, respiratio difficilis &c. raro aut nunquam inflammationis in hepate aut liene, multo minus non distributi alimenti sunt affectus.

Qui à partium naturalium intemperie hujus mali originem quæsierunt; partiali duntaxat contenti, immediatam illius non invenerunt causam; omnis

104 De Affectione Hypochondriaca.

enim hepatis, lienis, aut ventriculi intemperies affectionem hypochondriacam non semper progenuit; Imo sæpè mali hujus originem insequitur. A viscosa, acida, ac lenta pituita obstruitur hepar, aut lien, aut pancreas; obstructionem sequitur intemperies; atque hinc forsan malum augeri posse, non illi debuisse originem arbitramur; Uti infra monstrabitur. Ventriculi intemperies humida fibras ejus relaxare poterit, ut contentos cibos ritè egerere nequeat; unde acorem contrahunt: sed hæc causa est remotior, non immediatus mali progenitor. Ventriculum mali causam præcipuam esse diximus. In ventriculo autem fibrarum nimiam relaxationem & debilitatem præcipue peccare, malique causam proximam constituere existimamus. Unde ingesti cibi nec comprehendi, nec debito calore foveri, comminui, & in intestina propelli poterint: sed partes tenuiores & spirituosæ, à debili fibrarum compressionem in intestina protrusæ, à visceribus avidissime per vasa rapiuntur lactea: neglectis aut saltem non separatis crassis, mitioribus & fibrosis particulis, nondum à ventriculo
concoctis

De
conco
guis
rituo
xius
inopi
tur.
Cr
tes ob
(dum
non
lenta
nunci
tant.
dige
ventr
Colo
dente
sa hu
lorum
biliosa
expul
Neque
sine ff
alvi p
limof
Si
chylo
da con

De Affectione Hypochondriaca. 105

concoctis & dissolutis. Atque inde sanguis tenuior, flatulentus, ac nimium spirituosus fermentationi perpetuæ obnoxius, ob fibrarum partiumque mitium inopiam, assimilationi ineptus generatur.

Crassiores vero reliquæ ciborum partes ob moram in ventriculo longiorem, (dum debilis fibrarum ad expressionem non sufficiat compressio) in materiam lentam acidam & viscidam, ventriculi tunicis, sibi que adhærentem degenerant, quæ à calore (non satis tamen ad digestionem active) rarefacta, in flatum, ventriculum & intestina, præsertim Colon, & inde hypochondria distendentes abeunt. Quod in intestina viscosæ hujus ciborum partis protruditur, illorum tunicas oblinat, ut irritationis biliosæ non sensibilis, facultas sopiatur expulsiva, & excrementa non dejiciat. Neque sane per intestina ob lentorem sine stimulo facile dilabi poterint, unde alvi pigrities, & excretorum viscida limositas exoritur.

Si per lactea hujus quidpiam cum chylo tenuiore arripiatur; cum in secunda concoctione corrigi nequeat, in visceribus

106 De Affectione Hypochondriacâ.

ceribus obstructionum author est. In hepate vasa obstruit *cholidocha*, unde bilis à sanguine non separatus, aciditate hujus materiæ irritatus, fermentationem atque inde fervorem & tumultum in tota sanguinis massa excitat, unde tenuis admodum, flatulentus, multumque fermentatione commotus sanguis, fulguris instar, singulas percurrit partes, easque conturbat, fervorisque participes efficit. In pulmonibus bronchiæ spongiosumque parenchyma lento viscidoque hoc infarctæ succo, difficilem reddunt respirationem. In extremis vasa capillaria illo obstructa, diaphoresin impediunt, & inde febres excitantur, lassitudines spontaneæ, & extremarum partium dolores.

Causæ remotiores sunt quæcunque fibras ventriculi flaccidas & debiles reddere soleant; Eaque vel ab erroribus in dieta petuntur, cum cibi flatulenti ventriculi tunicas perpetuo ultra naturalem extensionem distendant, ut se rursus debito modo contrahere nequeant; sed Debiles & flaccidæ à spiritibus, vix aut ægre tenduntur fibræ; unde ventriculus vel semper fit flatibus ten-
sus;

De Affectione Hypochondriacâ. 107

sus (quod ut plurimum hypochondriacis contingere solet) vel emissis flatibus, latus propendet & sese constringere non potest.

Vel cum cibis nimium liquidis fibræ continuo imbuantur; vigorem tunc etiam & contrahendi potentiam amittunt; unde facile à flatibus distendi, ægre autem constringi poterint. Spiritus licet spongiosas illarum cavitates repleant & infarciant, contractiores tamen non efficiunt tunicarum fibras, quia liquidis tantummodo imbutæ, adeo relaxantur, ut ad latus facile tensioni spirituum cedentes, ista tensione non abbrevientur, & contrahantur. Partes inferiores à superiorum motu non ducuntur, quia naturalis particularum connexus in relaxatione infirmatur; quod fit vel nexum & continuationem quasi infringendo, vel quia materia aliena & peregrinâ replentur pori, in quos particulæ commotæ recedere soleant: tunc motæ & distentæ priores, non insequuntur posteriores, quia spatium in quod moveri debeant, alieno, scilicet humiditate adventitia præ occupatur? Hinc potatores & bibaces malo hoc hypochondriaco

208 *De Affectione Hypochondriacâ,*
Hypochondriaco sæpiſſime laborant, quo-
rum ventriculi, bibendi frequentia, co-
rio ſimiles in aquâ diu madefacto, fiunt
laxi ac flaccidi ut cibos amplecti & con-
ſtringere nequeant.

Naturalis etiam fibrarum laxitas &
debilitas in ventriculo, ad hunc effe-
ctum generandum & accelerandum
conducere poteſt. Hypochondriacorum
liberis, etiam hæreditario jure malum
hoc communicari cernitur.

Deinde laxas reddunt fibras ventri-
culi quæcunque ſpiritus, vel diſſipant
animales, ut nimia venus, magna ſan-
guinis effuſio, ægritudines longiores,
frequentior hypercatharſis: Aut quæ ad
alias ſolicitant partes, ut animi affectus,
præcipue ira, curæ, mœſtitia, exercitatio
ſtatim à paſſu, vigiliæ & lucubrationes.
Tunc fibræ minus quàm par eſt tenſæ,
cibos ingeſtos ægre amplectuntur, & in
intestina debito non excludunt modo:
ſed in ventriculi fundo, quaſi in ſacculo,
reſidentes, in ſuccum acidum, viſco-
ſum & putridum commutantur; unde
flatus gignuntur, dolores tenſivos ex-
citantes in hypochondriis & inteſtinis,
præcipue colo, cujus cellulæ idoneum
flavibus

De Affectione Hypochondriaca. 109

flatibus præbent hospitium.

Spiritus dissipant etiam, ventriculum maxime debilitant, fermentationem accelerant & augent, liquores calidiores, vina sæpius hausta; aquæ item spirituosæ, ut vini, cervisæ, aut alterius cujuscvis spiritus: hinc etiam potatores malo huic sunt obnoxii.

Evacuaciones suppressæ hæmorrhoidum, vel mensium malum hoc generare poterint, spiritus circa ventriculum suffocando, aut calorem in visceribus augendo, qui ventriculi calorem, & spiritus dissipat; aut à viscoso chylo flatus copiose nimium excitat.

Neque hæc fibrarum laxitas in ventriculo solum cernitur, sed & intestina ejusdem debilitatis conscia, ad excludendas fæces non insurgunt, atque ideo pigra semper alvus fit hypochondriacorum; flatibus etiam tensæ, non se stringunt fibræ, ut promoveantur, & expellantur, sed distentæ & inflatæ diu manent; nunc universim per totum intestinorum ductum, & ut vesica suilla à pueris inflata sæpe inveniuntur & abdomen totum attollunt, nunc in particulis & gyris quibusdam stabulantur
flatibus,

110 *De Affectione Hypochondriaca.*

flatus, ibique ultra modum distentæ, tumores quosdam in abdomine, quos glandularum esse æstimarunt medici, excitant. Qui nunc statim evanescunt, nunc diu satis permanentes, nonnunquam semper percipiuntur cum fibrarum laxitas continuata in istis gyris & convolutionibus intestinorum, perpetuum flatibus concedat habitaculum & tumorem effingunt.

Restat jam ut causas hæc assignatas per morbi historiam examinemus, an hypotheses, scilicet, omnesque solvant objectiones; si non, ex sufficientium causarum numero, ut spurix & fictæ, sunt rejiciendæ. Sed ut examen felicius procedat, de lienis usu & officio quædam, de humore etiam melancholico quædam esse perquirenda, necesse est.

CAP.

CAP. IV.

De Lienis usu & officio:

Descriptionem lienis anatomica[m] habetis in disquisitione nostra anatomica talem. Figuram adipiscitur sedi suæ proportionatam, oblongiorem paulo & quasi ovalem, eaque parte quâ tumentem admittit ventriculum, cavus quodammodo occurrit, ab extra gibbus: longitudine sex, latitudine tres digitos æquat, crassitiem duarum habet. Substantia ejus ex sanguine inter fibras, quas habet innumeras concreto constat. In ventriculi latus sinistrum, paulò posterius versus renem spatium inter illum & coli reflectionem occupans, incumbit. Vasa habet, 1°. Arteriam ex celiacâ insignem, per ejus substantiam variè dispersam, in plurimas ramorum soboles inter fibrosas complicationes diffusam, Venam etiam quæ portæ propago esse videtur, & arteriam associat.

112 *De Affectione Hypochondriaca.*

In animalibus quamplurimis ad lienis portas solum pervenit, & in spongiosam lienis substantiam terminatur; quasi nihil aliud agere à natura destinata foret, quam ut sanguinem à poroso lienis parenchymate ad portas reciperet. Præter hæc propaginem nervosam à sexto nervorum pari obtinuit ac innumera fibrarum filamenta, tenuia, valida, variè inter se complicata, quasi retia multa simul implicarentur, utrinque interiori faciei adnata, ex quibus principium ducere videntur & totam pæne lienis constituunt molem, circa hæc carnosam quædam substantiam leviter undique circumvoluta adhærens lienis parenchyma constituit porosum, & quasi spongiosum; foraminula interjecta, inania sicut in pumice, quædam majora, quædam parva habet. In quibus arteriæ (cum nervi ramusculis) dispersæ sanguinem copiosè effundentes, totam lienis irrigarunt substantiam, & inania illa & spongiosa foraminula sanguine fervidiore repleverunt, qui à venâ rursus lacunatur, & in portam effusus hepatis mandatur. Præter hæc

De Affectione Hypochondriaca. 113

hæc nulla alia vasa aut ductus novit Anatomia.

Ex hac lienis descriptione facile erit virtutem illam sanguificam (hujus ætatis idolum insigne) inter facta splenis officia ordinare; cum vasa nulla chyliifera quibus à ventriculo, aut intestinis illi communicetur chylus invenit dissectio Anatomica. Si per vas illud breve venosum transferri obiiciat *Hecstetterus*, quia sedationem famis indicitissimam fieri voluit *Piso*: & distributionem liquidorum, clauso adhuc pyloro, esse credibilem ipse putavit; cum vix hausto potu è mensa, qui eum copiosius hauserunt, surgant ac aquosam reddunt urinam. Vel quia in vivorum dissectionibus, si vasculum illud breve ligetur, versus lienem detumescere statim & vacuum esse invenias; versus ventriculum verò turgere maxime sanguine tensum. Non tamen succo chyloso hac via irrigatur lien: Quia hoc cæteraque vasa venosa à ventriculo diducta, inter ipsius tunicas dispensantur, nulla cavitatem penetrant, quibus chylum eliciant; sed è minoribus surculis in truncos majores colliguntur & acce-

114 *De Affectione Hypochondriaca.*

acceptum ab arteriis sanguinem non
chylum in ramum splenicum, (mirum
itaque non est si à ligatura versus ven-
triculum turgeat) atque inde in por-
tam transmittant, hepatis reduendum;
nec quidquam illius portas lienis in-
travit. Neque potus mediante liene
itinere breviori ad renes commigrare
poterit quia nullum inter renes & lie-
nem commercium admittit dissectio:
illud quod per arterias fieri existima-
runt, impossibile esse docebit circula-
tionis sanguinis doctrina.

Per vas breve itaque chylus lieni non
cōmunicatur, neque magis lacteæ venæ
huic officio ministrant, cum nullæ lieni
concedantur. Neque revera illarū opus
est, cum officium illud sanguificationis
lieni affixum, non minus vanum & otio-
sum, quam impossibile sit. Viscera enim
inferioris ventris ab illo irrigari (uti
asserunt nonnulli) nequeant, cum
nulla illis vasa à liene distributa repe-
riantur; quibus lienaris hic dispensetur
sanguis. Viscera cuncta suas habent
arterias, quibus alimentum à corde,
non liene suppeditetur, & quod à lie-
ne per ramum splenicum transcurrit, in
portam

aca. *De Affectione Hypochondriaca.* 115

non portam deponitur, & ab hepate obsor-
rum betur uti ex circulationis doctrinâ faci-
ven- e patebit. Neque minus impossibile
por- est istud cordi supplementum per ar-
dum; terias à liene, quibus spirituosior &
s in- perfectior illi ad spirituum generatio-
liene nem deducatur sanguis: alterum lie-
grare nis officium. Cuius enim cui nota est
& lie- sanguinis circulatio ridiculum satis vi-
tatio: debitur; ut per eadem vasa sanguis
lima- impetuose in lienem à corde propelle-
rcula- tur, & simul per eadem etiam retro-
ni non cedat & sanguinem spirituosum cordi
e venæ largiretur lien: sed de hisce plura in
e lieni Disq. Anat. videatis.

Neque idoneum pro succo melan-
u opus cholico receptaculum haberi poterit:
tionis licet in Disq. Anatomica sententiam
a otio- hanc studiosè defendere contum sumus;
a enim dummodo nullum aliud excogitare
i (uti potuimus officium. Sed cum difficul-
cum atibus urgeri plurimis observavimus;
repe- neque munus illud aptè lieni conveni-
erferur e posse invenimus, non pigebit ab er-
habent oribus recedere & mutare sententiam.

Melancholiæ hospitium conveniens
non datur in liene:

1°. Quia in omni excrementi separa-
ratione,

ratione, natura receptaculum ac ductu
 ordinavit, quibus quod vitiosum est, &
 separari debuit, excerni poterit: unicus
 in hepate vasa *cholidocha* & *vesicula bi-*
liaris, bilem à sanguine separant, & in
 intestina excludunt. In renibus ad ser-
 vationem inserviunt *Pelvis*, seu
 cavitas illa in medio renum sita, *ure-*
teres & *vesica*. In cerebro ventriculi
 sua exonerant excrementa. In liene
 verò neque cavitas pro receptaculo
 neque ductus aut vasa, quibus imme-
 diatè excrementum deponi poterit
 dissectione reperiantur. Arteriam so-
 lum insignem unica consociatam ven-
 tum nervi ramusculo obtinuit. Ductus
 illi ab Hippocrate assignati ad officium
 hoc exequendum, modo naturæ ordi-
 nario, nequaquam ad diurnam excre-
 menti depositionem sufficere arbitra-
 mur, quia immediatè lienen non con-
 tingunt, & quod per illos in artificia-
 libus excretionibus deponitur, non mi-
 nus totum venosum genus lacunant,
 quam lienen. Menstrua nonnunquam
 vomitu rejiciuntur, aliquando ad na-
 res ascendunt; non itaque excretorum
 uteri receptaculum haberi debuit vel

De Affectione Hypochondriaca. 117

ventriculus aut nasus.

2°. Si in liene generetur succus hic
acidus sive melancholicus, & in ven-
triculum effundatur ad appetitum ac-
& intendendum, & concoctionem facilitan-
dam; In liene effectus aciditatis sive
fermentationis eminenter illustraren-
tur; in ventriculo remissius agerent.
In fonte & loco generationis qualitates
activitatem magis exerunt; cum verò
a fovea à foco removeantur, frigescit
& debilitatur. In liene verò non
solum deest activitas aciditatis, sed
qualitas illa omnimodò desideratur;
si comedatur reperitur
por: sanguis in illo ejusdem est sa-
poris ac dulcedinis, cum eo qui in a-
liis corporis partibus invenitur. Sto-
machi vituli tunica recens adhuc, vel
à mulierculis ad lac co-
agulandum reservatur; illudque con-
tinuè fermentat, exagitat, caseosam
partem, & à sero separat. At-
que hoc agit per succum acidum fer-
mentalem illi adhærentem & infixum,
em per menses aliquot, licet aquâ
pius fuerit lota & macerata integrum
servat & liquorem quemcunque eâ-
dem

dem tingit facultate, & non solum in ner
vituli stomacho facultas hæc coagu bus ac
landi conspicitur, sed in singulis ani conflu
malibus viget eadem & semper; lice promp
in tenellis & lactantibus magis citius glandu
que operatur. Lien verò effectum ta proma
lem nunquam producet; lac nequaquam precip
illo condensabitur, nec fermentatio ma em me
jor, quam à cæteris visceribus in lacte quo pe
reconditis excitabitur. Qui hujus re curriur
periculum faciet, lienem succi hujus a orum
cidi seu melancholici hospitium esse punt a
non facilè admittet, & proinde sedem succi a
ac reatum effectus hypochondriaci di turque
ruet, & vel talem non generari humo ad soli
rem, vel in liene non separari, ac i glande
ventriculum effundi aut inspirari fate Quo
bitur. rum at

Præterea in hujusmodi affectibus ob nomul
noxiiis & post obitum exenteratis nioni r
lienem ab omni tali culpa absolverun ratem
medici. vident

Officium aliud Lienis à Doctore Qua
Glissonio in Anatomia Hepatis ingenio lum su
sè satis prolatum invenio; ubi in Liene in anim
vehiculum succi alibilis per fibras ner lienes,
vofas à sanguine separari, & in nervo an in il
sibi conjunctos transferri opinatur; hin niculo
ij

nervorum plexum glandulis renali-
us adsitum traduci; ubi nervorum
onfluxus eidem excipiendo par, in
romptu est; & cum succo alibili a
landulis mesentericis & lumbaribus
romanante mistum, tempore somni
ræcipuè intrò ad cerebrum & spina-
em medullam simul cum eo confluere;
uo potissimum tempore liquore illo
utriuntur. Excusso verò somno, cere-
rum & spinalis medulla sese contra-
unt ac tensiora evadunt; hinc motus
acci alibilis in nervis fit refluus, fer-
arque pedetentim liquor ille partim
d solidas partes nutriendas, partim ad
landes emunctrices.

Quod ad usum hunc lienis ac nervo-
um attinet; dubia saltem proponam
nonnulla, quæ ut consensum huic opi-
ioni retardant nostrum, sic & validi-
tatem officii impugnare & infringere
identur.

Quæritur primò, quomodo vehicu-
um succi alibilis a sanguine separetur
in animalibus, quibus nulli reperiantur
lienes, uti avibus, aut quibus eximantur;
n in illis succus alibilis nervos sine ve-
iculo pertranseat? vel aliud ejus loco
sub-

120 *De Affectione Hypochondriaca*
substituatur viscus ?

2°. Quomodo constat in liene aliquid ad nutritionem utile separari ? cum ut dictum est nullum peculiare vas separatorium habeat ; an quia nervorum insignem obtinuit propaginem ? Sic & cor, muscoli & membranæ, quænam autem sit in illarum partium recessibus succi cujuscvis secretio nondum constat.

3°. Cur diversæ partes pro succi alibilis, & vehiculi ejus præparatione constituentur ? Cum in chyli generatione ambo simul præparantur in ventriculo.

4°. Annon viscus nobilior officio ignobiliori damnatur, cum lien multò glandulas (sua conformatione) antecellat ?

5°. An naturæ legibus sit consonum in iisdem vasibus humores fluere & refluxere posse ?

In asperâ arteria movetur aer, qui pulmonum vim, dilatationem & compressionem facile sequatur, non liquor, qui majorem requirit impulsam. In contrariis affectibus, scilicet gaudio, inæstivitiis, &c. non est humorum aut
spirituum

De Affectione Hypochondriaca. 121

pirituum motus reciprocus in eodem canale. In timore sanguis in cordis thalamos impetuose irruit, per venas scilicet, non per easdem in gaudio aut tristitia effunditur; sed per arterias effusus, ruborem in genis conciliat. Neque in scrophularum aut glandium prioridiis, materia ab iisdem valibus, quibus suppeditatur, resorberi constat; per arterias enim accedit, per venas recedit.

6. Quomodo motus hic reciprocus in nervis perfici poterit? Cum liquida seipsa movere nequeant, nec in nervis virtus invenitur pulsifica, qua à loco ad locum prorsum scilicet & retrorsum promoveantur.

Quinque modis in vasibus humores moveri vult *Dr. Glissonius*: 1°. Quo tenore ad eandem metam propellantur; 2us. est mixtus quietis intermissione interruptus; 3us. est modus reciprocus in iisdem vasibus prorsum retrorsum: hoc pacto aer in aspera materia cietur; 4. est motus electivâ attractione concitatus, quo diversæ sanguinis particule ad partes, non organica aliqua attractione, sed à similitudine familiaritate, atq; affinitate cor-

122 *De Affectione Hypochondriaca.*

poris attrahentis cū attracto promoveantur; quinto, liquores in valbus moventur irritatione, quæ fit vel plenitudine, acrimonia, vel vigoratione nervorū

Primus movendi modus succo huic in nervis non competit, sed sanguini in arteriis & venis; vis eadem pellere ad partem, ac ab eadem repellere nequeat. Secundum huic convenire posse; scilicet succi hujus in nervis quiete interruptum ait. Reciproce etiam cedit ac recedit quoad tertium movendi modum. Sed quis motus hujus author est? In se motus principium non habent humores, sed vel impulsu ab extra aguntur; vel rarefactione, cum crassiores calore attenuantur partes, sese expandunt liquida, & locum petunt ampliorem: atque talem fuisse sanguinis motum primum in ovo, cū primū in punctū saliens irruat in primis incubationis diebus. Quod ad electivam attractionem attinet, quo modo per illam ad partes distantiores commoveri poterit chylus, nondum constat. Similia similibus gaudere fatemur, cum associantur mutuoque gaudeant amplexu, sed quomodo accessus fiat non ostenditur;

De Affectione Hypochondriaca. 123

ditur; præcipuè cum contactum negat distantia. Diversæ partes diversas alliciunt pro nutritione particulas, sed quas arteriæ cum reliquo sanguine in illas effundunt; bilem attrahit vesicula fellis, sed quem vasa cholidocha bibivis sparsa, ab hepatis parenchymate separatim exceperunt. Sanguis non tunc allicitur quia biliosus; sed quia cordis impulsu per arterias impellitur, tum vero in hepatis parenchyma effusus sit, contactu, non operatione aliqua electiva ad distans influente separatur, à cholidochorum ramusculis absorbetur. Præterea quod electiva attractione moveatur, ad unicum, non ad diversos dirigitur terminos; aut si ab utroque alliciatur, anceps vel in medio hæret, à vel à fortiori attrahitur; ferrum inter binos magnetes ad neutrum movere dicitur. Qui fit itaque succus iste qui affinitatis & similitudinis gratia ad cerebrum attrahitur, eadè similitudinis lege rursus ad pedis pollicem retrahatur? cur in motu impeditus, non anceps cui adhæreat, in medio hæsitat?

70. Si succus hic alibilis excusso dun-

124 *De Affectione Hypochondriaca.*

taxat somno experrectis solum ad partes extremas nutriendas recedat; quomodo infantium partes aut animalium illorum quæ per menses aliquot somno sepeliantur, nutriuntur? an cerebrum solum, alitur & augetur cæteræq; marcescunt partes? Rachitide laborarent omnes infantuli.

8. Cur nervi lienis præ cæteris sexti paris ramusculis hoc peculiare officium obtinuerunt, nulla est in structura, cavitate, aut divisionis modo, differentia, qua peculiare hoc privilegium illis ascribatur. Quodlibet organum cui actio ususve publicus ab aliis partibus diversus obvenit, structura quoque peculiari gaudet, qua actioni illi obundo reddatur accommodum (uti ipse testatur) In his nulla structura a cæteris invenitur diversitas. Numerus aut magnitudo, nec diversitatem structura, neque aliud a cæteris ejusdem surculi ramusculis arguunt officium.

Usus autem harum fibrarum nervosarum dicimus esse laxum spongiosumque lienis parenchyma stabilire, ne a sanguinis ex arteriis affluentis impetu ruptum dissiliat, cui aliud non minus

ne-

De Affectione Hypochondriaca. 125

necessarium fibrarum huic complicationi officium assignare possumus; scilicet spongiosum constringere parenchyma, ut sanguis per laxas frequentesque cavitates diffusus, in venam splenicam comprimatur, atque sic arteriarum pulsui ancillari videntur: per arterias sanguis solum in spongiosas lienis cavitates effunditur, quæ ob laxam ejus consistentiam impulsui cedentem, expelli nequeat; fibrarum ope verò constrictis cavitatibus, in venam cogitur, qui pulsui arteriæ in spatio tam amplo moveri non poterit. Sanguinis illa copia (si parenchymate sine fibris constaret lien) solo arteriæ impulsu cum extra canales suos effundatur, lentè admodum in venam progrediretur: nisi fibræ hæc se constringentes, effusum citatiùs comprimerent sanguinem. Atque hinc major lieni dispensatur nervus; quia motus hic fortior in fibris requiritur, majorque fibrarum numerus, ut constrictio generalior per singulas fiat partes. Officium hoc etiam lieni a Doctore assignatum in vitium verti posse videtur. Neque usum aliquem qui quærentium animis satisfaciat adhuc inveniri constat.

226 De Affectione Hypochondriaca.

Atque jam minus Erasistrati aliorumque insomnia mirari incipiam, qui membrum otiosum vocant, & nullius usus, cum assignata officia, rationis & dissectionis examen ferre non posse viderunt. Dolendum potius humanum ingenium tanta obscuritate esse obvelatum, ut illorum etiam quæ in nobis sunt ignari, quasi tenebris semper excutientes pervagemur.

Repudiatis hisce lienis officiis, quid aliud substituere licebit, quod structuræ ejus & situs rationi congruere poterit?

Lienem itaque ventriculi gratia esse formatum dicimus, ut calore suo, quasi foco supposito, concoctionem promoveat; ut motu inter particulas ciborum inde aborto, facilius per fermentum stomachale partemque liquidam seu potulentam fiat salium solutio.

Concoctio in ventriculo fit (fermenti naturalis subsidio) a calore blando moderata, & incluso cum sufficiente humiditate cibos comminente, macerante, & dissolvente. Non illo tantum qui substantiæ ventriculi innatus est (partibus enim membranis minor
&

De Affectione Hypochondriaca. 127

& debilior conceditur calor, quam
carnosis) aut a corde indefinente fluxu
illi per arterias suppeditatur immedia-
te; sed & illo præsertim quem circum-
stantes partes suo fotu suggerunt. Cu-
jusmodi sunt in dextrâ & superiore
parte Jecur, plurimis vasorum alveis
Sanguine copioso & ferventi turgenti-
bus, calorem multum ventriculo com-
municans. In parte postica cavæ &
aortæ trunci grandiores. In parte si-
nistrà & circa fundum ventriculi, ubi
major ingestorum moles reperitur, at-
que inde vegetior illic requiratur ca-
lor, quo concoctio perficiatur, adstat
lien; qui calore suo quasi foco supposi-
to cibos perpetuo suo calore commi-
nuit, macerat, ac particularum natura-
lem solvit compagem, eodem planè
modo quo cibos in paropside duplici
supposito igne, præparare & macerare
soleant coqui, quo partes in cibis
teneriores, magisque permeabiles red-
duntur, & particulae quodammodo
commoventur ac turbantur; unde fa-
cilius fermento stonachali potulenta
ingestorum pars infecta, in intimiores
ciborum penetret recessus, motumque

128 *De Affectione Hypochondriaca.*

à calore inchoatum incitet, & augeat; sales dissolvendo omnes. Hinc statim ebullitio & fermentatio excitatur major, & particulae amicam suam deserendo unionem, solutis vinculis diffluunt, totaque ruit compages, & in cremorem pultaceum (non diaphanum, nec essentialiter transmutatum, ut opinatur Van-Helmont, sed suis adhuc confusum excrementis) pro singulis totius particulis idoneum alimentum (cum à lacteis separetur tinctura) dissolvitur. Atque sic tum perfectam fieri concoctionem in ventriculo judicamus, cum partes ita dissolvantur, ut per partem ciborum liquidam, tinctura, & quasi extractum singulorum eliciatur, ex quo sanguis postea commode generetur. Atque talem ad perfectam chylicationem sufficere particularum separationem, sine formali aliqua transmutatione statuimus. Illam enim solum particularum separationem requirunt partes nutriendae: si quae formalis sit transmutatio, hanc efficiunt partes ipsae in suarum alimenti electione & assimilatione. Praeterea in digestionem cibos ingestos suas perpetuo
con-

De Affectione Hypochondriaca. 129

conservare facultates inalteratas videmus. Cibi frigidi à ventriculi fermento aliam non adepti qualitatem, totum refrigerant corpus. Ingesta laxativa non restringunt, sed sine transmutatione aliqua in ventriculo semper purgant. Si itaque virtutes & facultates essentielles integræ reservantur in digestionem, non fit formalis aliqua transmutatio. Ad particularum separationem calor inclusus insufficienti humidi seu liquoris quantitate diffusus, sine alterius forsan additione sufficeret; sed longiori spatio, aut igne violentiore opus esset; ut in chymicis extractionibus videre liceat. Sed ut sælicius & citius hoc exequatur munus digestivum, hoc fermenti naturalis subsidium adjungitur, quo particulæ magis agitantur, ut dehiscant in minima, & pars ciborum liquida incalescens ad sales dissolvendos citius admittatur: facultas verò hæc fermentalis in ventriculo, non liene residet, uti infra demonstrabitur.

Caloris administrationi hoc modo quam optime paratum esse lienem structura cocebit, Insignem enim adeptus

arteriæ

130 *De Affectione Hypochondriacâ.*

arteriæ truncum majorem multo cum
hepar, in substantiam ejus spongiosam,
copiam sanguinis ebullientis à corde,
caloris fonte acceperit. Insignes etiam
meatus in parenchymate spongioso
quibus multum sanguinis ferventis in-
cluditur. Ne statim languescat, & ex-
tinguatur, repetitis arteriarum ictibus
novo sanguine semper renovatur calor.
Atque sic igne vestali perpetuo fovetur
stomachus, ne in officio suo quo unque
modo deficiens, in totius detrimentum
abeat.

Neque à corde solùm supplementum
hoc caloris per arterias lieni commu-
nicatas obtinuit perpetuum; sed & ce-
rebrum in fibrarum illas complicatio-
nes incalescentes suos copiosè emittit
spiritus, qui in fibris illis infinitis tur-
gentes, & ipsi calorem insignem & sa-
tis activum addunt.

Calore tali impregnatus lien ventri-
culum tumidum sua cavitate amicè
amplectitur, & in illo contentos cibos
coquit, digerit ac macerat; quo defi-
ciente debilitatur concoctio; eoque
magis quam par est aucto, dissipatis
spiritibus diminuitur fibrarum ventri-
culi

De Affectione Hypochondriaca. 131

culi constrictio & fermenti actio, atque sic etiam læditur concoctio.

Subsidium tale à lieni expeti, pernatorum ventriculus indicat, in quibus licet non inveniatur lien, calor quam citissimè concoctionem perficit. Illorum ventriculus qui lienis foru non incalescit, substantia carnosà seu parenchymate densiori vestitur, in qua calor intensior, quam in membranis cæterorum stomachis, qui tunicis solum fibrosis gaudeant, copiosius hospitatur. In cujus parenchyma sanguis etiam liberè effusus calorem abunde ministrat. Idemque suo foru perficit quod in cæteris animalibus à liene substituitur. Hinc Van-Helmont substantiam illam carnosam lienis officium præstare arbitratur, succum acidum perpetuò inspirantem, tanquam, à liene, quo celerius coctio celebretur. Calor certe tam densis inclusus parietibus, multo magis intenditur, citiusque suum perficit opus. Ignem seu calorem inclusum ut nihil vaporis aut spirituum expiret, concoctionis opus perficere diximus, non apertum; tunc enim humiditate absorpta exiccantur

132 *De Affectione Hypochondriacâ,*
tur particulæ non dissolvuntur.

Præter hoc lienis officium, alium, quem gratia fibrarum nervique insignioris adeptus est, usum assignare possumus. Nempe ut per nervum, mediantibus nervosis illis fibris in lienis parenchymate complicatis, sanguis à spiritibus animalibus ad nutum passionum commoveatur & agitetur. In sanguinem agere spiritus animales, rubor ille in facie verecundè erubescens: priapismus statim ad rerum venerearum vel aspectum vel auditum, extremarum frigiditas & sanguinis retractio in timore, abundè testantur.

Quo verò modo spiritus animales, qui vel in cerebro, vel in densis nervorum canalibus constringuntur, in sanguinem, qui distinctis etiam continetur vasibus; aut quo in loco præcipuè suum exerceant dominium, primamque figunt impressionem, nondum constat. In corde, nervorum distributiones musculosis seu carnosis illius particulis dispensantur; sanguinem in ventriculis immediare non attingunt. In hepate nervorum sarculi parvi sunt, & vasorum membranis tantum distribuuntur. Lienis
vero

ad,
um,
sig-
flu-
lan-
pa-
is a
lio-
fan-
ru-
ube-
rum
udi-
gui-
nur.
ales,
ner-
lan-
tine-
ipue
nque
ntat.
mu-
culis
ricu-
epate
oram
Lieni
vero

De Affectione Hypochondriaca. 133
vero insignior nervi furculus, quam a-
liis visceribus conceditur ; cui am-
plum fibrarum nervosarum rete, per
totum parenchymatis tractum disper-
sum, adnectitur, quod parenchyma
minutulum raro investit. Imo nudæ
aliquando sanguini perlabenti expo-
nuntur fibræ ; non ut liquorem ali-
quem ex amne illo ebiberent sangui-
neo ; sed ut hic forsitan spirituum ani-
malium jussa sentiat sanguis, ut ipse e-
tiam animæ imperio obediens, singulos
ejus observet motus.

CAP.

CAP. V.

De succo Acido seu Melancholico.

DE succo Melancholico dicturus, primo de veterum opinione; deinde de esse; an scilicet talis in homine sano reperiatur? hic inquirendum est. Quali caractere illum descripserunt authores, primo prospiciendum est. Melancholia (inquiunt) est pars chyli terrestrior & faculenta, à liene separata per ramum splenicum, atque inde in ventriculum, ad ciendum appetitum & concoctionem accelerandum eructatur. Hanc, facem sanguinis appellant, & partem quartam in generatione illius constituere dicunt; ex quâ etiam quartus oritur complexionum seu temperamentorum ordo, scilicet melancholica.

Hospitium & receptaculum hujus in liene præcedenti capite diruimus, nec non & eructationem in ventriculum, & separa-

separationem per ramum splenicum, aut vas breve, esse impossibilem antea de nonstravimus. An vero ad constitutionem sanguinis sit necessaria, in illoque ut pars illius constitutiva conservetur, cum humorem excrementitium & ab illo separandum ipsi fateantur, dubitandum est; et quemquam alium in corpore obtinere usum aut locum non magis credendum esse arbitramur. Sanguis ex iis non generatur, quæ natura ab illo separanda studiose curavit: ex illis solum conflatur particulis, quibus in partium nutritione opus est; sed nulla pars bile aut melancholiâ nutritur; ergo nec ad sanguinis constitutionem necessariæ sint æstimandæ. Non ignoramus assignatam melancholiæ divisionem in excrementitiam, & naturalem, quam sanguinis partem esse crassiorem, ex cujus abundantia & prævalentia temperamentum oriri melancholicum asserunt; cui verò, licet nomen imponatur, definitio non convenit: dari sanguinis partem crassiorem concedimus, sed vel hanc non esse melancholiam, aut male definiri illam statuimus. In liene, ut ex
de-

136 *De Affectione Hypochondriaca.*

definitione supra allata videri liceat, hanc generari, aut in ventriculum eructari; aut illorum omnium quæ à melancholia fieri dicunt, esse authorem, prorsus negamus. Effectus qui in humano corpore melancholiæ, cū in statu naturali conservetur, ascribuntur, sunt vellicatio in ventriculi orificio appetitum excitans, & vis concoctionem promovendi: cum autem naturæ limites excedat, Cerebri ac cordis spiritus obnubilat, tristitiam inde & effectum hunc hypochondriacum causat. Sed hi crassiori sanguinis parti duntaxat non conveniunt, sed potius acido illo & excrementitio humori assignandi sunt.

Excrementitiam autem melancholiam, ex professo non intendere naturam judicamus; cum in sano homine nec vomitu, nec successu, nec aliis excretioni dicatis secessibus, talis rejiciatur humor: nec in dissectione quidpiam illi reperitur simile, unde talem fingamus humorem. A liene non eructari aut inspirari in ventriculum ostendimus. Quod ad usum etiam & necessitatem attinet in sanis locum non habere existimamus; tantum enim abest, ut illi
manum

De Affectione Hypochondriaca. 137

manum ministret subsidariam, ut appetitui potius officere, & concoctionem impedire & depravare cernamus.

10. Appetitus illo non irritatur; famelica enim illa ventriculi contractio, non à vellicatione ab acido hoc succo melancholico, secundum Neotericorum placita: neque a sensu suctionis, & attractionis venarum inanitarum oritur: uti veteres excogitarunt medici. Non à sensu suctionis venarum, quia chylus à ventriculo secessit fibrarum ejus contractione; non suctione expromitur. Deinde non vellicatione ab acido irritatur, vellicatio partium nervosarum ab acidis humoribus, semper dolorem & molestiam affert. Neque ab assumptis tam cito sedaretur; sed præsens semper perpetuam excitaret vellicationem inspirata aciditas, quæ continuo à liene effusa non minus in ventriculi tunicas ageret quam in cibos assumptos; nulla intercederet quies, nec à ventriculo aut ab assumptis ob perpetuam inspirationem contemperaretur. Præterea, ut in praxi observatur, cum copiose acida hæc congeritur materia, in ventriculo, diu retardatur vellicationis illius sensus & cum

138 *De Affectione Hypochondriaca.*

cum rudiſibus acidis concomitatur etiam
continua inappetentia, & à cibis gra-
vedo moleſta. Itinera in tempeſtatibus
nivalibus, aut mora in nive longior, ap-
petitum egregie excitant; non autem
acidum hunc augendo humo em, vel in
liene aut ventriculo; tam brevi enim
ſpatio fieri nequit nova humoris gene-
ratio; ſed quia frigoris extremâ activi-
tate ventriculi, ſicut & omnium nervo-
ſarum partium fibræ maxime contrin-
guntur; & inde calor magis inclufus,
quam citiffime ingeſtorum ſolvit com-
pagem, ac celerius fibræ, fortiori com-
preſſione ſuum deponunt onus. Excita-
tur itaque fames cum ventriculi fibræ
continuata, poſt cremoris expulſionem
in inteſtina, actione ſe ſtringentes ni-
miumque contrahentes, à vehementi
conſtrictione dolo rem illum, quem fa-
mem & appetitum denominant, in ven-
triculo concitant. Atque ſic appetitum
non acido hoc effici ſucco, aut ventrum
ſuſtione, ſed fibrarum nimia conſtricti-
one fieri judicamus. Hoc autem ſubita-
neâ famis ſedatione, quam primum ven-
triculi cavitatem pene attigerunt cibi
vel potus, fit manifeſtum; tunc enim
ventriculo

De Affectione Hypochondriaca. 139

ventriculo rursus distento ab ingelatis, relaxantur fibræ nimis modo contractæ, & laboriosa strictaque compressio, in placidam gratamque mutatur relaxationem, sedatur dolor, tolliturque fames.

20. Concoctionem non adjuvat, quia in sanis nullum illius reperitur vestigium, in quibus tamen viriliter satis facultas hæc suum peragit officium, & sine illo fieri non dubitamus, cujus præsentiam ne ructus quidam acidus unquam confitetur. Deinde ut argumentum illorum qui contra calorem humidum, digestionis opificem militant, retorqueamus:

Quo quæque causa potentior est in natura, eo effectum suum potentius efficit. Si ab acido hoc succo perficiatur concoctio, quo magis in ventriculo abundat, eo cele ior fieri debuit concoctio, & majorem aciditatem continuo felicior digestio sequeretur, sed hoc falsum esse, vomitiones acidæ, quæ cum vitrioli spiritu aciditate sæpe contendant, cum inconcoctis hysterinis æpissime cibus testantur. Præterea quæ ventriculum perpetuis cruciatibus læssunt, ac fermentationem, æstum ac
flatus

140 *De Affectione Hypochondriaca.*

flatus generant, coctionem non adjuvant, sed aciditas illa fermentationem & ebullitionem parit molestant, atque ideo ventriculo nullo modo amica haberi poterit.

Talem vero in ventriculo sæpe reperiri humorem, præcipue in hypochondriacis; satis ex ægrotum querelis constat. Hæc scribenti mihi fæmina hypochondriaca de acidi hujus ferocitate multum conquesta, linguam, fauces, guttur ac labia, hujus per vomitum rejectione solum, excoiari ostendebat. Quomodo vero generetur hic succus acidus, aut quid sit, hic inquirendum est. De aciditatis seu aceti generatione non conveniunt authores. Alii à spirituum fugâ, alii à fixatione fieri contendunt. Sed ut perfectam generationis hujus ad discamus notitiã, Chymicorum implorandum est auxilium; quorum præparationibus, ut naturæ finem in ciborum digestionem & concoctionem in ventriculo, eundem quæsiverunt; sic & agendi methodum & media observarunt. In Chymicorum præparationibus digestionem semper præmitti necessarium esse comperitum est; qua particularum compage

soluta

De Affectione Hypochondriaca. 141

oluta quælibet pars sincera & immista
b invicem separari poterit. Solutæ par-
ticulæ ac liberæ, altera in alterutram
gens, motum quendam confusum &
uasi ebullitionem, quem fermentatio-
nem nominarunt, excitant: qualem in
musto aut cervisia nova, cum à fermenti
dditione totum ejus corpus commove-
ri, agitari, & effervesce videmus: quâ
major & facilior fit particularum solu-
tio, crassa à tenuibus separantur, ac la-
tantes omnes provocantur spiritus.
Particulis sic facta fermentatione libe-
ratis, digestionem fieri perfectam dici-
mus in chymicis; ac ventriculus hac
peracta operatione concoctionem suam
celebravit, & inde levi compressione
contentam in intestina depellit materi-
am, ut tinctura chylosa per vasa separe-
tur lactea: et tunc etiam in operationi-
bus chymicis suam inchoat distillatio-
nem, seu tincturæ separationem chymi-
cis. Si vero hoc fermentationis momen-
tum anticipans, distillare inceperit;
paucissimos accipiet spiritus, vel tinctu-
ram dilutam paucissimis impregnatam
particulis obrinebit. Si vero diutius
in fermentatione relinquatur materia,
acescit

142 *De Affectione Hypochondriaca.*

acescit statim, putrescit, mucorem contrahit, & paucissimos etiam reddit spiritus. In fermentationis anticipatione inopia fit spirituum, quia nondum perfecta fermentatione, in cæteris incarcerati particulis includuntur, nec ab illis separari poterint. In fermentationis tempore diutius neglecto, vel à sale acido figuntur, atque sic inseparabiles relinquuntur; vel solutis vinculis effugiunt & perduntur. Atque sic aciditatem in principio putrefactionis manifestari ejusque indicium esse constat: resque sola fermentatione ad separationem satis esse liberatas, priusquam acescere incipiant, etiam manifestum est. Agitationem illam autem & effervescentiã in fermentatione à mutua salium dissolutorũ inter se pugna fieri existimamus. Cum sales acidi in cæteris particulis effervescentiam & turbationem accendant, ut donec unus vel alter figatur, & mortificetur, nulla particulis reliquis concedatur quies. Si à sale acido cæteri figuntur sales, & mortificentur (quod mora longiori & temporis diuturnitate fit) in succum acidum degenerant: Si à cæteris figatur acidus, dulcescit statim, suamque

De Affectione Hypochondriaca. 143

ue amittit aciditatem. Cum ex corallium succo Limonum seu oxycanthi acido conficiatur syrupus, in primo congressu strepitus ac ebullitio cum insigni calore concitantur, quibus sedatis dulcescit succus, omnisque aufertur aciditas.

Deinde effervescentiam hanc & agitationem in fermentatione à salium diversorum (quorum unus est acidus) dissolutione fieri patet; quia in succis à quibus sal iste separatur talis non invenitur fermentatio, aut in quibus parva tantum reperitur quantitas, minor est turbatio aut tarda. In calce viva, aut succis à quibus abunde luxuriat sal iste acidus, quamprimum congregiantur sales, strepitus & incendium statim illorum indicant pugnam.

Quod vero ex salium pugna fiat, manifestum, est quia in tempestatibus humidis, & calidis illam melius succedere; imo cervisiam, & musta tali aëris constitutione, fermentationem renovare, & turbari rursus videmus. Cum scietur ab aëre humido sales dissolvuntur, ut priori opere soluti non fuere; ac novam inchoant fermentationem.

Quod

144 *De Affectione Hypochondriaca.*

Quod vero putredinis indicium haberi meretur aciditas, lactis indicat coagulatio, cum diutius in vase aliquo retervetur; cum sales sponte soluti, ab externo solum aëre commoti, totius dissolutionem inchoaverint: acescit statim, & putrefactionis indicia evidentissime inde cernuntur. Sic et liquores omnes, vegetabilium succi, carniū jura, ipsaque carniū substantia, nisi fumo & calore exiccata fuerit, unde salium dissolutio retardetur, quamprimum putrescere inceperint, aciditatis odorem & saporem induunt. Imo vasa ipsa in quibus lac aut ejusmodi succi putrescentes conservantur, tali inficiuntur sapore, & aciditate suā adhærente lac coagulant, cæterosque liquores acore, ut citius putrescant, inquinant. Præterea ut à putredine conserventur carnes, aut fructus à mulierculis sale aut saccharo condiuntur, quibus sal acidus figatur, & mortificetur; atque sic mutua pro tempore interdicitur pugna & particularum unio reservatur integra.

Hisce positis, Melancholiæ, seu aciditatis illius succi generationem, in ventriculo illustrare facile erit. Ventriculus sua

formâ

De Affectione Hypochondriaca. 145

omnī sacculum repræsentat membra-
reum, omni fibrarum genere, scilicet
rectis, obliquis & transversis, quibus se
indique stringat, contextum; utraque
jus orificia, & quo cibos assumpsit, &
uo rursus digestos in intestina exone-
nt; in suprema ejus parte posita sunt;
nde cibi quamprimum recipiantur
on statim suo pondere in intestina fe-
untur; sed illos primo levi fibrarum
ontrahione quasi sacculo inclusos com-
rimit ventriculus, & amplectitur; &
calore humido illius partiumque ad-
centium, comminuantur, dissolvantur,
& in lavigatam materiam, disjun-
is fermentatione particulis redigantur;
per pylorum teneriores partes in
estina continuatâ fibrarum contracti-
ne propellit. Si vero accidentali ali-
na, vel naturali fibrarum debilitate
ontingat, ut totum non exprimatur: il-
d quod in fundo remanserit, vel pa-
etibus adhæserit, longiori mora, &
rdiori fermentatione putrescens, a-
scit statim, & ingesta postea omnia,
dò ipsas ventriculi tunicas tali infi-
t sapore. Imò si multum hujus reliquæ
ateria in ventriculo fuerit collectum,

H majorem

146 *De Affectione Hypochondriaca.*

maiores semper acquirunt aco-em, imò
sæpissime spiritibus pane dixeram cor-
rosivis pregnans, ingesta omnia fermentat,
exagitat, eodem imbuit sapore &
ventriculi tunicas importune laceffit.
Donec tandem nausea irritatus, totum,
quod longiori spatio, leviori compres-
sione per pylorum pedetentim expres-
sus erat ventriculus, unica quasi con-
vulsivâ contractione, sursum rursus per
alterum orificium evomit, quod dentes
suâ acerbitate maximè ferit, & gulam
ardore conflagranti multum affligit.
Hinc aciditatem ventriculi tantæ apud
autores astimationis putredinis solum
esse progeniem, & appetitum frustrare,
concoctionem debilitare, ac multorum
inde in hypochondriacis symptoma-
tum, crudelem esse authorem constat;
nullibi naturale ejus reperitur in sanis
hospitium, aut parens.

In ventriculo virtutem seu faculta-
tem fermentandi, quæ calori in con-
coctione ministrat, supra concessimus,
quâ menstruum, potulenta scilicet seu
liquida ciborum pars impregnata, inge-
storum sales partesque solidiores citius
penetret, sequacemque ducat calorem,

ac

totius solvat compagem. An vero ta-
s naturaliter sit ventriculo innata fa-
ultas, aut à succo in illo, etiam dum
in utero continentur fœtus, incluso; aut
ostea a ciborum putrefactione tale ob-
nuit inquinamentum, quod à reliqua
nyli portione fovetur semper & auge-
ar; ulteriorem requirit examinatio-
em. Vituli seu agni sugentis stoma-
nus, aquâ licet sæpius reperita lavetur
multum, diuque maceretur, facultatem
non perdidit tamen, sed lac statim co-
at & congulat. Senioris vero stoma-
nus, qui non lacte, sed alimento nutri-
tur alio, feno scilicet aut gramine, non
si spatio longiori, & majore provoca-
s calore lac condensat. Miasmate sci-
cet à lacte impresso jam temporis diu-
urnitate evanescente, debilitatur illa
ogendi facultas. Adeo ut si non totum
cultatis à Miasmate, ab ingestis ja-
ncidus impresso, obtinuerit ventri-
ulus; illius augmentum inde petere ve-
simile judicamus. In Cœmeteriis pu-
icis, in quibus multæ ac frequentes
ant sepulturæ, præcipue, si madore
ulto irrigentur, corpora citius putref-
unt inhumata, quam in aliis locis. In

cœmeterio S. *Innocentii Parisiis*, in horis viginti quatuor sepulta putrescere aiunt, vivaque adhuc, animaque aliquid retinentia membra, quasi dilaniat penitusque dissolvit edax illud terræ fermentum. Putrida etiam poma proximis citissime adducunt putredinem. Ciborum etiam portionem jam concoctam, aliorum concoctionem multum accelerare opinatur Verulamius. Quia huiusmodi inquinamenti impregnata humiditas, ob familiaritatem citius & magis amice in penitiores ingestorum recessus admittitur, unde facilius fit partium solutio, & digestio seu corruptio acceleratur.

A concoctis seu putrescentibus cibis, non solum miasma hoc, seu fermentandi virtus ventriculi tunicis imprimitur, sed diversorum etiam ciborum aversionem & odium infigi verisimile est, cum prius in stomacho putrescentes nauseam inferrebant, tale in posterum tunicis durable infigunt inquinamentum; ut perpetuum illorum concilietur odium, ac hostili semper nausea tales respuant cibos, donec longiori temporis intervallo, miasma illud peregrinum exterminetur.

C A P. VI.

Historia cum causis examinatio.

UT causas assignatas sufficien-
tes, & vere hujus affectio-
nis esse causas illustremus, it-
arum cum diagnosticis in mo. bi. histo-
ria positis convenientiam examine-
mus.

I. Ventriculum Hypochondriaco-
rum laborare semper nec cibos ferre,
sed in materiam viscidam & acidam
commutare constat.

Neque mirum sane, cum in ipso la-
teat mali fomes & origo. Relaxatæ enim
ventriculi fibræ admissos cibos non am-
plectuntur, neque comminutos in inte-
stina propellunt; sed in fundo ventri-
culi, quasi in sacculo, diutius commo-
vantes putrescunt, & in humorem aci-
dum ac viscidum degenerant, unde per-
petua fermentatione non solum ingesta
eadem inficiantur tinctura, sed & ipsæ
ventriculi tunicæ, contagio acido im-
pregnatæ, cibos & potus quoscunque

150 *De Affectione Hypochondriaca.*
eodem semper tingunt inquinamento.
Hinc non solum chylus generatur vitio-
sus, sed & ventriculum ac hypochondria
cum dolore insigni tendentes semper
excitantur flatus, qui à succo illo acido
erumpentes acrimoniæ participes, ner-
vosum ventriculi orificium vellcantes,
dolorem exasperant, cardialgiam & syn-
copen quandoque efficiunt. Perpetua
vero ciborum agitatio oritur, fermenta-
tio & quasi ebullitio; unde tenuiores
illorum sublimatæ particulæ, os ac lin-
guam saliva & humiditate aquea re-
plent; atq; inde frequens sputatio prin-
cipii hujus affectus comes reperitur in-
separabilis. Cum vero Intemperies in
ventriculo adoleverit, vigetque acidi-
tas, tunicæ exiccantur nervosæ, & mo-
lesta inde excitatur, potulentis non ex-
tinguenda, sitis. Furiosa hæc in ventri-
culo humorum commotio demulceri
nequeat, priusquam viscidus ille ac aci-
dus ciborum cremor vomitu rejiciatur;
unde furor paulo lenitur symptoma-
tum, qui à ciborum ingestione statim re-
crudescit. Neque aliquando melior suc-
cessus fortunat jejunos; quorum ventri-
culis viscida illa ac limosa adhærens
mate-

De Affectione Hypochondriaca. 151

materia, vellicationis ac tensionis author perpetuus evadit, neque quietem, vel minimam sperat doloris intermissionem hypochondriacus, priusquam potulentis ferina illa lenitur acerbitas. Ventriculum ita & vacuum, & cibis refertum semper laborare visum est: a dolore scilicet extersivo, à flatibus nimium tunicas ejus tendentibus; cum maxima ciborum pars fracescit, & fermentationis vi facessit in flatus; vel cum aciditatis acrimonia tunicæ adeo vellicantur nervosæ, ut nausæ & continuo vomendi urgentur desiderio, nisi potulenta aliqua ingesta materia diluatur & contemperetur succus iste acidus.

Hæc ciborum subita in flatus resolutio, dolores in dorso sæpe procreavit, & calculi terriculamenta simulavit, imò ab incautis pro nephritico sæpe curatur medicis, dum distenta flatibus intestinæ, ligamenta, quibus dorso affixa propendeant, magis quam par est extendant, & doloribus tensivis in dorso excruciant ægros.

Temperamenta cholericæ & habitus corporis tenuior furori hujus mali potissime

152 *De Affectione Hypochondriaco.*
sime subjiciuntur quia à caloris aug-
mento dissipantur magis spiritus, & ti-
biæ laxiores & magis flaccidæ reddun-
tur; adeo ut assumpti cibi in ventriculo
rite comprimi, & dissoluti feliciter ex-
pelli nequeant, sed in acidam, viscosam
& acerbam degenerant materiam; Quâ
calor viscerum, hepatis scilicet ac lienis,
magis quam par erat exagitans, in flatu
abunde resolvit, atque hinc affectioni
huic magis obnoxii inveniuntur chole-
rici quorum viscera intemperie labo-
rant calidiori: viri etiam & ætas media,
quorum calor naturalem & proportio-
natam humidi commisionem supera-
verit, hoc magis infestantur malo,
quam faminæ aut adolescentes; Hinc
habitus corporis extenuatur semper, ne-
que pinguescunt, dum malo laborant
hypochondriaco.

Alvus semper adstricta est; pigrè sua
deponit excrementa. Cum ventriculus
tarde suum exequitur officium, venter
difficiliter suum solvit tributum. Male
concoctus ciborum cremor fit viscidus,
& in intestinis tenuiori per læteas pri-
vatus succo, multo tenacius illorum pa-
rieturibus adhæret, & difficilem reddit
excre-

De Affectione Hypochondriaca. 153

excretionem. A limosis etiam primæ
concoctionis succis obstructa in hepate
vasa cholodocha, expultricis denegant
stimulum, adeo ut bilis acrimonia ad
evacuationem non sollicitantur inte-
stina, sed calore exiccata, in scybala for-
mantur excrementa, & raro excernun-
tur. Flatus interim retenti abdomen
& hypochondria tendunt; atque hinc
rugitus & murmura in coli cellulis in-
flatis, ad latus sinistrum præcipue, audi-
untur. Quæ non sola excruciant ægros,
sed fluctuatio à liquidis ventri. uli fun-
do contentis, anxietate & querelis soli-
citat.

Quandoque à ventriculi & intesti-
norum lubricitate, acidus ciborum cre-
mor viscidus ac fæculentus lactearum
ora præterlabens gracilia, liquidiores
alvi fæces, sed ob visciditatem limosas,
terrestres, bubulo stercorei similes red-
dit, plerumque nigras. Hæc alvi lubri-
citas non accidit solum, quia ora lactea-
rum vix meabilia reperiantur, dum à
copia viscidæ hujus materiæ, tota inte-
stinatorum oblinitur cavitas, ut in mem-
braneam nonnuncquam incrassetur duri-
tiem, quæ lactearum ora protinus oc-

154 *De Affectione Hypochondriacâ.*

cludat ; Sed quia aciores à succis red-
dantur acidis , nimum expulsiuam sol-
licitant facultatem , ut nondum chylô
privatæ liquidiores egerantur fæces, ac
plerumque nigræ. Vitriolata enim illa-
rum aciditas cum bilioso sale conjuncta,
nigredinem statim concipit, ut in omni
saliû cum vitriolo committione videre
liceat. Si diu obstructa fuere vasa choli-
docha, jamque reſerata copioſe veſiculæ
biliaris deſuere recrementum; humo-
res acres & exaſperati, alvi fluxum ſæpe
excitant valde moleſtum ; tunc biliôſû,
cum excrementa flavo vel viridi tingun-
tur colore , à copia bilis effuſa; ſi vero
copia acidia ventriculo effluentis ſucci
biliôſas figat ſales , nigras reddit fæces,
quas melancholicas nominarunt deſe-
ctiones, quia nigro inficiantur colore.

Æſtus in hypochondriis, moleſto ar-
dore nunc in dextro, plerumque autem
in ſiniſtro, nunc utroque latere miſellos
excruciat, qui ab ingeſtis non extingui-
tur, ſed fermentatione perpetua magis
excandescit. Acidus enim ille ac fervi-
dus à putrefactione in ventriculo hu-
mor, quo majorem concitat fermenta-
tionem ac motum, eo & majus parit in-
cendium;

De Affectione Hypochondriaca. 155

cendum: à motu enim nascitur calor. Porro in aciditate calor latet fortis, uti vis illius caustica abunde testatur, non minore ardore aut vehementia pungit acidus succus, quam liquor fervidus; vitrioli oleum caloris æque ac aciditatis effectus commonstrat: acidisque vomitionibus non minus calore excandescit guttur, quam aciditate exasperatur. Imo sæpe tanta est hujus succi acrimonia, et diuturniori per vomitum ejectione in morbo hoc excoriatum noverim œsophagum: & laryngem contactu solum adeo exasperatum & exiccatum, ut vocem raucam & insonoram redderet, imo gramen & plantas acido hoc per vomitum rejecto conspersas succo, exarescere vidimus, adeo ut vitrioli oleo aciditate & vi caustica contendere videatur. Mirum itaque non habeatur si æstus generet in ventriculo; qui cum à flatibus in utrumque extendatur latus, in hypochondriis etiam utrisque æstuantis hujus humoris furorem hospitare sentiat æger.

Neque in ventriculo solū furentis hujus succi malitia reperitur, sed cū chylo distributus efficit ut ejus fermentatione tota fervescat sanguinis massa, in qua salium diversorum pugna, in toto venoso genere

156 *De Affectione Hypochondriacæ,*
genere tumultuosam concitavit ebulli-
tionem, quæ nunc in hepatis, nunc lienis
vasibus inchoata, æstum & ardorem
nunc in dextro, nunc in sinistro late: e
procuravit.

Urina nunc tenuis (paroxyfmi instar-
is semper indicium) sine, vel cum ad-
modum parvo sedimento, & inæcucosta
est; plerumque turbida, crassa, rubra,
acris ac fatida, cum sedimento rubro,
fabuloso, arenularum instar, matularum
parietibus adhærente cernitur.

Urina ex potulenta & aquosa ciborum
parte constituitur, quæ prout majore
vel minore salis ciborum copiâ impreg-
netur, & quo longiori vel breviori spa-
tio à calore viscerum vel debiliori, vel
forti coquatur, coloris etiam diversita-
tem obtinuit. Lixivio solum quovis sa-
le impregnato, cœctione duntaxat diu-
turniori, vel breviori, omnes urinarum
colores simulavimus. Aqua multa cum
sale paucò admixta & parum cœcta, lixi-
vium pallidum, tenue & aquosum red-
didit. Si vero diutius cum majore salis
copia coquatur, saturatum magis statim
induit colorem, vel flavum, subrufum,
rubrum & fuscum.

In-

De Affectione Hypochondriaca. 157

Inconcoctis ita ciborum particulis à debili & relaxato stomacho, pars potulenta citissime dilabitur, tenui solammodo infecta tinctura; sales in ventriculo non separati dum chylus efficiatur, in corde & venis cum fit sanguis, serum non tingunt: primæ coctionis erro es non corrigit natura in secunda; adeo ut si nulla fuerit particularum in ventriculo solutio, cibus adhuc non digestis, & indissolutis, in venoso genere nulla sequetur separatio & tinctura. Atque sic potulenta ciborum pars intincta pæne, paucisque salium impregnata particulis ad renes corruit, & urinam tenuem ac pallidam efficit sine sedimento.

Urinæ sedimentum est excrementum concoctionis in corde & toto venoso genere, qua deficiente mirum non est, si & illo destituatur urina. Hæc urinæ tenuitas instantis paroxysmi est indicium. Quia urinæ tenuitas concoctionis debilitatem arguit; unde cibus in ventriculo non concoctis, flatus copiose excitantur, qui symptomatum plurium auctores sunt; Et non cocta in acorem degenerant ingesta, quorum fermentatione
furenti

158 *De Affectione Hypochondriaca.*

furenti repente omnia exasperantur
symptomata, & fit paroxysmus:

Plerumque vero crassa, turbida, ac
rubra cum sedimento rubro & sabuloso
hypochondriacorum fit urina. Cum
scilicet obstructa in hepate vasa choli-
docha, excrementum non deponunt
per intestina biliosum; sed cum sero
per renes excernitur; tunc crassa fit u-
rina, turbida, fetida & acris cum sedi-
mento rubro ac crasso, nitente, arenu-
larum instar, parietibus matularum ad-
haerente: crassiores bilis particulae in-
star lapidis saepe in ipso hepatis concre-
scunt parenchymate, multoque sale a-
bundant, quae non solum urinas saturo
tingunt colore, sed & sedimentum
crassum, sabulosum ac splendens saepe
reddit. Si vero acidus ille succus co-
piose à ventriculo venis communicetur,
in toto venoso genere sanguinis ac hu-
morum magna fit commotio, & si à
sale acido figantur reliqui sales, fit
urina nigra, quae copiose reddita, ma-
teriam peccantem secum duxit & pa-
roxysmum solvit.

Anxietas, cordis palpitatio, pulsus
inordinatus intermittens, & saepe lipo-
thy-

De Affectione Hypochondriaca. 159

thymia, inter signa enumerantur pathognomica. Symptomata hæc cum hystericis communia habent hypochondriaci; & à sanguine tenui ac flatulento originem petunt; sanguis hypochondriaco um tenuis à chylo aquoso indigesto, particulis fibrosis in ventriculo non separatis, generatur; diluta & tenuis cibo um tinctura tenuem & pallidum constituit sanguinem. Hic subito nonnunquam à succo exagitatus acido, ac fermentatione commotus, fervidus ac flatulentus cum impetu majori sæpius quam debuit in cordis thalamos irrumpit; unde motus concitator, frequentior ac rapidus subito conciliatur, quo sinus suos ab æstuanti liberet inimico; quo detumescente, ordinatè rursus cor suas perficit contractiones: atque hunc motum inordinatum palpitationem vocant: cum scilicet ab æstuanti sanguine subito & confertim in cordis ventriculos conflente, facultas expulsiva validis ac crebris contractionibus ad expellendum onus illud peregrinum & molestum instigetur. Atque hoc fit æqualibus nonnunquam motibus sed violentioribus quam par erat.

Ali-

160 *De Affectione Hypochondriaca.*

Aliquando inæqualibus, cum impeditos aliquos pulsus necessitate magis urgente, unico sequente majore reficiat. Aliquando cordis ventriculi adeo sanguine hoc tenui ac flatulento, confertim irruente infarciuntur, ut distenti aliquantisper à flatibus, subito rarefactis, sine motu retineantur, pulsusque plane intermittit. Deestque una, vel duæ, vel tres pulsationes; verum postea cor rursus discussis flatibus motum aggreditur. Si verò diutius continuatur hæc ventriculorum inflatio, in motu plane deficit cor; sequiturque, reliquis partibus, denegato sanguine vitali, lipothymia: Anxietas & gravitas circa cor semper contristant ægros, dum scilicet sanguinis tenuioris fermentatione à succis fracidis, subitaque rarefactione, cordis sinus, flaccidique pulmonum lobi majori quam par erat copia infarciuntur: adeo ut motu libero, ac facili, cor suos thalamos ventilare nequeat.

Eodem modo distenta pulmonum vasa respirationem reddunt difficilem; præcipuè si motu violentiori subito rarefit sanguis, jam a tenuitate

De A
tate
mobi
fricti
Ha
exagi
capit
pe, v
nonnu
is nra
bit v
terfiv
pletio
cipitu
aliqua
ticula
fione
negate
loquel
caligo
nervof
sequit
etiam
na ab
tus, t
cruciat
nerate
deficia
inditum

De Affectione Hypochondriaca. 161

tate & perpetua fermentatione satis mobilis: hinc pectoris sentiunt constrictionem graviterque respirant.

Hæc flatulenti & tenuioris sanguinis, exagitatio rapidusque motus ac fervor capitis concitarunt dolores: mania sæpe, vertigines, epilepsiæ & apoplexiæ nonnunquã authores. Cum enim tenuis nimiumque rarefactus sanguis cerebri vasa maxime distendat, dolores tensivos parit; nimiaque vasorum repletionem liber spirituum motus interceptur; adeo ut nunc singulæ, nunc aliquæ solum deficient partes. A particularium nervorum scilicet compressionem partibus aliquibus spirituum denegatur influxus; Hinc sæpe deficit loquela, linguaque riget, circa oculos caligo obversatur. Aliquando totum nervosum genus spiritibus privatur, sequiturque Apoplexia. Hinc animi etiam depravantur facultates, Memoria aboletur, phantasia turbatur, motus, tristitia, falsoque imaginatio excruciat. A malo sanguine impuri generantur spiritus, & si in instrumentis deficiat, actiones nunquam perfectas instituit natura.

Si

162 *De Affectione Hypochondriaca.*

Si vero flatus in cerebri substantiam erumpentes cum spiritibus uniantur animalibus, vertiginem causant. Atque hoc fit cum flatus subito à sanguinis fermentatione rarefacti, a duriori cranio, densisque membranis reverberentur, atque hinc sequentium copia pressi, exitum qui in summo negatur, a latere quærentes, ac undique conclusi circulari circumferuntur motu. Hinc ob spirituales similitudinem cum spiritibus (qui suâ natura mobiles semper sunt & inquieti) facile commisti, eodem modo illas etiam circumducunt: unde objectorum species spiritibus communicata, quasi circulariter etiam mobiles representantur, omniaque ab extra circumferri videntur.

Hæc sanguinis tenuioris fermentatio vigilias etiam somnumque perturbatum, præcipuè post mediam noctem efficit. Ad meridiem nocturnum bene dormientes, postea insomniis terrore plenis, & vigiliis molestantur; præsertim si cœna largiori, vel sero ingesta ventriculus gravetur, ac tarde suum perfecerit officium. Tunc chylus aciditate majore infectus cum in media nocte

De Affectione Hypochondriaca. 163

nocte distributionis scilicet tempore, reliquo admisceatur sanguine, nova in venis inchoatur fermentatio & agitatio. Spiritus animales fervore sanguinis concitantur, benignique vapores, qui spiritus quodammodo figentes a motu ad quietem invitant; turbulenta illa fermentatione dissipantur, spiritusque rursus diffluunt, & ægri somno excitantur. In quibusdam vero cum peracta hac fermentatione spirituum sistatur furor, placidè rursus post tertiam vel quartam horam manè succedit somnus.

Pulsatio in Hypochondrio sinistro, præcipuè si motu vehementiori aut ira commoveatur æger, magna sentitur. Atque hoc fit a motu arteriæ magnæ ac furculorum cæliacæ sub colo & ventriculo flatibus maximè distentis, recumbentium, cum ventriculi, ac coli inflati latus inferius pulsaverint; in superius etiam flatuum constrictorum motu continuatur pulsus, & extrema admotamque manum ferit. Arteriæ primo tunicas inferiores seu posticas, illis sc. proximas flatibus tensas pulsant; hinc inclusus agitur flatus, qui
latus

164 De Affectione Hypochondriaca,

latus oppositum movet, quo commoto, moventur etiam extrema; illisque superpositam innum, veluti in tympano bellico, percusso capite moventur statim chordæ in latere opposito.

Post partum facies rubore conspersa multum accenditur; quod non tantum à nova sanguinis fermentatione & agitatione accidit, quæ causarum prioritatem obtinuit, unde majorem obicit fervorem, ac tenuitatem, magisque vasa distendit: sed quia ventriculus jam flatibus tensus, majori nunc ingestorum copia infarctus, Aortam adeo comprimit, ut à corde deorsum sanguinis impediatur motus circularis, & à cordis propulsus ventriculis, sursum potius in capitis & pulmonum vasibus propellitur; unde difficilior etiam post partum redditur respiratio, gravatur caput, venæque capillares in facie, tenui frequentique infarctæ sanguine & incendium & ruborem faciunt; A difficili etiam respirazione augetur rubor, cum vel pulmonibus otiosis aut nimium infarctis; à Jugularibus venis recurrens non admittatur sanguis; ut in suffocatis &

Asthma-

De Affectione Hypochondriaca. 165

Asthmaticis videre liceat ; quorum
pulmones agrè moventes, à faciei &
capitis venis majoribus & capillaribus
nimium infarctis, sanguinem rela-
bentem non admittunt, sed faciem
rubicundam aut lividam semper relin-
quunt.

C A P.

CAP. VII.

De juvantibus in Hypochondriacis affectibus.

Remedia quibus malum hoc profligare conantur medici, non minus causas stabiliunt, assignatas.

Affectum hunc & ægro & medico difficilem alvi laxitate moderatâ, aut vomitu cum *evpœia* demulceri aiunt. Quia hisce evacuationibus, acida illa, limosa ac flatulenta materia à ventriculo & intestinis deturbatur, & nisi frequentia nimis peccant, magnum inde sæpe expectatur levamen; frequens vero horum remediorum usus, ventriculum debiliorem, atque laxum magis efficit; fortiora etiam medicamenta, viscera debilitant, & calefaciunt, humoresque nimium commoventia paroxysmum asperiores generant, atque sic in mali causam degenerat remedium.

ca. *De Affectione Hypochondriaca. 167*

A narium hæmorrhagia, hæmorrhoidum apertione, mensium profluvio, & varicibus etiam expectatur salus. Sanguinis ebullientis & agitati diminutionem non parum prodesse observarunt & medici & ægri: Hoc enim modo cerebrum à furenti non provocatur & accenditur sanguine, sed spiritus suos feliciter satis componit & distribuit; ut ventriculi fibræ fortiùs constringentes, cibos & meliùs amplectantur & expellant, ac vapores à pastu benigni, aciditate vel acrimoniâ infecti nullâ, spiritus illos jam facile ad quietem & somnum disponunt. Pulmonum vasa ebullienti non infarcta sanguine, non gravant respirationem; sed facile musculorum motum flaccidi sequuntur pulmones. Ventriculus, minori partium adjacentium infestus calore, rectius suum exequitur officium; spiritus animales nimio non dissipati sanguinis calore, fibras inflant, & contrahunt, ut ingesta faciliùs concoquat stomachus, digesta citò in intestina comprimant, ut mora longiori acido illo non infecta inquinamento, singulis alimentum præbeant idoneum.

Hæmor-

168 *De Affectione Hypochondriaca.*

Hæmorrhoidum vero apertio vel arte vel natura instituta, majorem ideo attulit utilitatem, quam venarum reliquarum sectio; quia ventriculum, intestina, cæteraque abdominis viscera immediate magis lacunat; unde sanguinis circa ventriculum diminutus fervor, flatus tam copiosè non excitat. Hæmorrhoides immediate magis à visceribus abdominis derivant, quia venæ hæmorrhoidales ab arteriis mesentericis suum recipiunt sanguinem, è quibus effusus, à Cæliacæ & Mesentericæ superioris surculis (hepati, ventriculo & lieni famulantibus) ob originis vicinitatem immediatè magis derivatur sanguis, unde minor circa ventriculum, hepar & lienem sanguinis reperitur & quantitas & fervor, sæliciterque magis succedit concoctio. In brachii verò vel pedum venis, majori à visceribus concoctionis distantia separatis, non tam immediata est derivatio, ideoque minus profuit.

Eadem ratione in mulieribus mensium profluvio symptomatum horum demulceri furorem est compertum. Atque hinc rarò faminas invenire licet

hypo-

De Affectione Hypochondriaca. 169

hypochochondriacas. Menstruali enim evacuatione à ventriculo vicinisque visceribus derivatur sanguis, & contemperatur ejus orgasmus, adeo ut facilliter sua exequantur officia. Si verò deficiat hoc naturæ præsidium, ventriculi, hepatis, lienisque vasa statim sanguinis pleniori gravantur infarctu, ut cibos nec appetant nec digerant, sed sub flatuum ac sanguinis accensi copiâ laborantes, aut à malo hoc plerumque incurabili, aut passione hystericâ cruciantur.

A varicibus etiam sæpe obtinere salutem, quomodo verò varices vel morbum, vel morbi causam, aut symptomata diminuant, inquirendum est. Varices ab humoribus melancholicis, ac crassis in venis congestis, illarum tunicas tendentibus fieri contendunt medici. Quomodo verò humores crassi in venis congeri poterint, sine vasorum obstructione, impedita sanguinis circulatione, rationi consentaneum non est. At obstructa vasa affectum hunc non tollunt, imo inter causarum catalogum hujus mali enumerantur. Vancum itaque alia est indaganda generationis

170 *De Affectione Hypochondriaca.*

rationis via: & a laxatis in parte aliqua venarum fibris, a nimia per flatus tensione illos generari animadvertimus. Cum fibrarum (quocunque modo debilitentur) laxa sit actio, ut æqualibus contractione non contendant viribus, sed in parte hac laxiores, magis pressioni cuiuslibet facile cedant: Flatus tunc in sanguine fermentatione semper commoti, locum quærentes ampliorem, venarumque latera tendentes, laxatas fibras propellunt magis, eoque in loco tunicam in tumorem mollem, & pressioni cedentem attollunt, quem vertecem appellant. Quomodo vero hi venarum tumores affectum hunc lenire poterint inquirendum est. Flatus in sanguine commotos, multorum circa ventriculum, pulmones, cor, ac cerebrum symptomatum authores fuisse diximus, qui cum in extremis, tumoribus hisce varicosis diversorium offendant; tantâ violentiâ interna illa non excruciant viscera, atque sic sub minori paroxysmi ferocitate laborant ægri; levantque dolorem varices revullis a visceribus ad extrema flatibus.

Amara

De Affectione Hypochondriaca. 171

Amara omnia profunt & ventriculo amica habentur : laxatas quia fibras sua stipticitate contrahant, ac sale quo maximè abundant putrefactionem retardant, acidos in ventriculo figunt succos & edulcorant, limosos etiam & viscosos, hepatis aliorumque viscerum obstruentes vasa, abstergunt humores; ac superfluam, qua relaxantur fibræ, absumunt & exiccant humiditatem. Dulcia é contra, fibras relaxant, ac spiritibus suis corrosivis sanguinem accendunt & fundunt, adeo ut in omni salium suctu, majori violentia in flaccidas & debiles statim ducatur partes, spiritusque dissipando, laxiores illas & debiles magis reddat.

Diureticis etiam (dorente natura) mali hujus profligatur furor. Quia sic à sanguine succi illi per urinis separantur acidi, ut fermentatio illa in venis contemperetur molesta. Diuretica omnia multo sale gaudent, qui non solum tenuem illam & aquosam sanguinis partem separat, & ad renes invi at; sed & succos figit acidos; & cum sero propellit, omnique resistit fermentationi.

172 *De Affectione Hypochondriaca.*

Nova nondumque defæcata cervisia salis manipulo, aut absinthio, (in quo multum salis reperitur) infuso, clarescit; & fermentatio, quâ turbulenta & crassa fit, statim sedatur, crassæ & turbidæ præcipitantur particulæ, acidi figuntur sales, & dulcescit: Atque hac ratione tartarum, absinthii & centaurii sales tanti sunt in curatione hujus mali valoris; quia succos figendo & præcipitando acidus, fermentationem tollunt, atque sic sine tumultu & turbatione cibi in ventriculo dissolvuntur, & sanguis per totum pacatius circulatur Microcosmum.

Efficacissima vero chalybs & acidulæ habentur remedia; non autem quia pondere suo aut proprietate aliqua obstructions referant, ut humores melancholici sic per sedem excernantur nigri, uti somniarunt medici; sed ob facultotem stipticam.

Acidulæ ideo profunt, quia chalybis vitriolo impregnantur: chalybs vero profuit, quia sale vitriolato abundat, qui stipticam & stringentem habens facultatem partes constringit laxas, atque eo nomine malo huic adversatur.

Laxitas

De Affectione Hypochondriaca. 173

Laxas & flaccidas ventriculi fibras morbi hujus, sicuti & aliorum plurimum fuisse causam diximus; quomodo vero à ferri stipticitate subsidium & curam obtinuerunt inquirendum est.

Chalybis vitriolum est stipticum egregium, laxatas partes contrahit ac figit, flaccidas cogit ac firmat, ac disjunctas unit, debilesque sic confortat ac roborat, ut quævis suum fælicius perficiat opus. Hoc autem agit vitriolum vel superfluum & relaxantem diluendo humiditatem, ut è poris facilius exprimatur; & inde partes cogendo, sic unit & firmat; ut peregrinos tam facile non admittant humores; vel fibras exiccando, firmiores reddit, ut spiritus influentes facilius illas impleant & contrahant. Quod vero vitriolum partes condensat & contrahit, docet satis linguæ asperitas & contractio, si modo leviori tactu in illam affricetur. Panni lanei etiam qui illo tinguntur, duriores videntur, & asperius tactum feriunt, quam qui alia inficiuntur tinctura. In ventriculo itaque acceptum hoc vitriolum laxatas fibras contractiores & conslipatas magis efficit, ut ingestos cibos asperius am-

174 *De Affectione Hypochondriaca.*
plecti; & digestos facilius exprimere poterit, ut nihil in fundo acescere relinquantur, sed probe concoctus & dissolutus cibus, continuata contractione in intestina expellitur totus; ubi nova (adjuncta bile) inchoatur fermentatio & inde perfecta præcipitatur ac separatur ciborum tinctura, lacteis colligenda. In quorum ora fibrarum intestinorum continuata contractio impellitur, non suctione attrahitur. Quanto autem intestinorum fibræ fortius se stringant, tanto rectius per lacteas distribuitur chylus; si vero laxiores reddantur, flatibus statim distenduntur intestina, ut chylum ab excrementis, illorum compressione ac constrictione separare nequeant. Quæ intestinorum levitas & fibrarum laxitas, vitriolo hoc chalybis facilius etiam corriguntur. Cæteraque viscera contracta ac firmiora hujus stipititate reddita, omnem respuunt humiditatem superfluam, neque flatuum tensioni immoderatae cedunt; sed omnes partium fibræ æqualiter tensæ, & contractæ æqualibus omnem violentiam opponunt viribus.

C A P.

C A P. VIII.

De nocentibus in Hypochondriacis.

NOcent primo in diata errores cum vel non iusta quantitate, aut tempore non opportuno ingerantur, aut qualitatibus nocivis impregnentur cibi.

Cibi licet succi benignioris fuerint, multumque nutrimenti facilisque concoctionis habeantur, si quantitate nimia ventriculi distendant fibras, ut expulsionis tempore debito non sufficiant, acescunt statim, atque hinc molesta incitatur fermentatio, totaque inficitur chyli massa.

Siquidem si indigestis prioribus aut faltem è ventriculo cibis non exclusis, ingerantur alii; illorum fracida putredo, atque inde fermentatio molesta posteriori resolutionem impedit, & chylum viscosum, acidum & flatulentum generat.

Si

176 *De Affectione Hypochondriaca.*

Si qualitatibus gaudeant nocivis, quæ scilicet vel partium separationem retardare, aut ventriculi actione pertinacius resistere poterint. Quæ etiam ventriculi fibras nimia imbuunt humiditate, easque relaxant; aut acrimoniâ ferina ad expulsionem præcipitem excitant. Si particulis flatulentis luxurient, qualia sunt fructus hortarii, qui non solum flatibus fibrarum contractionem impediunt, sed facile ac cito putrescentes acorem contrahunt. Et quo magis spiritibus fermentatione hac exaltatis abundant, eo citius, ac majorem, asciscunt aciditatem. Succum enim spirituosum si à cæteris post fermentationem separentur particulis mitem ac blandam exuentes naturam, vinosi fiunt; sed si diutius quam par erat cum fæculis una commisceantur, à solutis salibus præcipue acidis figuntur rursus, eoque majorem contrahunt acrimoniam & ferociam, quo magis spiritibus abundant vinosis.

Ob hanc itaque rationem inimica esse omnia observantur vina, liquores fortiores & spirituosos, qui in ventriculo aciditatem majorem acquirant, & fermentationem illam ac turbationem, Hypochondriacis

De Affectione Hypochondriaca. 177

pochondriacis assuetam, pertinaciorē ac citius concitant, quam liquores alii mitiores ac minus spirituosi.

Vigiliæ nimia, exercitia immoderata, animi nimia intentio, lucubrationes, præsertim à cœna, & animi pathemata affectum hunc fovere & augere solent. Quia caloris ac spirituum revocatione vel digestionem in ventriculo retardant, aut quia sanguinem spirituosum nimis ac flatulentum commovent nimium & colliquant, unde fermentatio universalis conciliatur, & in furorem adiguntur particulæ spirituales somnesque exinde læduntur actiones.

Otium denique ac vita sedentaria nocent quia partes emolliunt ac fibras relaxant, unde in extremis adeo feliciter sanguinis, non perficitur Circulatio; sed in vasibus præcipue majoribus celebratur. Atque inde ad interiora retractus calor, ea relaxat nimium ac debilitat, ut rite sua exequi officia nequeant.

C A P.

CAP. IX.

An chalybs in Affectione Hypochondriaca Utilis sit?

IN affectionis hujus curatione multum celebrari chalybem, & veterum & recentiorum observationes abunde testantur. Quomodo vero quave virtute aut energia tale præstat officium, controvertitur. De temperamento non minus litigantes; nonnulli illum temperatum, alii frigidum, alii calidum, & siccissimum esse; atque ideo in hac affectione minus convenire, volunt. Alii pondere partes obstructas permeare, & ita ab infarctu liberari vasa contendunt. Alii abstergendi & aperiendi vim habere statuunt, atque sic mucosas obstruentefque particulas eliminari volunt, cum humores à parte cui adhæreant quasi abradat. Alii peculiarem cum humore melancholico & adusto habere cognationem,

De Affectione Hypochondriaca. 179

tem, atque ideo illam seu atrahere
seu imbibere, & cum eo uniri autu-
nant, cum bilis atra seu melancholia
vitriolatae naturae sit particeps, & fer-
ruginei quid sapiat, quae cum crassiori
chalybe unita per alvum exturbatur:
Alii illum astringere; calorem & hu-
morum efferuescentiam reprimere; at-
que ideo in dysenteria se utile habetur
remedium. Alii illum desiccare & ul-
cera agglutinare. Alii alvum turbare,
vomitumque ciere; alii vomitum si-
stere; ac reprimere contendunt. Adeo
ut non leve foret negotium determi-
nare, an consultius illi fecerint qui in
dysenteria & haemorrhagia (ut sistatur
fluxus) chalybis suaserunt usum: an
qui in viscerum & mesenterii obstru-
ctione ut fundantur humores & reserata
vasa infarctus exturbent suos, usum eti-
am suadeant chalybis. Sine discrimine à
medicis praescribitur, & experientia ap-
probat usum: non solum haemorrhagias
aliosque sistit fluxus, sed & hepatis lienis-
que obstructionibus aperiendis utilis est.
Diversitatem operationis quaerunt
nonnulli ex diversitate praeparationis.
Alii ex quantitate & proportione do-
sibus; alii ex sulphuris & mercurii com-
missione,

missione, aut fuga, cum igne violentiori absumantur.

Sed de hisce audiamus Senertum. Preparationem quod attinet, licet plures (inquit) illum resolvendi apud chymicos reperiantur modi, omnes ad mutationem in vitriolum aut vitriolatam naturam tendunt. Præparatio itaque non diversificat effectum, cum ab illa, quæcunque fuerit, solum resurgit vitriolum, aut quid vitriolatum: quod ratione suarum qualitatatum, aut partium distinctione, diversos effectus producere nequeat. Alius itaque agendi modus quærendus est, & quomodo vitriolum hoc chalybis tam solvendo quam stringendo præstet, videamus.

Vitrioli virtus propria est constringere; de quo Galen. Lib. 9. De siml. medic. facult. *Vehementissima adstrictioni admixta est caliditas non instrenua; constat ergo, quod maxime condire & servare carnes humiditas potest, nimirum caliditate humiditatem absumens, atque adstrictione substantiam contrahens & constipans; hoc enim opere nonnihil humiditatis ipsius exprimit constringit, etiam desiccatur atque contrahit in se substantiam carnis. Vehementissime adstringit*

De Affectione Hypochondriaca. 181

ringit vitriolum; chalybis etiam omnes præparaciones vitriolum efficiunt: cum vitriolatæ naturæ unus & idem est modus agendi, *humiditatem caliditate absumens, & adstrictione substantiam contrahens & constipans* facultate astringentia & restrictiva, qua maxime pollet, chalybem actiones hæc utraq; efficere dicimus.

Fluxus omnes, hæmorrhagiam, & dysenteriam stipticitate sua cohibere facile conceditur. Intestinorum lubricitatem & laxitatem constringit; poros constringendo sudores reprimat; hæmorrhagiam sistit, aperta vasa restringendo consolidat, expectorationem prohibet, in vasa cohibendo angustiora reddat.

Quomodo verò sua stipticitate contrariam peragit actionem, & obstructions, uti volunt Medici, referant, non tam certa fide amplectitur. Cæcæ medicis, mensuris suppressis, & hypochondriacis chalybis usum suadent, ut hepatis lienis ac uteri obstructions eliminentur; & effectum expectationi respondentem inveniunt, lunare tributum addit non menstruata; floret facies hecticæ, & hypochondriacus suos non metuit timores. An vero hoc agit
chalybs

182 *De Affectione Hypochondriaca.*

chalybs vasa aperiendo obstructa, non immerito dubitamus cum vasa in hisce affectibus re aliqua extranea non semper occludi judicamus. Sed cum vasa accidenti aliquo levi restricta, naturæ impulsui non obedientia, excretioni aut circuitui non facilem præbeant sanguini exitum; ad interiora repulsus recurrit sanguis, & ad vasa retrahitur majora. Quæ, copia affluente majore quam par erat, ulterius semper dissent relaxantur, ut in illis spatium seu hospitium largius quam soleat, præbeatur. Unde ad extrema aut vasa minora non relaxata, non tanta circulatur vi, ac celeritate; sed in majoribus præcipue celebratur, adeo ut minora vasa minus dissenta, onus illud naturæ molestum & plethoram deponere non sollicitantur. Atque hinc in medicorum observationibus ut obstructa æstimentur, cum revera sanguis in majoribus & nimium relaxatis internis præcipue circulatus ac retentus; in minoribus exitum aut evacuationem non quærit; sed relaxata & debilitata majora vasa, onus illud suscipiunt totum, redundantia impetum ferunt, & consuetas evacuationi excusant vias.

Hinc

Hinc Cachecticæ Virgines menstruis deficientibus licet sanguis maxime redundat, pallidæ tamen & deoloratæ semper inveniuntur; cum venis in extremis exilibus, pulsuque debiliori. In venis autem internis majoribus, multum redundat sanguis: maximeque distenduntur vasa, præcipue in pulmonibus, ac capite; atque hinc difficilis respiratio, & dolor capitis, cum narium hemorrhagia frequenti, cachexiæ comites reperiantur.

Atque hisce vicem remedii obtinuit cathartics; quorum scilicet vasa interiora distenta, aut partis alicujus particularis præcipua nimium relaxata, totius massæ redundantiam recipiunt, atque inde debilitantur, vicinas partes gravant, & debitam circulationem retardant. Sæpe vitrioli stipticitas constringit rursus & contrahit ut æquali proportione ad singula vasa derivetur sanguis atque hoc modo singulis partibus proportionatus communicatur & sanguis & calor, ac vasa excretioni dicata redundantiam illam ac onus proprium modo in majoribus internis contentum suscipiunt debitoque tempore excedunt, non quod obstructa referat, sed quia
nimium

184. *De Affectione Hypochondriaca.*

nimum relaxata constringit chalybs.

Sed hic objici poterit, licet præparationes Chymicæ chalybem in vitriolum resolvant; atque sic stipticitate sua constringat vasa, ut in dysenterica & fluxibus sistendis multum prodesse poterit: non præparatus tamen aut crudus, ut obstructions eliminentur, exhibetur; atque hoc modo efficaciter magis operatur: unde credendum est non stipticitate opus hoc reservandi, ut dictum est, peragi, sed virtute alia abfurgente, quâ in præparatione privatur.

Chalybs præparatus feliciori forsitan successu in obstructionum eliminatione suadeatur, quam non præparatus, ac minori nausea ventriculum gravat. Ubi in stomacho scilicet, crudus æque ac in vitriolum reductus, dissolvuntur ambo, & excremento æquali nigredine tingunt. Si itaque in ventriculo solvatur crudus, aut non præparatus; idemque quod à chymicis artificiali illorum dissolutione, naturali illa in ventriculo agatur; eosdemque & in morbo & excretis edat effectus; quid obstat quin & easdem facultates ab eodem agendi principio luxuriantes habere concludamus?

F I N I S.

riaca
bs.
para-
vicio-
ate sua
rica &
fle po-
t. cru-
, ex-
caciter
um est
adi, ut
lia ab-
ivatur.
forin-
atione
as, ac
t. Ubi
que ad
vuntur
pedine
solva-
idem.
Morum
triculo
& ex-
quin &
agendi
ncluda-

